

NAIM BERISHA

SHPRESA

ROMAN

BOTIME M & B

Naim Berisha
SHPRESA
Roman

Redaktor:
Hyda Ismaili, *shkrimtar*

Recensent:
Mehmet Elshani, *poet*
Qemal Skëndo, *studiues*

Grafika:
m&b

ISBN: 978-9928-172-59-4

© *Të gjitha të drejtat janë të autorit*

Tiranë 2015

DY FJALË NË VEND TË PËRCJELLJES

Naim Berisha, tashmë, në hapësirën e letërsisë ka hyrë me dhjetëra libra me poezi e poema, me fabula, me hajke, me tregime, me tekste këngësh, me përkthime si dhe me pesë romanet e tij, të cilët janë: “Vetëvrasja e shpirtit”, “Bjeshkët e dashurisë”, “Gurkështjella”, “Zëri i malit të Shënmërisë” dhe “Shpresa”. Është shkruar shumë për këtë autor dhe krijimtarinë e tij të larmishme, jo vetëm nga shkrimtarë të njohur, të vjetër e të rinj, shqiptarë, si Prof. Akademik Bedri Dedja, Prof. Odhise Grillo, poeti i madh Dritëro Agolli, shkrimtarët e shquar Teodor Laço dhe Bardhyl Xhama, e tjerë, por edhe nga mjaft kritikë dhe studiues të artit dhe letërsisë sonë. N. Berisha është diplomuar për gjuhë dhe letërsi në Universitetin e Tiranës dhe ka bërë punë të ndryshme në fushën e arsimit, të kulturës dhe gazetarisë. Në fillim në Dibër, Peshkopi, më pas në Burrel dhe pastaj në Tiranë. Punët e ndryshme, si: mësues muzike, drejtues kulture në terren dhe në ushtri, mësues gjuhë letërsie, gazetar, nëndrejtor në shkollë profesionale dhe drejtor në gjimnaz, e pajisën atë me një

eksperiencë të gjerë, e cila më pas u reflektua në krijimtarinë e tij si në poezi, në prozë dhe në këngë. Më 1998 ai emigroi me familjen në Angli. Krahas punës së përditshme, ai kreu disa kualifikime në Londër: për media, muzikë, letërsi angleze dhe kritikë letrare. Jo vetëm kaq, por ai, për asnjë çast, nuk i është ndarë krijimtarisë letraro-artistike.

Kështu që nga viti '93, kur i është botuar libri i parë me vjersha e deri më sot, pra, në harkun e 22 viteve, ai ka shkruar dhe botuar tridhjetë libra si dhe një album me këngë, i cili e prezanton edhe si kantautor, pa bërë fjalë për çfarë ka në dorëshkrim dhe në dorë. Por kjo përcjellje e shkurtër, më shumë sesa për autorin, bëhet për romanin e tij më të ri, që është një roman i bukur, i cili të imponohet me çdo faqe e pasazh të tij. Ai ka një titull domethënës dhe kuptimplotë: “Shpresa”. Pa hyrë në detaje e hollësi, pasi nuk duam që të shuajmë kuriozitetin e lexuesit, romani në fjalë flet për forcën emocionale të shprehjes si dhe për rrjedhshmërinë e një stili bashkëkohor të romancierit.

Nga romani në roman vë re një pjekje graduale artistike të këtij shkrimtari. Dhe Shpresa, dhe Trisha, janë gra të denja për burrat e tyre, ish dy shokët e adoleshencës, respektivisht, për Xhekun dhe Denin, sikundër janë dhe këta të fundit për të dashurat e tyre. Lexuesi, në mënyrë të vetvetishme, i vë pyetjen vetes: Vallë, ç’ e prish jetën e sotme bashkëshortore?! Tradhtia?! Vdekja?! A mos vallë, që të dyja bashkë?!

Në këtë kontekst, mendoj se lexuesit i lihet një liri e plotë për të menduar e gjykuar vetë, në mënyrë të pavarur, rreth koncepteve të përjetshme, siç janë miqësia, dashuria, martesja, jeta dhe vdekja.

Ky roman si dhe të mëparshmit e këtij autori, lexohen me një frymë, jo vetëm për gjuhën e zgjedhur, filmike do të thosha, stilin konciz, sintaksën poetike dhe frazeologjinë e pasur popullore, por edhe për ndërtimin logjik strukturor dhe kompozicional të subjektit, përmes gërshetimit të linjave kryesore të romanit me detajet konkrete të jetës. Duke përfunduar, i uroj me gjithë zemër këtij shkrimtari suksese dhe në vepra të tjera.

QEMAL SKËNDO, *studines*

- HYRJE -

Disku i kuq i diellit, dalëngadalë, po ulej mbi majën e dëbortë të malit të Frylugjes. Edhe pse i duheshin jo më shumë se dy-tre pash që të perëndonte, ai, ende, rrezatonte shkëlqim dhe ngrohtësi në gjithë rrafshnaltën që kundërmonte nga era e mirë e luleve shumëngjyrëshe dhe e barit të njomë, rrafshnaltë mbi të cilën ngrihej qyteti i vogël, por i lashte i Kujosës.

Ky perëndim i bukur po krijonte tashmë, pak nga pak, buzëmbremjen bjeshkatore, puhiza e lehtë e së cilës, nga njëra anë, të jepte përshtypjen e një epilogu-prelud të asaj dite të lodhshme vere, me plot vapë, sflitje e angushti dhe, nga ana tjetër, ajo puhizë ledhatare, në të njëjtën kohë, të bëhej sikur e kishte platitur, befas, qytetin e bukur verior të Kujosës në një heshtje të këndshme si në një dehje a në një prehje, ndoshta, humbëse.

Xhek Përbasha, regjisorin më i ri i Kujosës, veshur me të shkurtër, me flokët sterrë të zinj, të gjatë e të kadaleshur, si zakonisht, me një cigare në buzë, pasi la pas teatrin, vendin e tij të punës, tek i cili punoi me rolin pak më gjatë se ditët e mëparshme, ndaloi te “Bar Bliri”.

Përveçse bënte regjisorin, Xheku kishte dhe rolin e

protagonistit të pjesës, një rol i vështirë, atë të djaloshit, Eremirit, i cili, pasi dështon në një dashuri të zjarrtë për Lulien, vajzën më të bukur të fshatit, për shkak se i ndalohej me kanun një të pasuri si ai, që të martohej me një vajzë të varfër si Lulija, ashtu shpirtplagosur i përgjigjet kushtrimit të atdheut në luftë për të mbrojtur nderin e tij nga një kërcënim i beftë i armiqve shekullorë. Më në fund, i spiunuar nga një kundërshtar i tij vendali, për shkaqe xhelozie në lidhje me Lulien, ai kapet rob nga armiku dhe, kur e sheh se i qenë mbyllur të gjitha shtigjet për të shpëtuar, në një moment dëshpërimi, i jep fund jetës përmes vetëvrasjes tragjike. Ndërsa po hynte në bar, Xhek Përbashës, një mendim, befas, i shkrep, ndërkaq, në tru. Mendimi lidhej me shfaqjen që po vinte në skenë: “Vuajtje djaloshare”, paçka se është prezantuar si një dramë, në të vërtetë, përderisa përfundon me vdekjen e heroit, meriton të quhet një tragjedi e pastër.

Ai shkundi kokën i shpërqendruar si të zgjohej nga një gjumë i rëndë me ëndrra të këqija. Mesjava ishte për të, pothuajse, e padurueshme. Ai përshkoi tavolinat me një sy gjithëpërfshirës. Për drej, nuk i zuri syri ndonjë vajzë të bukur. Jo vetëm kaq, por në hapësirën e barit s’vuri re as ndonjë mik a koleg të tij, që të ndërronin dy fjalë duke pirë nga një cigare pranë gotës së alkoolit. Ai rrëkëlleu fundin e gotës me uiski, ashtu në këmbë të banaku, pagoi dhe doli në trotuar. Aroma e luleve të çelura të blireve iu përplas, sërisht, në hundë.

Era e mirë e rrugës së blireve i solli në mend Shpresën. Vetëm nganjëherë e çonte dhe e merrte nga puna, në spitalin e qytetit ku punonte, me makinën e tij. Edhe sot në mëngjes i kish thënë asaj se, ngaqë do vonohej me provat në skenë,

pasdite, si zakonisht, të shkonte vetë në shtëpi. Ndërkaq, ai, befaz, ndjeu një si punë pendimi të përzishëm me keqardhje. Kushedi sa do jetë mërziur?!- tha me vete për Shpresën. Ajo ka më se dy orë që i ka dhënë fund orarit zyrtar dhe, me siguri, më prët në shtëpi me padurim. Dhe ka të drejtë. Sytë e tij u bënë të ftohtë dhe, njëherësh, më të dhembshur: E gjora! E pafat në Kosovë, në vendlindjen e saj, e vetme, pothuaj, edhe këtu në Shqipëri! E unë, jo sa duhet po i gjindem pranë për t'i nxjerrë kujdesin dhe dëbuar vuajtjen, dëshpërimin, që i shkaktoi humbja e njerëzve të saj në atë luftë të tmerrshme e të pabarabartë që bëri Kosova kundër bishës së dëshpëruar serbomadhe të Milosheviçit, kasapit të Ballkanit. Po bëhet viti që jemi martuar dhe depresioni në vend që t'i largohet, sa vjen dhe i shtohet. Dhe unë, për dreq, kam mbetur si larg. Thjesht, i mbytur në punën e teatrit. Por Shpresa ka nevojë, gjithkund, për praninë time, për një fjalë të mirë, për një përkrahje dhe mbështetje më të madhe, pse jo, për një ledhatim, për një puthje, shkurt, ajo ka nevojë për dashurinë time! Ajo ka të drejtë kur më thotë se “Jo sa duhet je i lidhur me familjen. Kur u njohëm, ishe shumë i dashur dhe i përgjëruar në dashurinë ndaj meje. Ndryshe më pate premtuar dhe tani, dita që vjen, ndryshe po më del”.

PJESA E PARË

1

Ahek Përbasha ndezi një cigare gjithë duke capitur trotuarit i vetmuar, pothuajse, kuturu. Ndërkaq, kujtesa e tij, krejt intuitivisht, nderi krahët në të shkuarën: Dita kur u njoh me Shpresën i feksi në tru si një ndriçim i beftë dhe i fortë tamam si një dritë vetëtime në mes të errësirës. Sa kishin nisur të buisnin lulet e para të pranverës, lulet e zymta të marsit të vitit 1999. Asaj dite, dyndja e kosovarëve në qytetin e Kujosës, për shkak të represionit të egër serb, qe shumë më e madhe se të gjitha ditët e mëparshme të marra së bashku. Shtëpia e tij, si te gjitha shtëpitë e Kujosës, ishte derë e zemërhapur për vëllezërit dhe motrat kosovare. Në shtëpinë e Xhekut catisi një çift, burrë e grua të thyer në moshë dhe një vajzë e re, e cila mbahej me paterica, por që s'kishte lidhje gjinie a farefisnore me çiftin e moshur. Vajza ish si një afërditë e rënë nga qielli. Me flokë e sy e vetulla të zeza, shtat'hedhur si cetine, belhollë, fytyrë e gushëbardhë si dëborë. Ajo quhej Saranda, ish nga Drenica dhe kish qenë luftëtare e UÇK. Për fat të keq, kish një plagë të rëndë në gjurin e këmbës së djathtë, si

pasojë e një plumbi që kish marrë në luftë. Dy vjet më parë asaj i qe vrarë në përpjekje me pushtuesit serbë i fejuari, Dibran Azemi. Dhimbja shpirtërore për të, siç thoshte dhe vetë, e kish rënduar dhjetëfish më shumë se plaga në trup. Njëherësh, përballë apartamentit të Xhekut, njerëzit e këshillit të lagjes kishin vendosur Shpresën. Pas disa ditësh Saranda për shkak të dhimbjeve që nisi t'i shkaktonte plaga e luftës, përfundoi në spital. Shpresa dhe Xheku, por dhe çifti i moshuar kosovar nisen ta vizitonin shpesh atë. Këtë e bënte, pothuajse, pa rënë në sy edhe Berti, vëllai i vetëm i Trishës, tek i cili, qysh në fillim, qe zgjuar një mall i zjarrtë për Sarandën, por, çuditërisht, për një kohë, këtë ndjenjë ai e mbajti të fshehtë. Veç kësaj Shpresa vinte jo rrallë dhe të shtëpia e Xhekut. Kështu ajo bënte një udhë e dy punë. Nga njëra anë qiste mall me nënë Tixhen e xha Isën dhe nga ana tjetër thellonte njohjen përmes bisedave edhe me Xhekun. Kështu Xheku dhe Shpresa, pak nga pak, nisën t'ia merrnin anën muhabetit. Xheku ishte djalë i vetëm, rritur në jetimore, kishte shtëpi të bollshme dhe jetonte më së miri. Shpresa, në të vërtetë, e pëlqeu atë me shikimin e parë. Po edhe Xhekut, gjithashtu, ajo vajzë e bukur, e brishte e syshkruar, si një plep i gjatë dhe e bardhë si një luleborë i hyri menjëherë në zemër.

Ndërsa familja ku qe vendosur Shpresa kishte zbritur në qytet prej disa kohësh nga një fshat i thellë malor i Kujosës. Dy pleqtë kishin një djalë dhe një vajzë. Berti, rreth njëzet e pesë vjeç, specialist ndërtimi dhe Trisha, rreth të njëzetave. Kjo, sapo kish mbaruar shkollën e mesme artistike në Durrës dhe ish emëruar mësuese muzike në njërën prej shkollave nëntëvjeçare të qytetit. Ardhja e Shpresës në shtëpinë e saj e kishte gëzuar aq shumë sa t'i kish ardhur nga qielli, rishtazi,

një motër gjenetike. Ajo aktivizohej prej vitesh si këngëtare në estradën profesioniste të qytetit dhe tani, pas mbarimit të shkollës së muzikës, edhe si violiniste në orkestrën e pallatit të kulturës. Trisha ishte një vajzë tepër e bukur dhe e shkathët. E gjatë, e hollë, me tipare të imta, me një fytyrë engjëjlore. Kishte kohë që ish pleksur me Xhekun, të cilin e dashuronte marrëzisht. Ndërkohë, ajo, befas, pikasi me një dhimbje të fortë, të cilën, çuditërisht, kurrë nuk e shprehu, lidhjen e befasishme të Xhekut me Shpresën. Kështu, ajo bindet plotësisht se nuk mund të përfundonte me Xhekun dhe vrik shpalli fejesën pas një lidhjeje të rastësishme me Denin, një djalë gazetar, i ndershëm dhe mjaft i pashëm, që sapo ish kthyer prej emigracioni dhe që, hëpërhë, banonte në Durrës, ndërsa punonte në Tiranë në një revistë private. Xheku, i ndodhur mes dy zjarresh, nuk i bëri fare përshtypje të mirë fejesa kaq e shpejtë e Trishës.

Pas disa javësh Shpresa emërohet dokoreshë pediatre në spitalin e qytetit. Tashmë, Xheku e kishte më të lehtë forcimin e lidhjes dashurore me të. Sepse në shtëpinë e tij, në prani të miqve, çiftit të moshuar kosovar, Isa dhe Tixhe Topuzi dhe Sarandës e kishte pasur shumë të vështirë. Sa herë që gjente kohën ai shkonte dhe e takonte atë te spitali. Dilnin, pinin kafe, shëtisnin. Lidhja e tyre dashurore ra në sy gjithkund në qytetin e Kujosës. Nuk ishin të pakta vajzat që u bënë xheloze për lidhjen e tyre. Një të dielë fundmaji, Trisha martohet. U bë një dasmë e vogël, por e bukur, në të cilën Shpresa ngado binte në sy me përkujdesjen e saj për nusen e bukur, Trishën, si për motrën e saj të vogël dhe aq shumë të dashur. Ajo, mendonte Shpresa, i shkonte shume Denit në krah. Sipas shijes së saj, Deni me Trishën ishte një çift tejet simpatik. Në dasmë ishin ftuar dhe çifti i moshuar

kosovar, xha Isa me nënë Tixhen bashkë me Sarandën, shoqen e ngushtë të Shpresës, e cila herë hynte e herë dilte nga spitali, në varësi të dhimbjeve, që herë e kaplonin dhe herë e lironin. Në dasmë mungonte vetëm Xheku, i cili qëlloi në një turne në jug të vendit me trupën e teatrit të qytetit me dramën “Vuajtje djaloshare”. Deni, rastësisht, bëhet kurioz për emrin Xhek, që jo rrallë, lakohej nëpër mjediset e dasmës, sidomos nga mysafirët e tij kosovarë, dy pleqtë, Isa dhe Tixhja, Shpresa, por edhe nga Berti, Trisha dhe Saranda.

- Është i dashuri i Shpresës, - i tha Saranda kur po ulej në tryezë përballë tij, gjithë duke bërë kujdes se mos lëndonte këmbën “e plumbit”, (siç ishte bërë zakon t’i thonin, pothuajse, të gjithë)- e duke ujdisur, në të njëjtën kohë, patericat.

- Regjisor në pallatin e kulturës, këtu në Kujosë, komshi deraderës me ne, miqtë e tu! – e përforcoi përgjigjen e Sarandës, ndërkohë, Shpresa, gjithë finesë e dashamirësi.

Den Mitrushi, ndërkaq, mendon se mund të bëhet fjale për Xhek Përbashën, (ish-shokun e tij të klasës në lice dhe që kish mbaruar akademinë e arteve për teatër, njëherësh, kur ky kish mbaruar për gazetari) Hej, drej o punë! - tha me vete Deni. Kurrë s’do desha të më përplaste jeta serish, me atë lloj njeriu! Mirë thonë: Vetëm malet s’piqen. Ai uli kokën si i zënë në faj a si të pendohej për pyetjen që bëri. U ligisht që jeta po e përballte me një ish-shok të tij kryeneç, për të cilin s’ruante, veçse mëri e mllef. Ai tundi kokën shpërfillshëm dhe një herë si të provokohej nga një ngacmim i papritur nëpërke. Trisha, e stolisur mrekullisht, si të perceptonte instinktivisht, pakënaqësinë e tij, pasi i hodhi të dashurit krahun mbi sup si një hark ylberi, e

puthi atë ëmbëlsisht në ballë. Mirëpo Denit nga s'i shkonte mendja. Ai s'ish që s'ish i qetë. Sytë e kujtesës së tij të turbullt përplaseshin sa me imazhet dhe figurat galante të valleve që hidheshin nën tingujt e bukur të muzikës së zgjedhur të dasmës, aq dhe me kujtimet pothuaj të pakëndshme që konservonte për siluetën e Xhek Përbashës. Kurrë nuk e kish çuar nëpër mend të ritakohej me atë njeri. A thua se mund të jetë rikonstruktuar, pyeste veten herë pas here. Ç'rëndësi ka!- ishte përgjigjja. Ujku ndryshon veç lëkurën, kurrë zakonin.

2

Një grup vajzash gjimnaziste, (mes të cilave dhe Olta e Kejsi, të cilat kishin role në shfaqjen e re që po përgatitej në Teatrin Profesionist “Budi” të qytetit), teksa bënin shëtitjen e mbrëmjes, befaz, qëlluan përballë siluetës së Xhek Përbashës. Pesë vajzat gjimnaziste, maturante, u ndalen plot kureshtje, respekt e kërshtëri dhe pasi u përshëndetën gjithë buzagaz, nuk reshtën së pyeturi Xhekun për “Vuajtjet djaloshare” që po vihej në skenë, për rolet, dekorin, muzikën dhe, më në fund, për dy rolet e shoqeve të tyre, Kejsi dhe Olta. Ai foli sa foli dhe në fund u tha vajzave se Kejsi dhe Olta, këtë herë, si fillestare që janë në teatrin tonë, kanë role, pothuaj, episodike. Por, artistët dhe artistët e mirë, njihen dhe në role të vogla. Në se do t'na e mbushin mendjen, në të ardhmen mund t'u besojmë

role më të rëndësishme! - dhe buzëqeshi. Buzëqeshën dhe vajzat. Pastaj buzëqeshja, krejt pa prituri, i ngriu në fytyrë si një maskë. Ai kundronte herë Kejsin dhe herë Oltën, dhe pastaj vështrimi i tij përplasej, hutueshëm, dhe në fytyrat e tri vajzave të tjera, të cilat nuk i njihnte me emra. Dyshimi se mos Olta u kish thënë ndonjë gjë shoqeve për kapjen gafil pas kuintave të skenës me Kejsin, gati një muaj më parë, nisi ta brente. Ndjeu, sakaq, një vrasje ndërgjegjeje. Ai hetoi me sy sërish Kejsin dhe më pas Oltën. Që të dyja iu duken mjaft të ngazëllyera, aq sa ishin gati t'i hidheshin e ta përqaфонin m'u në mes të bulevardit. Kështu, në çast, ndryshoi mendim. Jo, jo, tha me vete, kot shqetësohem. Kejsi, tek e fundit, vetë m'u hodh në qafë e para. Dhe Olta, vërtet, na pa duke u puthur, por ajo është vajzë e zgjuar dhe nuk besoj të na ketë dekonspiruar. Me sa e kam perceptuar, edhe asaj, ashtu si Kejsit, më duket sikur ia ka qejfi. Ai u çel në fytyrë si një trëndafil, kur mbi të, befas, bien rrezet e diellit të mëngjesit. Do të rrinim, tha Xheku, madje, me kënaqësi do të pinim dhe ndonjë freskuese, por do më falni se nxitoj. Le të shpresojmë për një rast tjetër! Kalofshi bukur! - u tha vajzave dhe hoqi udhës drejt kinemasë së qytetit, pas së cilës kish parkuar makinën.

3

Shpresa nuk kish më shumë se një orë që ish kthyer nga puna dhe, ndërsa po dilte nga dushi, si zakonisht

në këtë kohë, dëgjoji trokitje në derë. Ishte Saranda me xhaxhi Isën dhe nënë Tixhen, siç i thirrnin dhe Saranda, dhe Shpresa. të cilët, me ndërhyrjen e këshillit të lagjes, qysh para martesës së Xhekut me Shpresën kishin kaluar nga shtëpia e Xhekut në atë të Bertit, komshiut përballë, ku rrinte më parë Shpresa, meqë këtu ishin dhe më të lirë pas martesës së Trishës. Shpresa i priti me shumë kënaqësi.

- Sa mirë ia bëtë që erdhe! E kisha ndërmend t'ju ftoja vetë, pasi isha paksa e mërzhitur, ngaqë dhe Xheku po vonohet sot.

- Pse je e mërzhitur, moj bijë? - e pyeti xha Isa pas një grimëherë. Po ti këtu je, moj Shpresë, si në gji të xhenetit! Me shtëpi të mirë e të bollshme, me burrin, Xhekun, goxha djalë, me shkollë të lartë e me punë të mirë! Vetë doktoreshë! Ku ka më rehat se ju!? Dhe nisi të rrufisë kafen duke iu dridhur dora nga tensioni, i cili kish vite që s'e linte rehat.

Shpresa, ndërsa po servirte kafetë, lëngje frutash, karamelat dhe amaretat e ndihmuar dhe nga Saranda, të cilën e donte si motër, veshtë i kishte pipëz te xha Isa.

- Po mor xha Isë, ndërhyri ajo pas një pauze, rehat jam, por gjuha, gjithmonë, vete tek dhemb dhëmbi. Më kanë mbetë sytë dhe zemra prapa, atje, në Kosovën tonë, ku akoma s'është tha gjaku i dëshmorëve tanë të lirisë, i familjeve tona, që s'më shqiten nga kujtesa deri sa të vdes dhe vetë dhe të shkoj tek ata!

Ndërkaq, ajo qe përlotur.

- Më falni! - tha Shpresa dhe trokiti gotat me ta. Gëzuar dhe mirë se erdhët!

- Jo bijë, je gabim! Ta thotë nëna ty! Vërtet, gjakun e popullit të Kosovës as era dhe as shiu, nuk e thajnë, as

nuk e lajnë, të pastë nëna! - ndërhyri ndërkohë nënë Tixhja. Ti je e re. E ke jetën përpara! Paj, do bëhesh me fëmijë, do gëzohesh e lumturohesh edhe më shumë! Dhe ka me të kaluar e keqja! Dhe do t'm'i kujtosh këto fjalë që po t'i them tani, unë, nënë Tixhja e keqe, me një këmbë në varr e me tjetrën buzë varrit! Po unë dhe Isa, moj bijë, që jemi njerëz pa kurrnjeri! Zoti s'na dha fëmijë. Si përzihemi atij se ai i di punët më mirë se kushdo! Ai na jep, ai na merr! Nuk them se të mos kujtohen ata që shkuan, sepse ata janë njerëzit tanë. Ata e falën jetën për gjënë më të shtrenjtë se jeta, moj Shpresë e nënës, e falën për atdheun, për Kosovën tonë! Për Kosovën, që siç e ka thënë poeti Podrimja, është gjaku ynë që s'falet.

Kur Shpresa po lante gotat dhe filxhanët në aneks, nënë Tixhja iu drejtua Sarandës në formën e pëshpëritjes si mënjanë të shoqit, Isës: Shumë e hequr po më duket, moj bijë, Shpresa? Mos ka nisë ndonjë bebush, inshalla. Se ty të kallëzon, se jeni si motra moshatare. Saranda hapi televizorin për xha Isën dhe iu qas, ndërkohë, nënë Tixhes duke parë nga aneksi se mos dëgjonte Shpresa:

- Ka probleme me Xhekun. Hë se flasim në shtëpi.

- Ç'thua, moj bijë!? - u lemeris plaka.

- Po, po, shtoi me zë të ulët Saranda. Ai bredh pas fustanesh fluturaçkash të reja.

- Tibe estrefkulla! - ia bëri nënë Tixhja. Kjo qenka bashkadava! - dhe ofshajti plaka e gjorë për një copë herë të shkurtër, duke ndjerë keqardhje jo vetëm për Shpresën, por edhe për Xhekun, i cili i kish mbajtur në shtëpi me muaj, pa iu prish zemra dhe një herë të vetme, si t'i kishte prindërit e vet dhe Sarandën, njëherësh, si ta kishte motrën e tij. Xha Isa kishte humbur nëpër labirintet e një emisioni

për politikat e jashtme të shteteve ballkanike. Ngaqë nuk dëgjonte mirë ishte afruar në cep të divanit që ish me afër televizionit. Por më shumë se veshin fjalëve, ai ua qepte sytë figurave.

Me leje! - ia bëri papritur dhe u ngrit në këmbë xha Isa. U ngritën dhe Saranda dhe nënë Tixhja.

- Po rrini dhe ca, tha Shpresa, se tani vjen dhe Xheku! Dhe atij i bëhet qejfi se më tha mbrëmë se u bënë ditë që s'ju ka parë. Se ju vini rrallë. Ndryshe me Sarandën, kjo vjen më shpesh.

- Të fala të m'i bësh, moj bijë shumë Xhekut! Hë se do vijmë prapë. Dhe i puthi dorën Shpresës me dashuri.

- Faleminderit për pritjen, moj bijë! - tha nënë Tixhja duke u përqaftuar me Shpresën si me të bijën.

Duke dalë, ndërkohë, hasën në korridor ballas me Xhekun.

- Kthehuni brenda! -u tha ai tejet miqësisht.

- Një ditë tjetër! - tha xha Isa.

- Edhe tani, edhe një ditë tjetër, tha Xheku.

- Po ne ishim, - ndërhyri nënë Tixhja. U kënaqëm me muhabet! Na i nxori Shpresa gjithë të mirat përpara!

- Hajdeni tani, kthehuni prapë, se siç e shihni, kam marrë dhe një shalqi të madh! - shtoi Xheku buzëqeshës.

S'ish punë. Nuk përballojë Xheku. Panë, ç'panë, u kthyen dhe ia shtruan, sërish, muhabetit për shtatë palë qejfe.

Vajzat gjimnaziste, gjithë duke qeshur, pasi dolën nga ambëltorja me nga një akullore në dorë, vijuan shëtitjen, si zakonisht, përgjatë bulevardit të blireve. Dielli i pasdites së vonë, tashme, qe bërë më i butë dhe më i bukur. Kësaj buzëmbremjeje të freskët vere ato sepse ndiheshin me njëra-tjetrën më të afërta se shoqe. Teksa ecnin, thuajse, ngjitur njëra-tjetrës, secila prej tyre nuk linte rast pa komplimentuar shoqen në krah. Një gëzim i pafshehur u ndriçonte sytë dhe veskun, faqet dhe gushën e bardhë si bora që ndriste në majën e malit të Frylugjes. Gjithë me të lehta e të qeshura se kurrë më parë, ato ndiheshin, gëzimisht, të ndezura nga malli i bukur i moshës, a thua se qenë kthyer, aq papritur, në zana të magjishme a në qenie të pakapshme fluide, në princesha mitologjike a në mjellma magjike si ëndrrat e tyre a, ndoshta, në flutura krahëshkruara që bredhin marramendshëm degë më degë e lule më lule. Për më tej, brenda kontekstit të këtyre përfytyrimeve, secila prej tyre, ndihej brenda vetes, më e mirë dhe më bukur se tjetra.

Njëra, disi më ironikja mes tyre, dihej, Genta, pa e fshehur xhelozinë, me një zë që as vetë asaj nuk iu duk si i veti, kërceu e iu tha Kejsit dhe Oltës:

- Lum si ju të dyja, moj vajza, që patët fatin dhe u zgjodhët nga Xheku si më të talentuarat e gjimnazit! Do të konkurroni për art dramatik në Akademinë e Arteve!? Ju ka përgatitur Xheku?!

Vajzat të çuditura, gjithsesi, shprehen habinë me një mbledhje të lehtë të buzëve.

- Avash ti, avash, - ndërhyri Olta, - se ne të dyja nuk kemi prekur qiellin me dorë pse na u dha shansi të kemi dy mikrorole në një dramë! Në rolin tim, për shembull, mund të ishe edhe ti, Genta, siç mund të ishte edhe Roza ose Lela!

- Ti më kot bëhesh xheloze! - i tha Kejsi dhe u bë lulëkuqe në fytyrë. Ajo dyshoi, ndërkaq, tek Olta, ndaj dhe nuk ndejti pa i hedhur një sy dyshues asaj. Vështrimi i Kejsit sikur pyeste i lemeritur: Qyqja, moj Olta, ku të mbytem unë korba, në se të ka shpëtuar goja dhe ke thënë ndonjë gjë për mua dhe Xhekun.

- E di se ku do me dalë! - vazhdoi Kejsi. Por gabohesh, Genta! Olta dhe unë, ashtu si dhe ti dhe dy të tjerat që janë këtu me ne, Roza dhe Lejla, nuk jemi të atilla. Ndryshe nuk do të ishim shoqe, ndryshe, nuk do dilnim bashkë. Tjetër në se ke dëgjuar ndonjë thashethem, që mund të ketë pasur për qëllim denigrimin tim si vajzë përmes përgojimit.

Olta po habitet me drejtimin e gabuar që po merrte biseda. Vetëm ajo e dinte atë të fshehtë. Kejsit i djeg, - mendoi, ndërkaq, ajo, - ngaqë ka mizën në kësulë, ndaj dhe hamendëson, ndaj dhe nga si shkon mendja. Por unë nuk kam luajtur mendsh të tradhtoj shoqen e ngushtë. Çfarë i ndodhi asaj dje, nesër mund të më ndodhë mua. Le që asaj i kam treguar gjithë të fshehtat e mia!

- Uh, qyqja, ku të shkon mendja, moj Genta! - foli Roza. Me sa di, as Xheku s'është i atillë!

- Po dhe sikur të jetë, - u hodh e tha Lejla, - çfarë pastaj! Djemtë shkojnë ku gjejnë! Ne vajzat s'duhet t'u biem në dorë pa u menduar mirë!

- Oh, sa turp, çfarë po bisedojmë! - shtoi Olta. Po

Xheku ka nusen e tij si zonjë të rëndë, kosovaren e bukur, doktoreshë Shpresën! Ai as nuk i çon nëpër mend ato gjëra edhe sikur të duam ne.

Genta, më në fund, psherëtiu gjithë shqetësim dhe tha: E lëmë këtë muhabet! U keqkuptuam. Më falni, vajza! Se ç'pata një si vegulli. S'e di as vetë si më erdhi. Ndoshta nga dëshira e madhe që kam dhe unë për të luajtur në teatër, nga admirimi që kam për njerëzit e tij, d.m.th. të teatrit a ku ta di! Mos u fyeni, ju lutem! -përfundoi ajo duke përqafuar herë Oltën, herë Kejsin. Mbërritën te çezmat, ku ndaheshin udhët për në shtëpitë e tyre. Roza, Lejla dhe Genta morën përmes parkut të ri, ndërsa Kejsi dhe Olta vazhduam deri në fund të bulevardit të blireve, në të cilin kishin shtëpitë fare pranë. Kejsi, një apartament në pallat, ndërsa Olta, shtëpi private.

Teksa ecnin, Olta vuri re, ndërkaq, Kejsin, e cila ishte skuqur gjer në tëmtha.

Asaj iu ndërmendësua, pa dashje, çasti i befasishtëm dhe, njëherësh, shokues për të: Buzëmbremje, e martë, 13 qershor, ora 19 e shtatë minuta. Në teatrin e qytetit të Kujosës sa kishim mbaruar provat. Pak nga pak, aktorët po shpërndaheshin. Po kërkoja me sy në sallë Kejsin që të bëheshim bashkë dhe të iknim. Mendova se do të jetë në dhomën e grimit ose në atë të zhveshjes ku kishim venduar dhe çantat. Rruga më e shkurtër për të marrë çantën kalonte përmes skenës ndaj dhe e përshekova këtë tangente me një hap të shpejtë dhe të lehtë, gjithmonë me mendimin se isha e fundit që po e lija skenën e teatrit. Befas, ndërkaq, dëgjova nga pas disa kërcitje puthjesh dhe ofshama të lehta. U tremba pak. Nuk doja kurrsesi të hasja e të bëhesha dëshmitare skenash të tilla. Ktheva kokën majtas, krejt intuitivisht, kur sytë e mi, befas, pas një kuinte

të skenës hasën duke u puthur e bërë njësh dy silueta, të cilat në fillim, ndoshta në të dhjetën e sekondës, nuk munda t'i shquaja. Ishte Xheku me Kejsin. Kjo më pa dhe u rrek t'i shqitej duarsh atij. Ai, përkundrazi, e tërhoqi pas një kuinte tjetër më mbrapa duke ia fshehur edhe asaj fytyrën. Dola jashtë dhe zura një stol duke pritur Kejsin. Nuk vonoi dhe erdhi kokulur duke ndrequr flokët me njëren dorë, ndërsa në tjetrën mbante çantën. U mundova të tregohesha me të më e afërt se kurrë më parë, si për t'i thënë se janë gjëra që ndodhin këto. S'jemi as të parat dhe as të fundit. E qerasa me një akullore. Rrinte si mbi gjemba.

-Më fal se të shqetësova dhe ty!- më tha pas një pauze të ftohtë.

-Nuk ka ndonjë gjë, i thashë, dashuria nuk është më mollë e ndaluar. E vetmja gjë që s'më ngroh dhe aq tek ai, është fakti: burrë i martuar!

- Olta, më tha e mërzitur, këtë gjë s'e bëj fjalë as me motrën time! Me kupton!?

- Më vjen keq, ia ktheva pa u menduar fare. Sikur të më ndodhte mua

ti do dilje e të vije shpalljen!?

- Keni kohë apo sonte e niset për të parën herë? - e pyeta pas një copë here të gjatë me një kureshtje aq të madhe, sa do ish e pamundur të mos më lexohej në sy.

-Histori e gjatë! -më tha.

- Histori e gjatë dhe s'më ke thënë as një fjalë, kur unë të kam zbrazur zemrën prej gati katër vitesh më parë, qysh në ditët e para të gjimnazit!?

- Ke të drejte, Olta! Bisedojmë një ditë tjetër më mirë! Jam shumë e lodhur sonte!

U puthëm dhe u ndamë.

5

Den Mitrushi ndihej, si me thënë, i paplotësuar vetëm me punën part-time në revistën “Eros”, ndaj kishte kërkuar të punonte dhe tek gazeta “Koha” sipas një sugjerimi të kolegut të tij te revista në fjalë, Leks Katrosi.

Shap Sisteli, - i kishte thënë Leksi, - kërkon një gazetar të mirë për kryeredaktor, pasi ish-kryeredaktorja e “Kohës”, një farë Rita Kollozi, duhet ta kesh dëgjuar, megjithëse ti ke qenë për shumë kohë jashtë vendit, ka ikur me gjithë familje në Amerikë.

Emërimi në postin e kryeredaktorit të “Kohës” dhe pse qe një lloj surprize, atij, çuditërisht, nuk i shkaktoi ndonjë impresion të veçantë. Kokteji i organizuar me këtë rast nga bos i “Kohës” Shap Sisteli, studiues dhe shkrimtar i vjetër socrealist, pronar i shtëpisë botuese “Vjosteli” si dhe nga zonja e tij, Vjollca Theranda Sisteli, (redaktorja veterane e redaksive letrare në disa shtëpi të ndryshme botuese të Tiranës në kohë të diktaturës) ish, gjithsesi, një lloj alegrie, ku nuk mungonin tonet e një gëzimi të hareshëm familjar. Den Mitrushi i mirëpriti lavdërimet që u bënë për Ritën, ish-kryeredaktoren, e cila qe larguar nga Shqipëria. Më pas, nën tingujt e bukur të muzikës së magnetofonit, disa vallëzuan, të tjerë fjaloseshin, pothuajse, me shenja, për shkak të muzikës së lartë, teksa pinin dhe hanin ndonjë snaks. Gjithmonë përkrah Denit, qëndronte bashkëshortja e tij, Trisha, e cila, qysh në fillim, kish tërhequr vëmendjen

e mjedisit me bukurinë, veshjen, elegancën dhe shakatë e këndshme të saj.

Shap Sisteli duke ndrequr herë pas herë me gishtin tregues syzet mbi hundën e gjerë si galloshe, ish rrekur të mbante hovin e gëzimit që e kish ngritur peshë prej disa ditësh dhe, njëherësh, si për t'u rehatuar se kishte të drejtë, hapi çantën e zezë prej lëkure, me të cilën mburrej se e mbante për më shumë se tridhjetë vjet, nxori një letër, të cilën e lexoi pa e fshehur kënaqësinë e madhe që i shkaktonte. Letra vinte nga Amerika dhe e ftonte atë, në fund të verës, bashkë me një grup të vogël gazetarësh të merrte pjesë në një seminar ndërkombëtar për problemet e medias në Nju Jork. Mes të tjerash, ai tha se në këtë udhëtim të largët, ai do të kishte me vete edhe kryeredaktorin e ri të “Kohës” zotin Mitrushi. Me këtë rast, një fondacion amerikan “Ocean Wonder” do t'i akordonte disa kredi dhe ndihma zotit Sisteli, të shprehura këto, më së shumti, në pajisje të reja moderne aq të nevojshme për tekniken e “Kohës, si njëra prej organeve me prestigjioze të medias së shkruar në Tiranë. Këto lajme të mira, Shap Sisteli u përpoq t'i paraqiste si vlerësime të suksesit të tij. Ai denjoi të thoshte se kishte mbijetuar me dinakëri dekadave të diktaturës, viteve të vyshkura të vetmisë. Përmes anekdotave, Shapi rrekej të aludonte për të ashtuquajturit disidentë të dikurshëm, të cilët, sipas tij, merrnin mëni jetën dhe veten e tyre, ngaqë s'ishin fleksibel dhe elastikë, gjersa, disa prej tyre, detyroheshin t'i binin murit me kokë. Padyshim, nënvizoi ai, jo pa mburrje, librat, studimet dhe gazetat e tij kishin zgjuar kureshtjen e mjediseve intelektuale si brenda dhe jashtë vendit. E thënë shkoqur, Shap Sisteli ishte, tashme, në kulmin e ngjitjes. Atë që s'kish mundur ta bënte në diktaturë, po e plotësonte

tani në demokraci. Edhe pse po kalonte të shtatëdhjetë e pestat, ndihej i nginjur nga mirëqenia dhe lumturia. Vetëm një bezdi të vogël kishte i gjori! Si anëtar i Akademisë së Shkencave i duhej të shpenzonte shumë kohë, sidomos, pasditeve, me punët e tij shkencore. Po ku e linin rehat gjithë ajo ordi miqsh e mikeshash që kishte ai!? Për këtë, tash e tutje, ai kish menduar të rifitonte kohën e humbur në punët vetjake, të biznesit, të shkencës, krijimtarisë, e tjerë. Kështu, për të realizuar veprën e tij detyrohej të mbyllej në studio dhe të mos ua hapte derën vizitorëve të shumtë. “Do ta marr veten time më seriozisht” - tha, disi papritur, duke u ndjerë, gjithsesi, më i rëndësishëm se kurrë. Nuk shkoi gjatë dhe zoti Sisteli duke parë se, tek e fundit, mbrëmja ia mbërriti qëllimit, e deklaroi atë të mbyllur. Të gjithë uruan dhe njëherë përzemërisht kryeredaktorin e ri, zotin Den Mitrushi. Më shumë se Denit vetë, lumturia i qeshte në sy Trishës se bukur, që praronte me praninë e saj krahun e djathtë të Den Mitrushit.

6

Deni i dha një të prerë timonit dhe makina përpiu me uturimë udhën e pishave. Trisha e kishte ilet shpejtësinë, megjithatë, për një copë herë të shkurtër, nuk foli. Kur pa se ai, sa vinte dhe i jepte më shumë gaz makinës, ajo ndërhyri butësisht: -Të kam thënë disa herë, Deni, të mos ecësh kurrë me kaq shpejtësi! Deni bëri sikur s'ia vuri veshin, gjoja i përqendruar te rruga dhe timoni.

Ishte ngopur me këto lloj lutjesh! Pas një grimëherë, ai shtoi: - Do të shohësh si do të ec kur të më vijë Benzi nga Gjermania! Se ky Audi është me reumatizëm, ka nevojë për llixhat e Kujosës! - dhe qeshi me fjalët e veta! Ç'pandeh e dashur se jam, ende, një adoleshent, tip zullapi, siç mund të të kenë thënë gojët e liga prapa krahëve të mi! Si mund të bëjë aksident një djalosh si unë, me një barrë mend në krye! Një gotë verë kam pirë, aq sa dhe ti! Apo jo! Aksidentin e bën shoferi i pijshëm.

Paso i një heshtje e pakëndshme. Trisha herë shihte me frikë udhën përpara, herë kthente kokën anash, majtas e djathtas. Kur bënte këtë të fundit, ndjente një lloj marramendjeje, të cilën ia shkaktonte lëvizja e shpejtë e pishave në drejtim të kundërt të lëvizjes së makinës. Veçse fjalët e fundit të tij e preken thellë në shpirt. Ndoshta, as më pak e as më shumë sesa një aksident i mundshëm. Qe harruar frika, qe harruar marramendja! Kurrë fjala e tij s'kish qenë kaq e rëndë. Ajo theu heshtjen që po i gërryente zemrën, paprajshëm, si një krimb pa reshtje:

- Kur të flas për shpejtësinë, nuk e kam për vete, ta dish, Deni! Më shumë se vetja, sinqerisht, më dhimbsesh ti! Sepse kam dëgjuar që, më së shumti, shoferet dëmtohen në aksidente! Sa për fjalët e liga që the, jo vetëm që nuk guxon njeri të m'i thotë, sidomos për ty, por edhe sikur të guxojnë, ato fjale nuk zënë kurrë vend tek unë! Se unë të njoh vetë dhe s'kam nevojë të dëgjoj botën ç'thonë. Se bota e ke bishtin dhe ta heq, s'e ke bishtin dhe ta vë. Prandaj për këtë, flije mendjen! Ji i qetë!

Deni e pa drejt në sy dhe i buzëqeshi me shumë dashuri. Atij i pëlqeu përgjigjja e saj. Ndjeu, në çast, t'i ngrihet adrenalina, t'i forcohet anakonda e besimi tek e dashura e

tij e zemrës. Kishte pasur prej kohësh nevojë t'i dëgjonte këto fjalë. Ai ngadalësoi shpejtësinë. Trisha habiti kur pa se kaq shpejt ishin përpara shtëpisë. Ishte ora 11 e natës. Në vendparkim, brenda avllisë së vilës ndodhej një makinë. Ishte makina e Bertit, vëllait të Trishës. Berti dëgjoji zhurmë dhe doli:

- Mirë se erdhët në shtëpinë tuaj! - tha duke qeshur. Ata e përqaftuan!

- Mirë se ke ardhur dhe ti në shtëpinë tënde! - i tha Deni.

- S'ka dhjetë minuta që kam ardhur! - shtoi Berti. Unë jam mik që nuk ju shkaktoj shpenzime! Darkë kam ngrënë jashtë, kështu që mos u shqetësoni!

- Ç'është ajo fjalë!? - tha Deni! Gabim ke bërë që ke ngrënë jashtë. Një telefonatë të kishë bërë dhe do të ishe i ftuar në Dajt, atje ku isha unë me motrën tënde! Megjithatë, frigoriferi është plot. Dy të ngrëna s'na bëjnë keq, apo jo!

- Dy të rrahura s'durohen! - shtoi Berti dhe, ndërkohë, ata qeshën që të tre me një zë si në kor.

Si u rrafshuan ia shkrepën muhabetit gjithë duke pirë nga një gotë verë.

- Pa hë, njëherë, ç'kemi asaj Kujose?! Helbete! - hapi bisedë i zoti i shtëpisë.

- Mirë bërë që më pyete, - tha miku. Kemi të reja!

Trisha shquu sytë: - Për mirë, inshalla!

- Po, motër, për mirë! Ndaj dhe kam ardhë sonte, megjithëse pak me vonesë, por do ma falni vonesën! Kam ardhë t'i jap motrës dhe dhëndrit sihariqin se unë, më në fund, u fejova!

- Uau! - ia bëri e shastisur nga gëzimi i menjëhershëm që ndjeu Trisha dhe, ndërkaq, iu hodh vëllait në qafe duke

e puthur e përqafuar me lotë gëzimi në sy. Të trashëgohesh, vëllau im i shtrenjtë! U çua në këmbë gjithë gaz dhe hare edhe Deni duke përqafuar Bertin! Të trashëgohesh Berti! Po ti qenke për myzhde! Oh, sa na gëzove! Po ky është lajm! Kjo është ngjarje! Do të dehemi sonte! Eja këtu ti, - iu drejtua së shoqes duke e marrë në grykë me aq përzemërsi, të të trashëgohet vëllai dhe me jetë të gjatë e të lumtur!

Hajde, grua, luaj, na i mbush gotat! Sonte s'ka gjumë! Trisha ish hutuar nga gëzimi. Ajo lëvizte kuturu sa në një ane, në anën tjetër, gjithë duke fshirë lotët e gëzimit!

- Gëzuar, Berti dhe të trashëgohesh, shpirt i motrës! Ata trokitën gotat me Bertin dhe me njëri tjetrin! "Mirë thonë, mendoj ndërkaq Trisha, pas çdo zemërimi vjen një gëzim! Po çfarë gëzimi! Kurrë s'e mendoja se mund të na kishe sjellë sonte këtë sihariq, zemra e motrës! Një vëlla e një motër jemi në! Rrënjë e pashtueshme! Kështu që fejesa, dasma, martesë janë aq të dëshiruara për shtëpinë tonë! Kemi shumë dëshirë ta shohim shtëpinë plot me kalamaj, djem e vajza!

Pasi u qetësuan, Deni tha se nuk asht nevoja të të pyesim se me kë je fejuar.

Berti buzëqeshi. Sepse ai është problem yti, natyrisht, ke bashkuar zemrën me atë që të ta ka dridhur zemrën. Apo jo, Trisha! Se dashuria, lum miku, është dridhje zemre!

- Është me radhë çdo gjë, - tha Berti duke ngritur gotën për Denin dhe Trishën. Në fillim u thashë se jam fejuar. Tani i vjen radha asaj se me kë kam lidhur besën, dhe qeshi.

- Pa hë, më qafsh, ndërhyri gjithë kërshëri Trisha. A e njoh unë atë vajzën!?

-Si jo! - tha Berti. Madje e njeh dhe Deni! Kësaj herë

Deni u shqye sysh:

- Jo, si mund ta njoh unë!

- Oh, po, tani kujtohem se cila është! - shtoi Trisha tejet e gëzuar! Nëse është vërtet ajo që mendoj unë, vërtet, vëlla, i ke rënë pikës!

- Kush është moj, tha Deni, se më lëshuat në jermi!

- Obobo, marshalla çfarë vajze paska marrë, im vëlla! Mos e diskuto, veç ajo që mendoj unë është! - dhe iu hodh sërisht në qafë Bertit, motra e përgjëruar për vëlla.

- E gjeti, e gjeti! - shtoi Berti duke e shikuar motrën me krenari të ligjshme.

- Deni, s'ë kupton se kush është, po ti e njeh dhe me kë fole shumë mirë për të! Saranda, Deni! Ajo kosovarja e bukur, e plagosura në luftën e Kosovës, që ka ndenjur në shtëpinë e Xhekut në fillim bashke me çiftin e moshuar kosovar dhe pastaj në shtëpinë tonë, d.m.th., të prindërve të mi, në shtëpi të Bertit, pasi u martua Xheku me Shpresën.

- Oh, ajo është alamet vajze! Ma jep dorën dhe njëherë, - i tha Deni! Vërtet i paske rënë pikës! Ngreje gotën! Të trashëgohesh me Sarandën! Të lumtë!

- Faleminderit, tha i emocionuar Berti. Kur e kisha në shtëpi nuk i pata thënë asnjë fjalë, madje, as dhe një shenjël! Si iu keqësua paksa plaga dhe ra në spital, atëherë atje i shkoja çdo ditë pa teklif. Dhe ajo nisi ta kuptojë se e kisha seriozisht. Deshi Zoti i lum dhe nuk ma vonoi shumë meramin. Kemi këmbyer shenjat, presim së shpejti të bëjmë darkën e fejesës!

- Jetë të lumtur vëlla! Sa më ke gëzuar! Po kush nuk të merr ty, o shpirt i motrës së vet! Ti je si pëllumb! Po dhe Saranda yll është! Sa e mençur, sa punëtore, sa trimëreshë që është! Veçse vajzë e vuajtur e gjora! Është torturuar me

atë këmbë, virana! Njëherë s'e dëgjuam atë vajzë të rënkojë nga plaga e rëndë e plumbit të Millosheviçit, që iu kalbshin dhe kockat, o Zot i Madh!

Ajo zuri vend në krah të vëllait:

- Deni, do më falësh sonte, shpirt! Dua të dehem sonte për herë të parë në jetën time!

- Se vetëm ti do të dehesh?! – tha Deni. Të gjithë kemi të drejtë të dehemi sonte!

- Tapë do të bëhemi! Hahaha! Shishen tjetër, motër! Hajde, luaj!

Gëzimi dhe hareja shënuan një kulm të ri, kur ata nisën të vallëzonin e këndonin bashkë me zërin e magnetofonit që kumbonte si në një dasme të madhe. Gjer ndaj të gdhirë ata nuk fjetën.

7

Asaj të diele pasdite dy shoqet e ngushta, që sapo kishin mbaruar gjimnazin me rezultate të shkëlqyera, Kejsi dhe Olta, vendosen të dilnin bashkë. Ato lanë pas qytetin e tyre të Kujosës dhe hoqën rrugës me pisha gjer lart tek llixhat e vjetra. Tashmë, edhe Kejsi e zbrazi zemrën përpara Oltës, shoqes intime, ashtu sikundër kish bërë Olta kohë më parë.

- Se mund të vdisja e kam ditur, - tha, befas, gjithë psherëtima Kejsi, - por se do përfundoja një ditë në krahët e Xhekut, jo kurrë s'më shkonte nëpër mend.

- Edhe unë jam çuditur, Kejsi, kur të pashë atëherë në krah të tij, duke u puthur, pas kuintave të skenës.

Ato ecnin përkrah njëra-tjetrës si dy motra të dashura. Ngaqë, ende, bënte vapë dhe pse pasdite e vonë, që të dyja ishin veshur me minifunde basme. Kejsi me lejla dhe sandale të kuqe dhe Olta me të bardha dhe sandale të zeza. Aroma e pishave ndihej e fortë dhe vajzat i kënaqte kjo arome dehëse, e cila dukej se i shkonte shumë përshtat temës së bisedës intime të tyre.

- Nejse, - theu heshtjen e këndshme Olta. Gjithsesi, mendoja se ti dashuroje Bertin, atë bukuroshin moj, specialistin e ndërtimit! Thjesht, ngaqë të kisha pare xhiro disa herë me të.

- Ç'thua kështu, moj Olta! Qyqja! Bertin e kam djalë dajë, moj goce!

- Vërtet!-u skuq Olta! Më fal, shpirt! Nuk e paskam ditur.

- S'ka gjë, - ia bëri Kejsi. Berti, d.m.th., dajat e mi, janë komshinj me Xhekun. Pra, atij i është dhënë mundësia të më njohë herët, kur isha më e vogël! Më buzëqeshte, më afronte, bënte shaka me mua, më quante lozonjare, e të tjera gjëra të kësaj natyre, me thoshte! Që të jem e sinqertë, edhe unë e doja, qysh atëherë.

- Qyqja! - ofshajti Olta. Kaq e vogël!

- Po, moj goce! Gjashtëmbëdhjetë vjeçe isha, pra dy vjet më e vogël seç jemi tani. Nuk thuhet kot se dashuria nuk njeh moshë! Nejse. Një ditë kur derën e shtëpisë së dajave e gjeta mbyllur, Xheku qëlloi përballë meje dhe, si me thënë, shfrytëzoi rastin dhe më mori në shtëpi të vet që ishte dhe, ende, është përballë dajave.

- Wow!- ia bëri Olta.

- Pse habitesh, i harrove tuat, harrove çfare më ke thënë ti për veten tënde!?

- Jo për gjë, por, thjesht, mendoj se Xheku ka difference të madhe moshe me ne dhe, së dyti, është i martuar! - shtoi Olta dhe, ndërkaq, iu fanit para syve silueta e Xhekut përgjatë provave artistike kur edhe me këtë ish treguar më i afërt se duhej.

- Të thashë se mosha nuk përbën problem, Olta, për femrat që dashurojnë. Pse hiqesh kaq naive? Po ti je përdorur më e re se unë! Vetëm pesëmbëdhjetë ishe, apo më ke gënjyer?

- Jo, s'të kam gënjyer, por ama, me bashkëmoshatar, me Erin, me shokun e klasës.

- Çfarë do të thuash me këtë? - tha e prekur Kejsi. Po Erin, qe thua ti, s'e shoh me sy përpara Xhekut. Eri dhe tani vdes për mua, por unë s'kam ndërmend t'ia var një hutaqi si Erit!

- Mirë, moj Kejsi, aman, pse bëhesh kaq egoiste! Mua me pëlqen Eri siç të pëlqen ty Xheku! Tani s'e kuptoj çfarë ka këtu për të ulur njërin e për të ngritur tjetrin?!

Pasoi një pauzë e shkurtër, brenda së cilës, të dyja shoqet, nuk u ndjenë dhe aq mirë.

- E po dhe unë budallaçka, - prishi pauzën qëllimisht Olta, thjesht, si për të zbutur gjendjen, - ç'vras mendjen me Erin, kur ai, tashmë, është i fejuar.

- Ti Olta, meriton një djalë më të mençur dhe më të pashëm se Eri. Kështu mos u bëj merak pse ai është fejuar.

- Edhe ti, moj Kejsi, po lëre tani këtë muhabet. Vazhdo tregimin aty ku e le për Xhekun!

- Po, tha Kejsi. A s'hyjmë në restorant më mirë dhe aty vazhdojmë dhe muhabetin.

Olta miratoi me kokë dhe ato u futën në restorantin “Kumbulla”, i cili mbahej si më i preferuari në llixhat e vjetra. Të dyja vajzat, të bukura e të shpejta si dy sorkadhe zunë vend në katin e dytë, në një dhomëz gjysmë të errët, gjysmë me dritë. Më shumë se dhomëz ajo mund të quhej një kthinë. Zakonisht atë e preferonin çiftet e porsalidhur. Dritën e bënin disa qirinj të ndezur nëpër dy-tri tavolinat e drunjta e të vogla të kthinës. Shpejt erdhi kamerierja dhe ato porositen një shishe verë të kuqe “Merlot” vendi, nga një biftek dhe sallatë jeshile.

- Me këtë rast, tha Kejsi, konsumojmë dhe darkën.

- Darkën sonte e ke nga unë, - tha Olta.

- Harroje, shtoi Kejsi. Sontë je mysafirja ime. Zëre se më erdhe në shtëpi dhe se këto muhabete i bëmë në shtëpi dhe jo këtu në kafe.

- The që të mori brenda në shtëpinë e vet, Xheku, - ia ndërmendësoi Olta. - Po, - tha Kejsi duke pulitur sytë. Vetëm ne të dy ishim se ai është i vetëm, s’ka njeri. Ç’të të them, Olta, ç’mund të bëjnë dy të dashuruar marrëzisht kur ata janë vetëm, të kyçur në një shtëpi, në derën e së cilës, zor se mund të trokasë njeri.

- Hahaha! - qeshi Olta.

- Pse qesh, pyeti Kejsi.

- Pse, çfarë të bej, të qaj!-tha Olta.

- Ti do të thuash në se e bëmë apo jo.

- Jo. Sigurisht që e keni bërë.

- Dhe jo vetëm atëherë, Olta. Por kushedi sa herë. Madje para një javë më mori me vete në makinë dhe shëtitëm në pyjet e Shëndepremtes! Ç’kënaqësi që ndjej kur jam me të! E papërsishkrueshme! Është tejet xhentil dhe i këndshëm! Ai që ta dish ti, më parë pati dashuruar vajzën e dajës tim, Trishën!

- Ajo violinistja e pallatit të Kulturës, mësuesja e muzikës! - bëri të habiturën Olta.

- Tamam, - tha Kejsi. Më saktë, motra e Bertit për të cilin folëm rrugës së pishave. Ajo tani është martuar, ka marre alamet djali, të pasur, të zotin! Fatin e saj e paçim dhe në të dyja!

- Pse nuk e mori Xheku atë, ajo është shumë e bukur dhe shumë e zgjuar.

- Se Xheku, në të vërtetë, pati vetëm miqësi me Shpresën. Trisha kujtoi se ata dashuroheshin dhe shpalli fejesën menjëherë me këtë që ka bashkëshort tani, me Den Mitrushin! Ajo kishte me dhjetëra kërkesa, moj Olta! Jo pse e kam gocë daje, por ajo është një perri! Po sa shpirtbukur që është, moj aman! Me mua s'bën njeri. Po dhe unë e dua dhe e respektoj jashtë mase.

- Uh, moj Kejsi, më çudite sot! E di Trisha që ti mban lidhje të fshehtë me Xhekun?!

- Jo. Nuk besoj.

- Gëzuar, motra ime, Kejsi! - ia bëri Olta. Ato trokitën gotat me verë. Paç dhe ti një fat të bardhë si Trisha!

- Faleminderit, motra ime e shtrenjte, Olta! Gëzuar dhe ti dhe me fat sa më të bukur!

Kur po linin restorantin, errësira kish mbuluar dhenë. Ndonëse kish nisur të qëmtonte një shi, prapë ngrohtë ishte, natë vere. Ato morën rrugën e pishave, rrugë që, tashmë, ish larë me dritën e qetë e paqësore të neonëve. Poshtë qyteti i Kujosës ngjante me një vapor të madh të ankoruar buzë detit, të cilin në mes territ të natës me shi e bënin të dukshëm vetëm cirkasjet e dritave elektrike.

Pak para se të ndaheshin, si gjithmonë, në fund të shëtitorës së blireve, Olta i thotë Kejsit si gjithnjë me takt

dhe në konfidencë që të kish kujdes me Xhekun, se ku ka zë, nuk është pa gjë.

- Oh, ç'na the, moj Olta! Kjo është një e pavërtetë e madhe. Me mua ai nuk bën njeri në botë! Meqë më dole në këtë shteg, po të them dhe një sekret, veç, të lutem, kujdes se po të shpëton goja dhe ia thua ndokujt! Atij i ka zënë rrota bishtin me Shpresën. Nuk them se ajo nuk është e bukur, nuk them se nuk është një zonjë grua, por ai nuk e do dhe kaq.

- Ky është sekreti që do më thojë? - pyeti Olta pa të keq.

- Pak a shumë!-tha Kejsi.

- Si pak a shumë, si ta kuptoj këtë? - u bë kureshtare si fëmijë Olta. Trok se trok, le të bëhet okë.

- Më betohesh në kokë të mamit se nuk ja thua kujt?

- Akoma s'më paske njohur! Kot që rrimë bashkë atëherë.

- Nuk do të jetë e largët dita, që Xheku do ta lërë Shpresën dhe do të martohet me mua.

- Olta u ngrys e tëra. Vrik e mori veten dhe tha: - Nuk te vjen keq të bëhesh shkak, ti Kejsi, për ndarjen e një çifti të bukur dhe të lumtur? Ti je e re dhe jetën e ke përpara. Ti mund të marrësh një djalë më të ri dhe më të mirë se Xheku! Nejse. Punët e tua i di vetë. Për vete kurrë s'do ta beja një gjë të tillë.

Fytyra e Kejsit u ngrys njësoj si ajo e Oltës, a thua se ish pasqyrë e fytyrës së kësaj të fundit. Ato u puthën, prapë, me dashuri prej motrash, dhe u ndanë që të dyja të menduara.

Shap Sisteli ndihej paksa i lodhur, pasi kishte punuar më shumë se gjysmën e ditës pingul mbi letra e studime, ndaj dhe, ndërsa u shtri në kolltukun e rehatshëm të studios së tij, i bëri zë Vjollcës t'i sillte një kafe me konjak. Ndërkaq, mendja i shkoi te takimi i ardhshëm i Nju Jorkut. Më duhet të marr dhe Vjollcën, tha me vete. Sakaq ajo u shfaq në studion e tij, me tabakanë në dorë. Ashtu e vogël siç ishte, sa një grusht serviri kafën e konjakun për të shoqin dhe kafe e lëng portokalli për vete. Ndërsa Shapi lidhi një cigare me duhan të fortë nga kutia e vet, ajo hapi paketën "partner" dhe pasi e ndezi një cigare për vete me çakmakun e saj ia ndezi dhe atij. Fjala ra për mbrëmjen e paradisaditshme, për çiftin e bukur Mitrushi si dhe për aftësitë dhe thjeshtësinë e Denit. Vjollca u ngrit, mblodhi gotat, filxhanët dhe taketuken me bishtat dhe pluhurin e cigareve. - Eja prapë se kam një fjalë! - tha Shapi. Ajo erdhi sa cel e mshel sytë si një fëmijë i gëzuar dhe kureshtar kur pret t'i jepet, së paku, një karamele.

- E vogël je, - tha befasi ai, - mirëpo, i vogël është dhe floriri, por ka vlerë ama.

-Pse më more, pra, kur isha e vogël, - shtoi me shaka Vjollca. Kaq kam qenë dhe atëherë.

- Hahaha! -qeshi Shapi me gogësima. Ke qenë më e gjatë. Dhe unë kam qenë më i gjatë. Por kemi hyrë në ujë, moj grua. Ai e përqafoi me dhembshuri të shoqën si dikur në kohën e mallit rinor.

- Do të vish dhe ti në Nju Jork!- i tha me një ton si mes dëshirës dhe urdhrit. Ajo, befas, u çel si një gonxhe.

- Po ka shpenzime, shpirt, se unë ku ta gjej. Kush s'ka qejf të vizitojë Nju Jorkun, - tha ajo dhe e puthi të shoqin me dashuri.

- Punë dy-tre milionësh lekë të vjetra, shtoi ai me mospërfillje, lekë që ne i fitojmë brenda një jave vetëm me shtëpinë tone botuese "Vjosteli".

-Po shpirt, por ditaditës po ngrihet vala e pakënaqësisë së autorëve që botojnë tek ne. Dhe kanë të drejtë. Librat e tyre po ecin jo keq, ndërsa ne raportojmë se nuk ecin fare. Nuk mund të vazhdojmë me mashtrime. Është gjynah te Zoti! Nuk ka budallenj sot. Ata e marrin me mend se ne shfrytëzojmë plastrat.

- Ohu, dhe ti! - e ndërpreu zoti Sisteli dhe hoqi syzet i mërziur. Leri, moj këto gjëra, më qafsh, Vjollcë e dashur! Kështu bëjnë të gjitha shtëpitë botuese! Se mos jemi vetëm ne. Se mos ka monitorim?! Asnjë autor s'i bije dot në fije se sa libra i shiten dhe sa i mbetën mall stok.

Vjollca s'foli. Vështrimi i saj sikur u step dhe humbi në zbrazëtirë.

-Më thuaj çfarë bluan në kokë?- e pyeti ai duke vënë buzën në gaz, pa e prishur rehatinë që i falte kolltuku komfort.

-Që të jem e sinqertë, si gjithmonë, - shtoi ajo pa e vrarë mendjen gjatë, mendoja për ty!

- Çfarë mendoje, tha Shapi gjithë qejf pa ia ndarë sytë xixëllues nën syzet xhamtrasha si fund kavanozi.

-Se je njeri i veçantë dhe se kam qenë me fat që u lidha dhe po e ngrys jetën krah teje. I prekur gjer në lot, ai i mori dorën, ia puthi me përgjërime, e tërhoqi lehtë dhe pasi e

vendosi mbi prehër si dikur në rini, i tha se dhe ai ndante të njëjtin mendim. Vjollca, ndërkaq, i hodhi duart rreth qafës dhe për një copë herë të gjatë ata ndenjën përballë njëri-tjetrit kokë më kokë.

Pas pak ai propozoi të darkonin diku në periferi të Tiranës, në një restorant të preferuar të tij, që fshihej në një bredhishte të bukur, tek i cili ai kish qenë disa herë në këta vitet e fundit me një mikeshë të tijën shkrimtare.

-T'u bëjmë zë dhe djemve, shtoi ajo e gëzuar, Yllit dhe Tonit me nuset dhe fëmijët.

-Patjetër, -tha Shapi duke lënë kolltukun. Dhe pas një pauze shtoi:

-Dhe Yllkës me Benin. Një vajzë kemi ne, s'kemi pse ta ndajmë nga djemtë.

-Qyqja, ia bëri Vjollca duke tundur kryet si patoke, paskam harruar me të thënë se ata kanë ikur sot pasdite në Shkodër, te prindërit e Benit.

Ndërkohe që Vjollca po ndërronte veshjen, Shapi u telefonoi djemve.

-Shapi!- thirri Vjollca pasi hapi frigoriferin. Paskemi gjithë këtë ushqim që skadoka nesër! Po më vjen keq të shkojë dëm.

-Ohu, ia bëri ai, problem! Jepja shërbëtores të bëjë ç'të dojë me të ose hidhja qenit dhe maces!

Dolën. Jashtë binte shi.

- S'e dinim që binte shi, tha Vjollca, që të merrnim një çadër.

- Hë se shi vere është! - ia priti Shapi gjithë çakërrqejf si të kishte pirë kushedi sa gota. Si thoshte komandanti ynë, njëherë e një kohë: Ne s'na kanë trembur gjylet e topave të gjermanit, e jo më të na trembë një shi imcak vere!

- Eeeehhh! -psherëtiu ajo. Si ai lindin njëherë në pesë qind vjet.

Makina zhurmoi paksa dhe bëri përpara qetësisht rrugicës së larë nga shiu, në të cilën nuk ndihej me era e pluhurit të vapës.

- Ç'të thanë djemtë, do vijnë? -pyeti ajo të shoqin që picërronte sytë në timon, duke ecur ngadalë për shkak të kalimtarëve të shumtë, të cilët nxitonin drejt shëtitores së madhe të pishës për të bërë xhiron e mbrëmjes.

- Duhet të jenë nisur tashme, tha ai buzëqeshës. Ndërsa ajo nisi dhe vetë t'u telefononte djemve, ai pëshpëriste me vete: - Oh, ç'peshk që do të hamë sonte! Lumë do të derdhet vera!

9

Shiu s'reshiti së reni. Ai kish filluar që në zbardhje të ditës, sipas Shpresës, e cila ish ngritur para se të zbardhte, duke bërë punë shtëpie, hekurosur ca rroba të punës, të Xhekut dhe të sajat, gatitur mëngjesin, sistemuar e hijeshuar shtëpinë, e tjerë, me qëllim që dita e re të vinte për së mbari. -Mirë bën që bie,-tha për shiun Xhek Përbasha, - pasi na përvëloi dielli. Pastaj zhduk dhe pluhurat, pastron dhe ajrin. Si thua, ti Shpresa?

-As thatësira dhe as lagështira nuk janë të mira për shëndetin e njerëzve kur zgjasin në kohë,- tha Shpresa buzëqeshur.

- Epo, nuk je kot doktoreshë ti!- bëri shaka Xheku.

-Eheee!- ia bëri Shpresa si të thoshte “ç”ka këtu për të qenë doktoreshë, këto gjëra dihen dhe nga nxënës të fillores”.

Pasi hëngrën të dy bashkë mëngjesin, pinë nga një qumësht me pak sheqer dhe dolën të dy për në punë. Qyteti i Kujosës në ditë me shi Xhekut gjithmonë i ishte dukur prekës, i trishtuar. Ai e përcolli Shpresën me makinën e tij gjer të vendi i saj i punës, të spitali. Ajo doli në krahun tjetër të makinës, ashtu nëpër shi duke hapur çadrën, u përkul, puthi të shoqin në ballë dhe iku me vrap drejt hyrjes më të afërt të spitalit, me qëllim që t’i shpëtonte lagies së shiut që binte me rrebesh dhe që s’e mbante as çadra. Që nga hyrja ajo i dhuroi atij edhe një puthje me anë të dorës. Xheku i dha një të prerë timonit dhe brenda një harku të shkurtër kohor frenoi përbri “Murra”, një bar i ri, i hapur kohët e fundit, gjithë i mbështjellë me pjergull, blinj e bredh. Përpara kishte një si kopsht të vogël mbjellë me lule zonje, zambakë të kuq e të bardhë si dhe me lule shpate. Ngaqë binte shi tavolinat e kopshtit nuk i kishin nxjerrë. Xheku kish dëgjuar të flitej se ky bar destinohej, më së shumti, për shkrimtare, mësues dhe artistë. Ndoshta, mendoi ndërkaq Xheku teksa po hynte për herë të parë në këtë klub, do të quhet kështu ngaqë ndodhet mes dy shkollave të mesme, gjimnazit dhe pedagogjikes, filialit dhe pallatit të kulturës. Bari ish pothuaj i zbrazet. Teksa po zinte vend në një kënd afër dritares, vuri re dy vajza të reja, në anën tjetër të banakut, teksa pinin diçka, ndërsa bisedonin të qeshura. Pas pak ai shquajti se njëra nga vajzat, e cila qe me shpinë, ish Olta, shoqja e ngushtë e Kejsit, të cilat regjisori prej kohësh i aktivizonte me teatrin e trupës profesioniste të qytetit.

Ndërkohë dhe Olta e vuri re Xhekun dhe e përshëndeti me dorë, gjithë e habitur dhe e buzëqeshur. Ai i bëri shenjë që të vinte ta takonte para se të largohej. Ajo u drodh e tëra si një sorkadhe kur pantera i pret rrugën. Ndërkaq, asaj iu ndërmend, si në një film me xhiro të shpejtë, gjithë koha e provave në skenë dhe e shfaqjeve jo vetëm këtu në Kujosë, po gjithandej nëpër atdhe, me regjisorin dhe, befas, u ndje e shkrehur si të kish bërë një vrapim të gjatë, të lodhshëm. Kalimthi, me një shpejtësi marramendëse, iu fanit, në çast, figura e Kejsit në krah të tij pas kuintave të skenës kur kjo i gjeti, si me thënë, gafil, vardisjet që ai i bëri më pas edhe kësaj, pra dhe Oltës, si: shkëlja e disahertë e syrit, ledhatimet dhe prekjet pothuajse të pajustificuara të duarve, supeve dhe flokëve, gjuajtja që u bënte rasteve për ta gjetur vetëm, për ta veçuar, e tjerë. Në këtë kohë, ai shkroi shpejt një pusullë të vogël, të cilën e mbajti fshehur nën dorë. Shoqja e saj po e priste në këmbë në prag të daljes, kur ajo i zgjati dorën atij. Ai e tërhoqi pak nga vetja dhe e puthi lehtë në faqe. Ai tha:

- Meqë të pret shoqja, s'po të ftoj të ulesh, megjithëse do ta dëshiroja jashtë mase!

- Është Bertina, vajza e tezes sime, - belbëzoi Olta. Kam dalë për ta përcjellë. Në pritje të autobusit, i dhashë një kafe këtu.

-Nga është Bertina?

- Nga fshati Shendepremte.

Sapo përmendi emrin e fshatit, Oltës, befas, iu kujtuan, ndërkaq, fjalët e Kejsit që ia kishte thënë vetëm para ca ditësh, në shëtitjen që bënë deri në llixhat e vjetra: "Dje më mori Xheku në makinë dhe më shëtiti në pyllin e fshatit Shendepremte"! Pas kësaj Olta u hutua fare. Në përgjigje

të pyetjeve të tij, asaj, çuditërisht, iu mor goja duke u ndjerë si të kish pësuar një disonancë. Por, në të njëjtën kohë, kontakti i befasishtëm me Xhekun, në fillim i krijoi asaj një farë pështjellimi, por më pas, çuditërisht, thellë në shpirtin e saj, ai lloj pështjellimi u transformua gradualisht në një si magjepseje, gjithsesi, të përziere disi me frikë, mall dhe turp, njëherësh.

- E shoh që e humbe pak, - tha ai dhe i tundi dorën duke qeshur si për ta sjellë në vete! Pse dridhesh? Kaq shume emocione ti s'ke pasur as në skenë përpara qindra spektatorëve.

- Jo, nuk kam emocione, - pëshpëriti ajo si e zënë në grackë, gjithë duke ulur si petale qepallat e syve të bukur, të shkruar e të mëdhenj.

Ai i ngjiti pusullën e vogël në dorë: - Më dërgo përgjigje. Ke numrin tim të telefonit aty!

- Më fal, më duhet të ik se më pret Bertina! Mirupafshim! - mezi tha ajo me fytyrën flakë të kuqe.

Bertina, të cilës Olta i pat thënë më parë se është regjisori i pjesës ku aktivizohej dhe vetë ajo, nuk shfaqi asnjë lloj kurioziteti për bisedën e tyre.

- Si t'u duk? -pyeti kushërirën për Xhekun.

- M'u duk djalë i pashëm dhe i sjellshëm, - tha Bertina disi e hutuar për natyrën e pyetjes së bëftë.

- Ashtu është, siç the ti, tha tjetra. Ka lezet të njohësh njerëz të tillë si Xheku!

- Në se të propozon për martesë, - shtoi si me shaka Bertina, - mos bëj gabim ta refuzosh! Mirëpo biseda u ndërpre këtu së Bertinës i erdhi autobusi i Shendepremtes.

- Udhë mbarë, Bertina dhe të fala të gjithëve!

- Mirëardhsh, Olta, mos harro, të presim!

Pa humbur kohë, Olta, ndërsa mori rrugën për në shtëpi, hapi menjëherë pusullën e Xhekut. Në të vërtetë, ajo mezi pati pritur të përcillte kushërirën dhe ta shihte atë pusullë, për të cilën qe bërë shumë kureshtare. Kejsi i kishte thënë se ai do të ndahet me Shpresën dhe, sipas saj, do të martohej me të. Ku i dihet...?! - kish çuar nëpër mend jo pa frikë dhe emocion Olta. Në se ai, vërtet, e lë Shpresën, do të isha e lumtur të bëhesha nusja e tij. Ajo, sakaq, lexon: “Olta, në je e lirë pasnesër, d.m.th., të shtunën, të pres tek teatri në ora 11. Ndoshta dëshiron të konkurrosh në Tiranë për art dramatik në Akademinë e Arteve. Atje kam dhe shokë. Duhet të përgatisim një monolog, një poezi, një pantomimë, një kuplet satirik a parodi e ndonjë gjë tjetër të vogël të kësaj natyre. Jam i gatshëm të të ndihmoj! Mendohu, mbase nuk të bie keq! Të puth, Xheku.

10

Nga redaksia e “Kohës” Den Mitrushi që larguar i fundit bashkë me një koleg të “Erosit”, Aleks Katroshin, një mesoburrë thatanik, që vinte i shkueshëm dhe i dashur në shoqëri. Të dy më të shkurtra, me kapele kashte në kokë, se dielli i qershorit dhe pse ish pasdite si vonë, të digjte si saç, zunë vend në një cep të kioskës “Vjeshta” nën një çadër të madhe me vija të kaltra dhe të kuqe që Denit i kujtonte flamurin britanik, flamurin e atij vendi ku ai punoi dhe u shkollua pa ndërprerje për më se

shtatë vjet, dhe për shkak të sjelljes së mirë, Londra, qyteti ku jetoi, e shpërbleu me British Passport! Kioska ish kafja e parapëlqyer e Denit. Kushedi sa herë në ditë e frekuentonte atë me shokë e shoqe, kolegë e miq të tij nga të katër anët e atdheut, me të cilët, më së shumti, e lidhte puna e gazetarit të “Kohës”, e kësaj gazete që ish kthyer prej kohësh në tribunë të mendimit të vegjëlisë. Ajo ndodhej m’u përpara godinës së redaksisë së gazetës në fjalë. Teksa po pinin me Aleksin, gotat e dyta me raki, Denit, befas, i shkuan sytë te dritaret e zyrës së tij që shihnin kioskën jo ballëpërballë, por skiç, disi pjerrtazi. Atij s’i erdhi mirë që kish harruar t’i mbyllte dritaret e zyrës. Teksa i shikonte, sepse i ngjanin si sy të humnertë, të verbër, të stërmëdhenj, të cilët, Denit, çuditërisht, i dukeshin sikur kërkonin mëshirë, dritë dhe të drejtë. Por për këtë fanitje të çuditshme të tij, ai nuk kish pse t’i thoshte gjë Leksit, megjithëse ky i fundit, diçka pikasi në fytyrën e tij, diçka si punë grimasash të habitshme. Folën për gjendjen e mjeruar të fshatarësisë, për eksodin që, ende, vazhdonte të zbraste rininë e vendit, për taksat e larta, për infrastrukturën e rrugëve, për luftën në Kosovë, ndërhyrjen e NATO-s, për presidentin Klinton dhe fenomenin Bler. Me një fjalë, rrahën ngapak, pothuajse, gjithë problemet që parashtronte gazeta “Koha”, kryeredaktor i së cilës, tashmë, ishte Den Mitrushit, ky djalë inteligjent, që kish parë botë me sy dhe që e kish braktisur Europën, për hatër të vendit të vet, i cili në këtë kohë më shumë se kurrë, kish nevojë për bijtë e tij më të ndershëm dhe më korrekte. Te monumenti i “Partizanit të panjohur”, aty ku ndaheshin udhët e tyre, nën hijen e një palme, Deni e mbajti në këmbë Leksin, për një copë herë të gjatë, duke i folur për vëzhgimet e tij letrare rreth artit skenik, më saktë, për librin e tij “Qerthull”, libër

të cilin e kish pëlqyer në fillim Trisha, bashkëshortja, pastaj dhe profesor Shap Sisteli, dhe, më në fund, e shoqja e tij, Vjollca, që ish, njëherësh, dhe redaktore dhe që së shpejti dilte në qarkullim nga shtëpia botuese “Vjosteli”.

- Sapo të dalë në qarkullim, - i tha Leksi ndërsa i shtrëngonte dorën, - do të jem unë i pari që do ta blej “Qerthullin” tënd, miku im!

11

Asaj nate të bukur vere, Olta fjeti shumë pak. Më shumë se gjysmën e natës s’e mori gjumi prej ekzaltimit të papritur që i shkaktoi ajo pusullë e vogël e regjisorit simpatik, Xhek Përbasha. Një ekzaltim i tillë kurrë s’e kish pushtuar më parë. Madje, më shumë se ekzaltim mund të qe një kënaqësi e madhe shpirtërore. Oltës, në të vërtetë, i pëlqente shumë Xheku, me siguri më shumë se Kejsit. Ajo mendonte se po të bëhej një konkurrim për djalin më të pashëm në Kujosë, natyrisht, Xheku do të fitonte. Në simpatinë e saj të veçantë ndaj Xhekut mbase ndikonte dhe një mendim i përgjithshëm i femrave të bukura të Kujosës për të, sipas së cilit Xheku ishte sexy man. Mirëpo puna komplikohet sepse në këtë mes qëndronte Kejsi. Olta që në fillim, kish menduar se duhej ta takonte sa më parë Kejsin. Ajo e dinte se lidhja me Xhekun ishte prishje me Kejsin. Nga ana tjetër, ish e qartë se Kejsi nuk do t’i kursente gjithë sekretet që Olta vete ia

kish treguar asaj. Në rastin më të parë, ajo ka për t'i treguar Xhekut gjithçka rreth meje. Ndjente pendim të thellë: Oh, sa budallaçkë jam treguar! - thoshte me vete. Ja, qysh tani, u bëra rob i sekretit tim të pambajtur. Ajo hapi celularin dhe i bëri një zile Kejsit. Telefoni i saj tregonte i fikur. Pas një copë here të gjatë e mori sërish. Kësaj herë sekretaria përgjigjet se ky numër nuk ekziston. Olta u bë shumë merak. Ç't'i ketë ndodhur vallë? Apo ka ndërruar numrin. Në se "po" si është e mundur që s'më ka njoftuar? Unë jam shoqja më e afërt e saj. A thua mos është prekur dikund nga biseda e atënatshme në llixha të vjetra? A thua se më ka "truar" mua si shoqe dhe është afruar prej inatit tim, (një inat që do të ishte krejt i papërligjur), me njëriën ose me të tria shoqet tona të përbashkëta: Gentën, Rozën dhe Lejlën. Ishte pika e zhegut. Ajo i tha mamit se po shkonte për një copë herë te Kejsi dhe doli nga shtëpia. Pasi gjeti shtëpinë e saj mbyllur, trokiti në dyert e komshinjve, derisa doli njeri prej tyre dhe tha se kanë ikur në plazh në Vlorë.

- Si nuk më ka thënë gjë Kejsi se do të iknin në plazh? Kjo pyetje po e torturonte. Olta u kthye në shtëpi e mërzhitur. Rishtaz i ra telefonit të Kejsit dhe prapë asnjë përgjigje. Si është e mundur të ma bëjë këtë, shoqja që deri më dje më thërriste "motër", shoqja, të cilës i kisha hapur zemrën, gjë që s'e kisha bërë as për mamin tim që më ka bërë kokën. Atë s'e zinte më shtëpia. U çorientua komplet! Diçka po ndodh me mua, mendonte. Po, po, diçka po luhet pas krahëve të mi. Mund të jetë ndonjë lojë që ma përgatit vetë Kejsi në bashkëpunim me Xhekun. Kejsi vetë më tha se do martohet me Xhekun, sepse, sipas saj, ai lë kokën për të. Gjepura. Ku ka burra sot që lënë kokën për një femër sado e bukur dhe e virtytshme të jetë. Kejsin e gënjen mendja. Gjithmonë

ka shfaqur mendjlehtësira ajo vajzë. I duket vetja se është e pikur prej qielli. E mban veten për të ndershme, kur, në fakt, është marrë me gjithë ata. Ndaj ka nisur të trashet, qysh tani, e të bëhet m'u si një lopë. Ziliqarja e dreqit, kujton se është më e mirë nga unë. Pse të fut në dorë një mashkull para të tjerave, kjo nuk do të thotë aspak se ti je më e bukura. Përkundrazi, ti je në këtë rast, më e cekëta, më e kollajshme për të rënë në grackë. Në këto mendime e sipër, ajo mendoi t'i telefononte Xhekut. Mirëpo duhej të ish e sigurt që ai nuk ndodhej në shtëpi. Vrapoi për të pallati i kulturës të bindej që Xheku është aty dhe atëherë në mos e takonte, së paku, t'i telefononte. I thanë që Xheku deri më tani nuk është dukur këtej. Ajo u kthye në shtëpi e brengosur. Pasi i tregoi mamit se çfarë po i ndodhte me Kejsin, ajo e qetësoi me mjaft takt e durim dhe, njëherësh, e bindi që të shtrihej e të merrte një sy gjumë, ngaqë jashtë bënte vapë e madhe.

12

R ishte disa ditë që Saranda kish dalë nga spitali e shëruar plotësisht. Ajo, tashmë, nuk do të kish nevojë për paterica. Patericat e saj, sipas Bert Vranisë, do të shërbenin, këtu e tutje, vetëm si metafora. Vuajtjet e tmerrshme të saj, më në fund, kishin marrë udhën e muzeut. Nuk do të kish nevojë më, që Berti ta ngrinte peshë nga krevati, ta mbante mbi shpinë ose për krahësh, duke e ulur

dhe ngritur nga shtrati, siç kish bërë, rëndomthi, si në spital dhe në shtëpi për muaj të tërë. Ajo, tanimë, falë Zotit, punës së palodhur të mjekëve dhe ndihmës së pakursyer të djaloshit të vendosur dhe simpatik Bert Vrania, kish nisur të ndihej tamam si dikur, në kohën përpara se të merrte plumbin në gjurin e këmbës së djathtë, pra, përpara luftës në Kosovë. Edhe ajo, ashtu si Shpresa, kish humbur pothuaj gjithë familjen në luftën e tmerrshme të Kosovës. Kish humbur, në fund, dhe të dashurin e saj, një djalosh dinjitoz, trim dhe liridashës, që quhej Dibran Azemi. Edhe ai qe nga Drenica. Qe rritur me Sarandën, e njihnin mirë njëri-tjetrin. Por fatit të njeriut prandaj thuhet se nuk i dihet. Gjaku i tij u derdh në altarin e atdheut, sepse për gjakun e tij kish nevojë toka kosovare, liria dhe e ardhmja e saj, kish nevojë Kosova, gjaku i së cilës, siç dihet botërisht, nuk falet kurrë. Tani atij i këndohet kënga, sepse rreshtohet në radhët e para të dëshmorëve për çlirimin e Kosovës. Kështu mendonte Saranda gjithmonë për Dibran Azemin. Ai do të rronte në zemrat e Kosovës, njësoj si në zemrën e saj. Si të mos i mjaftonin gjithë këto humbje për të, si për ironi të fatit, Saranda, më në fund, plagoset rëndë një ditë prej ditëve të shumta, gjithë duke luftuar ballë për ballë me hasmin, madje jo rrallë, në vijë të parë të luftës. Dhe ajo mund të ishte vvarë, por ja që fati qe me të ose, më saktë, Zoti e shpëtoi për fije të flokut, duke i falë asaj vazhdimësinë e jetës, me qëllim që t'u fliste brezave që vijnë me gjuhën e dëshmive të pakundërshtueshme, se çfarë pa me sy Kosova, sa gjak u desh, sa jetë njerëzish u deshën të flijoheshin për atdhe, për çlirim, për independencë dhe të drejta të ligjshme kombëtare. Ndonëse plaga në trup iu shërua, plagët në shpirt kurrë nuk do t'i shëroheshin plotësisht. Vuajtjen për

humbjen e njerëzve të gjakut të zemrës do ta vuante dhe për shumë e shumë kohë, ndoshta, tërë jetën. Dhe ja, më në fund, asaj i buzëqeshi jeta. Dashuria për Bertin i kish hapur një dritare të madhe, nga e cila ajo, tashmë, shikonte një horizont të gjerë, të hapur. Dashuria e Bertit për Sarandën ish një dashuri që lindi në përpjekjet e tij të pandërprera për t'i lehtësuar dhimbjet nga plaga e plumbit në gjunjë, ish një dashuri e thellë njerëzore, një dashuri e vërtetë dhe e vendosur, për t'i mënjeluar zemrës që dashuronte me gjithë shpirt, therjet e tmerrshme në kockë. Berti, si një djalë punëtor dhe specialist i aftë ndërtimi, siç njihej në gjithë Kujosën, përgjatë kohës që Saranda ndodhej në spital, në më pak se gjashtë muaj, kishte ngritur një shtëpi të re dhe të bukur private. Ai kish dashur t'ia bënte dhuratë-surprizë Sarandës kur të dilte nga spitali, Sarandës së tij të dashur, për të cilën ish gati, në çdo moment, të falte dhe jetën. Ai i kish vënë qëllim vetes që t'ia realizonte atë dhuratë së dashurës së tij dhe, vërtet, e realizoi, madje, në kohë rekord. Kur ai e kish çuar te shtëpia e re dhe i kish thënë se kjo është dhurata e dashurisë së tij për të, Saranda nuk kish mundur t'i përmbante lotët e gëzimit dhe nuk kish ditur t'i gjente fjalët për ta falënderuar. Bert Vrania kish filluar një jetë të re. Jetë të re në shtëpi të re, që e kish ngritur me duart e veta të arta, fare pranë shtëpisë së vjetër në pallat. Jetë të re, me nusen e re, me kosovaren e bukur, trimëreshën e luftës së Kosovës, Sarandën, të cilën ai e donte me shpirt! I ati, Astriti, dhe e ëma, Selvia, të dehur nga gëzimi dhe lumturia që ndjenin për djalin e vetëm, aq të mbarë, dhe nusen e re si pëllumbeshë, i kishin thënë çiftit të ri se sa të kishin këmbët e duart do të vazhdonin të jetonin në shtëpinë e vjetër. Ju veç vazhdoni jetën tuaj të bukur bashkëshortore

dhe do Zoti e mbushni shtëpinë me sa më shumë nipa dhe mbesa. Vetëm kështu ne ndihemi mirë.

Dhe nuk vonoi të vinte nga Tirana dhe Trisha me Denin, vajza me dhëndrin.

Erdhën plot, fis e farefis. Me shokë e miq dhe mikësja u mbushën të dyja shtëpitë, e vjetra dhe e reja. Të gjithë shpërndanin urime zemrash për Bertin e dashur dhe Sarandën e bukur. Kënga, muzika dhe hareja shfaqën të tjera kulme në atë ceremoni lumturisht të ndezur të fejesës së Bert Vranisë me Saranda Elshanin, trimëreshën drenicare. Pritën, vërtet, sa të kalonte një borë dhe bora kaloi. Pas kësaj, gjithçka ishte si në ëndërr, dasma e tyre.

13

Të nesërmen në mëngjes, pak përpara se Olta të shkonte në takim me Xhekun, asaj i cingërin telefoni. Ishte Kejsi dhe fliste nga Vlora. Ajo i kërkoi falje Oltës që s'kish mundur ta njoftonte në kohë për vajtjen në plazh, pasi vendimi nga familja ishte marrë disi papritur dhe se ajo që nga momenti i nisjes, për fat të keq, e kish pasur me defekt telefonin. Olta, ndërkaq, u qetësua disi. Ngaqë ora po afronte, ajo u nis. Në ora njëmbëdhjetë ajo troket në dyert e teatrit. Derën ia hap një sanitare. Pasi përshëndetën, Olta e pyet për regjisor Xhek Përbashën. Ajo i thotë se ai ndodhet në studion e tij. Që nga brenda, Xheku dëgjoit trokun e takave në korridor dhe brofi në derë. Atij i qeshi

fytyra kur ndeshi ballas siluetën e bukur dhe aq elegante të Oltës:

- Falemnderit që erdhe! - tha ai dhe, njëherësh, gjithë xhentilesë e ftoi brenda. Ende pa ia lëshuar dorën asaj, ai me dorën tjetër kyçi derën tinës, pa vënë re nga Olta (sepse kyçin e kish paravendosur në derë qëllimisht) mbështet Oltën me shpinë pas derës dhe gjithë lajka e buzëqeshje të shtira nis ta kacërrojë. Jashtë çdo parashikimi Olta e pa veten të shokuar në krahët e tij. Ajo ndjeu erën e alkoolit t'i përplasej në fytyrën e pastër, të bukur dhe aq të njomë. Në çast, asaj, në një mënyrë të deformuar si kurrë më parë, herë iu ndërmend ajo skena e panterës me sorkadhen, skenë të cilën ajo, thjesht, për paralelizëm, e kish menduar atë ditë në kafe me Bertinën, kur ky regjisor i dha shenjë që të takoheshin para se të dilte nga kafja dhe herë, në mënyrë po kaq të deformuar, iu ndërmend skena kur kjo vetë e kapi këtë regjisorin në flagrancë duke u puthur me Kejsin pas kuintave të skenës.

- Lëshomë! - tha prerë ajo dhe i dha fytyrës një shprehje të fortë si midis zhgënjimit dhe protestës.

- Sigurisht,- tha ai i trembur. Mendova se është dhe dëshira jote, përndryshe s'të prekja me dorë. Ajo në vend që të ikte, krejt e hutuar zuri një karrige në njërin cep të studios. Nga karrigia, tashmë, vështronte e shastisur fytyrën e shpërfytyruar të regjisorit të saj, që rrinte në këmbë në një kënd të tryezës gjithë nga frika se mos, nga çasti në çast, i ikën "preja".

- Ç'pate?! Si të erdhi? Ti ishe mirë! - tha ajo me një qetësi të atillë, që regjisorit i fuste krrupën. Mos ishe në ndonjë rol a si!?

- Më fal! Një mijë herë të kërkoj falje, Olta! As vetë

nuk e di si më erdhi. Moment dobësie, - ai u drodh si ta kishin goditur nga pas me thikë, - çast hutimi, ndoshta dhe ngaqë, për dreq, pata pirë pak si tepër sot. Se kjo jetë është koti, Olta. Probleme, halle, strese. Bëhen të gjitha bashkë kundër teje dhe të sulmojnë pa mëshirë. Kështu që njeriu i gjorë, nganjëherë, nuk di se ç'bën! Prandaj, ndoshta për këtë, një pjesë kalojnë dhe në vetëvrasje. Dhe ata ose ato që bëjnë këtë gjë kaq të dhimbshme nuk janë budallenj, Olta, janë njerëz tepër të ndjeshëm. Pastaj, ti je kaq e bukur, Olta, sa ia merr mendjen çdo mashkulli! Për ty, duhet ta dish, mund të bëj gjithçka! Kuptomë drejt, të lutem, Olta!

- Jo nuk të kuptoj, sepse ti Xhek Përbasha, këtë që bëre paturpësisht sot me mua, e ke bërë më parë dhe me të tjera.

Ai uli kokën i turpëruar. E tmerrshme, tha me vete. Po më vë me shpatulla për muri. Më fiku kjo vajzë që e mora krejt tjetër për tjetër! Kaq e pati dhe puna ime! U diskreditova përfundimisht.

- Pse nuk flet, pse ul kokën dhe hesht ashtu si një manekin. Ti e mban veten për artist, por artistët e vërtetë nuk shkelin në pasarela të kalbura. Dhe më në fund, si guxon ti të më cenosh nderin, erzin dhe dinjitetin tim. Si guxon të cenosh shoqen e ngushtë, simotrën e të dashurës tënde të fshehtë, Kejsi Vroshtina? A nuk të pashë me këta sy me të pas kuintave të skenës, ja në këtë pallat? Dhe këtë, e ke bërë dhe me të tjera. Mbarë qyteti të bën gjyqin e fshehtë me kushërirën e Kejsit, Trisha Vraninë dhe me ndonjë tjetër. Ti je një Don Zhuan, Xhek. Turp të kesh.

Ai u ndje tërësisht i dërmuar. U ndje i këputur, i zhvlerësuar. Më në fund, mezi pëshpëriti: - Dëgjomë, Olta, po të flas si motrës sime, megjithëse nuk kam as motër, as vëlla. Jam njeri pa njeri. Besoj se e di se unë jam i Jetimores,

aty jam rritur qysh i vogël fare, i mitur. Ti më përmende dhe Trishën. Me të pata dashuri të sinqertë, por ajo më braktisi, u lidh me tjetër njeri, megjithëse ai ka qenë një shok imi, biles edhe jemi. Sa për Kejsin, e di që është kushërirë e Trishës, janë rracë e mirë dhe, pse jo, e bukur. Mendova seriozisht për të. Në fillim qe mjaft e kënaqur, kur, befas, një ditë, s'ka gjatë, më thotë se nuk mund të vazhdonte më, pasi unë i kisha tradhtuar vajzën e dajës, dmth, Trishën! Ngaqë dështova dhe me Kejsin, kisha menduar të lidhem me ty, me qëllimin për t'u martuar, për të çuar jetë për së mbari dhe me mendjen e mbledhur një herë e mirë. Sepse, unë të dashuroj, Olta! Ti je shumë e bukur, je dhe e mençur, zbret nga një familje dhe soj i mirë! Por dhe unë jam i vendosur.

- Hahaha! - qeshi me të madhe Olta.

- Pse qesh, - tha ai. Të vjen çudi?

- Ti je i vendosur!? Na e mbushe mendjen! Ti me nusen në shtëpi, më dashurokërke mua, një vajze që sapo ka mbaruar gjimnazin me të tëra dhjeta dhe që nuk mendon veçse për të vazhduar studimet e larta.

Ai u ndje akoma më keq. Një ankth si lëmsh po i mbështillej në grykë dhe s'po e linte as të fliste: Shihet qartë, - tha me vete, - dështova paturpësisht dhe me Oltën që e desha më shumë se të gjitha vajzat që kam dashur, më shumë se të gjitha të marra së bashku! Frikën se mos ajo e raportonte, ia rriste më shumë zhurma që vinte nga jashtë përmes dritareve të hapura të studios, zhurma e makinave, të qeshurat e njerëzve dhe, më në fund, një bori makine policie. Ai u drodh dhe, ndërkaq, u ul në karrige nga meraku se mos pësonte ndonjë infarkt a hemorragji cerebrale. Olta vuri re fytyrën e tij dyllë të verdhë dhe ndjeu, megjithatë, keqardhje.

- S'je mirë..!? - pyeti ajo e merakosur.

- Se si u ndjeva, m'u morën mendtë! - belbëzoi ai duke çakërritur sytë i trembur. Ajo pikasi e shqetësuar se fytyra e tij po bëhej edhe më e verdhë.

Në tavolinë ishte një shishe e vogël plastike me ujë. Olta u ngrit dhe hapi shishen: Pi pak ujë! - tha ajo me një ton si midis lutjes dhe keqardhjes.

Xheku vuri re se zëri i saj u artikulua me nota disi të dhimbshme. Ai piu nja dy gllënjka dhe pas një copë here u ndie më i qetë. Marramendja iu davarit dhe fytyra i erdhi.

- Olta, më fal, - tha, befas, ai me një zë të përbjerrë. Në të vërtetë, të kisha thirrë, siç ta pata shkruar dhe në pusullë, për të të përgatitur, kuptohet, nëse dëshiron, për konkurs në artin dramatik, sepse, mendoj që ti mund të bëhesh një aktore shumë e mirë. Olta u çel, ndërkaq, si një lule zonjë në bjeshkët e Frylugjes. Atij iu duk sikur ajo nisi ta shohë atë me një tjetër sy. A thua se po i rikthehej admirimi i dikurshëm. Ajo bëri të flas, por ai e ndërpreu:

- Dëgjomë, të lutem, deri në fund! Përveç fytyrës shumë të bukur dhe shprehëse, syve magjepës, veç shtatlartësisë, elegancës, finesës, linjave të trupit, e tjerë, unë kisha shquajtur tek ti, qysh në fillim, se je dhe mjaft e talentuar! Të isha në vendin tënd nuk do të rrija pa konkurruar. Megjithatë, ti bëj si të duash.

- Falemnderit Xhek! - tha ajo buzëqeshur. Unë e kam vendosur se për çfarë do të vazhdoj. Nëse kam talent, siç mendoni ju, unë mund të bëhem dhe aktore krahas profesionit që do të kem në të ardhmen. Pak vajza të reja dhe djem të rinj këngëtarë, piktorë, folës radiosh e televizorësh, e tjerë, i shohim përherë e më shumë të luajnë, madje, dhe role kryesore nëpër filma nga më të ndryshmit! Ai mblodhi

buzët dhe tha: Në rregull. Çdo njeri vendos vetë për fatin e tij në jetë.

- Padyshim, - tha Olta. Tani do më falësh se më duhet të shkoj. Dhe kujdes tjetër herë, Xhek!

Ai e shoqëroi për mirësjellje, priti se mos i jepte dorën, por ajo nuk denjoi.

- Mirupafshim! - tha ai me zemër të thyer në prag të derës. Olta që kish bërë disa hapa përpara përgjatë korridorit, ktheu kokën pas, e pa vëngër dhe mërmëriti: Ditën e mirë!

Kjo skenë e ftohtë e tyre ra në sy të drejtorit të pallatit të kulturës, zotit Abraham Lumes, i cili rastësisht kaloi aty në kohën që Olta doli nga studio e Xhekut:

- Hej, Xhek, si e kalove?!

- Mirë, falemnderit drejtor, po ju mirë. Abraham Luma ish drejtor i tretë që ish ndërruar brenda vitit për shkak se punët nuk kishin ecur dhe aq mirë në pallatin e kulturës. E tregonin të rreptë, por babaxhan. Ai iu qas me dashamirësi dhe i tha Xhekut duke i përkëdhelur supin:

- Dëgjo, Xhek, mos ma merr për ters. E kam për të mirën tënde. Nëse të kujtohet, të kam thënë dhe një herë, mos të të shoh të fusësh vetëm një femër të vetme në studio, sado të afërt ta kesh, përveç Shpresës tënde, okej...?!

- Po, jo drejtor, - tha ai i kapur pick- ish Olta, aktore e shfaqjes së fundit, po diskutonim për konkursin në Akademinë e Arteve...!

Mirëpo drejtori e ndërpreu me një ton recitativ:

- Asnjëherë më pak se dy, sado të afërta që t'i kesh, dëgjove! Dëgjova, thuaj! - dhe drejtori me hapat e shpejtë humbi në kthesën e korridorit, muret e të cilit, vetëm para disa ditësh ishin lyster me bojë lejla.

Kishte disa ditë që xha Isa me nënë Tixhen, me ndërhyrjen e bashkisë së qytetit të Kujosës, por dhe me dëshirën e tyre, qenë transferuar në Tiranë në azil të pleqve. Ata, duke qenë pak si të lodhur për moshën jo fort të thyer, nuk kishin preferuar të ktheheshin në Kosovë, sepse fëmijë nuk patën, të afërmit, pothuaj, qenë zhdukur e vrarë në luftë, shtëpia, gjithashtu, iu qe djegur e shkatërruar nga bombardimet e ushtrisë serbe. Kështu, panë më e hajrit ta vazhdonin jetën e mbetur këtu në Shqipëri, pasi dhe Kosova, gjykonin me të drejtë dy pleqtë kosovarë, pjesë e Shqipërisë është.

Atë ditë i pati shoqëruar deri në vend, jo vetëm Berti me Sarandën, por dhe dy prindërit e Bertit, Astriti dhe Selvia. Para se t'i shpinte në azil, Berti i çoi për një kafë të shtëpia e së motrës, e Trishës. Sa u gëzua Trisha dhe Deni për gjithë këta mysafirë të këndshëm, të cilët, pothuajse papritur, ia bënë edhe më të bukur shtëpinë, me praninë e tyre të qeshur, me muhabetin e ëmbël dhe urimet e bukura. Për herë të parë vinte dhe Saranda në shtëpinë e kunatës. Ajo ndihej aq e gëzuar për Trishën dhe fatin e saj të lumtur, për Trishën që e donte tamam siç duhet, jo me një kunatë, por një motër e veçantë. Ndaj Saranda rrinte në këmbë, në shërbim të paprajshëm, si në shtëpinë e vet duke e ndihmuar Trishën në të gjitha punët, si në servirjen e pijeve, në përgatitjen e drekës, e tjerë.

- Ju do të jeni të qetë në azil, - u tha Deni xha Isës dhe nënë Tixhes. Aty do të bëni mjaft shokë e miq të rinj, me të cilët ju do të ndani kohën. Sa herë të doni, mund të vini dhe në shtëpinë tonë për vizitë. Shtëpia jonë do të jetë derëhapur për ju, xha Isë dhe nënë Tixhe, sepse të hapura për njerëz të mirë si ju, janë vetë zemrat tona.

Më pas foli dhe Trisha. Ajo u tha atyre se sa herë të gjenin kohën do të shkonin dhe në azil për t'i vizituar. Ata u çuan dhe e përqaftuan Trishën njësoj si bijën e tyre.

- Dhe unë, - shtoi, ndërkaq, Trisha - do t'ju dua dhe respektoj, gjithmonë, njësoj siç dua dhe respektoj dy prindërit e mi! - dhe bëri me dorë duke treguar babanë, Astritin dhe mamin, Selvinë, teksa rrinin të buzëqeshur në divanin përballë atij ku ishin vendosur xha Isa dhe nënë Tixhja. Berti tha se xha Isa dhe nënë Tixhja për çdo hall që të kenë të drejtohen pa teklif tek unë dhe Saranda, si tek dy fëmijët e tyre. Edhe prindërit e Bertit dhe të Trishës, Astriti dhe Selvia, u thane çiftit të moshuar kosovar, se sa herë të ndihen të mërzitur, vetëm të bëjnë një zile telefoni dhe, ndërkohë, ata do të çonin Bertin t'i merrte me makinë! Çifti në fjalë nuk dinin si t'i gjenin fjalët më të bukura për të falënderuar këta njerëz, që aq shumë u kishin hyrë në zemër, me ndihmën e pakursyer që kishin dhënë dhe ishin gati të jepnin akoma. Ata thanë se nuk qe dëshira e Zotit që ne të kishim fëmijë, por Zoti prapë nuk na la vetëm. Ai na ofroi ndihmën e Bertit, të Xhekut dhe Denit, njësoj si të kishin qenë nipat tanë. Zoti na ofroi ndihmën e Astritit dhe Selvisë, si të kishin qenë bijtë tanë! Zoti na ofroi ndihmën e Trishës, Shpresës dhe Sarandës, njësoj sikur të kishin qenë vajzat ose mbesat tona! Ja pra, që Zoti s'na la vetëm edhe neve! Ja pra, që Zoti asht i madh! Ai mendon për të gjithë

njerëzit, robt e Tij! Ndaj lusim Zotin e madh që t'ju bekojë, o njerëz të mrekullueshëm! Paçi bekimin e Zotit, të gjithë ju, që na hapët dyert dhe zemrat dhe na u bëtë krah në kohë lufte, në këto kohë, ende, të vështira!

15

Mëngjes me shi. Ditë e ngrohtë vere. Makina çante xhadesë së shkretë, e cila gjarpëronte përmes pyjeve të dendur me pishë. Më në fund, ajo la pas Morinën, stacionin që ndan Shqipërinë me Kosovën.

- Ja, tha Xheku, - u futëm, më në fund, në tokën kosovare.

- Po, -pëshpëriti Shpresa e mallëngjyer. S'më ngopet shikimi! Si e lashë, nën thundrën e hekurt të Serbisë mizore, dhe si po e gjej tani tokën time të shenjtë! Pa çibanët e huaj serbë. Të lirë, të çliruar nga ata vargonj të zinj që na robëruan për një shekull me radhë. S'më besohet, Xhek. S'më duket se udhëtoj në tokën ku kam lindur e jam rritur. S'më besohet, sinqerisht. Dhe ajo, ndërkaq, u shkreh në vaj krejt papritur e kujtuar.

- Mos qaj! - i tha Xheku duke ulur shpejtësinë. Duhet të qeshësh, duhet të këndojmë! - dhe i shpupuriti flokët me dorën e lirë. E di që është shumë e dhimbshme, Shpresa, por duhet të bëhesh e fortë.

- Nuk po qaj, - tha ajo duke fshirë lotët me një cep të shamisë që mbante në dorë. Këto janë lotë gëzimi, Xhek.

E pra, unë po gëzohem.

- Ashtu po, - shtoi Xheku pa ia hequr sytë rrugës. Jo vetëm shqiptarët e Kosovës, por të gjithë shqiptarët brenda dhe jashtë Shqipërisë ilirike janë gëzuar pa masë me çlirimin e Kosovës. Ndaj, vetvetishëm, të vijnë varg në buzë urimet: “Rroftë Kosova e lirë!”, “Lavdi dëshmorëve të lirisë së Kosovës!”, “Rroftë NATO-ja!”, “Rroftë Amerika, rrofshin shqiptarët kudo që janë!”

- Rrofsh, Xhek! - pëshpëriti dhimbshëm Shpresa teksa iu qas, qetësisht, atij dhe e puthi lehtë në flokë. Përballë, befas, u shfaq një manastir. Drejt hyrjes së tij vraponin nëpër shi një turmë e vogël murgeshash, të cilat, për një çast, Xhekut, sepse iu fanitën si në një ëndër të frikshme një trumbë sorrash a mëllenjash të zeza. Xheku vijonte të ecte me marsh të parë.

- Murgeshat! - tha befas Shpresa si të afishonte një zbulim. Çudi! Të gjitha në të zeza i kanë. Dhe çizmet e llastikut, dhe shamitë që u koloviten pas shpine.

- Kthehen në manastir, - ndërhyri mendueshëm Xheku, - pas mbledhjes së lëmoshave. A nuk të duken, Shpresa, si shpendzeza që nxitojnë drejt çerdhes për shkak të shiut që po i ndjek dhe qeshi me të madhe.

- S’më pëlqen ai lloj krahasimi, Xhek. Ato janë motrat e Nënës Terezë.

- E di, - shtoi tjetri duke mbledhur vetullat i pakënaqur, si të lypte ndjesë për krahasimin e pagoditur dhe të qeshurën e pavend. Këtyre anëve e ka origjinën Nënë Tereza jonë e madhe. E di, moj e di.

Kur makina kapërceu udhën e hekurt anës së një korije të gjelbër, Xheku uli shpejtësinë në rrethrotullimin e një kodrine të veshur me drurë frutorë. Shpresa, ndërkohë, ofshoi e lehtësuar:

- Ja, - tha ajo e përmalluar. - Shikoje Drenicën time, Xhek! Më tej, Prekazi. Dy monumentet më të mëdha të këmbanave të luftës dhe të lirisë kosovare. Ai treti vështrimin në hapësirë duke rrudhur sytë me krenari dhe tha:

- Ç'pamje madhështore!

Pasi lanë pas male të lartë kapuçëbardhë dhe gjithë atë fushë të begatë, pyje e kullota, ara e gjelbërim pa fund, njerëz të qeshur, të lirë e të gëzuar që punonin e shëtisnin të lumtur, lumenj e lëndina bukuroshe, mijëra shtëpi e rrugë të reja të rindërtuara fill pas luftës legjendare të këtij populli martir, mbërritën në Prekaz, njëherësh, me buzëmbremjen e ngrohtë të verës. Më në fund, diku, u duk një kullë e vetmuar. Nga pozicioni prej të cilit e shihnin, kullës i dukej vetëm një dritare dritëndezur. Sakaq, Shpresës, shtëpia e Zanës, e hallës së vetme, e cila kishte shpëtuar pa u vrrarë në atë luftë mizore bashkë me të vëllanë Lul Krasniqin, sepse iu duk si një njeri me një sy. Benzi mori në të djathtë të kodrinës mbi të cilën ngrihej si një karakolle lufte kulla e Zana Mihës, Krasniqit. Zana kishte mbetur e ve, vetëm me dy vajzat, Pranverën dhe Fitoren, sepse i shoqi, Ahmet Miha, kishte rënë dëshmor për çlirimin e Kosovës. Shpresa ktheu kryet dhe nisi të vështronte nga dritarja e pasme e makinës, ndërkaq, Zana, halla e saj e vetme, një mesogrua sojlie, i doli përbri makinës, puliti sytë, njohu Shpresën. U shkëput nga vendi si një shqiponjë kur merr vrull në fluturim dhe me vikama të një hareje të papërshkrueshme, tamam si në legjendat e vjetra të rinjohjes, u kacafytën me mall e lotë gëzimi.

Të nesërmen, herët në mëngjes, Shpresa kërkoi të vizitonte rrënojat e shtëpisë së saj. Shtëpia ish bërë rrafsh

me tokën. E mallëngjyer jashtë mase, ajo vendosi në një sofat të gurtë, aty ku mendohej se kish qenë pragu i shtëpisë, një tufë me lule shumëngjyrëshe, në të cilën dominonte e kuqja e ndezur. Zana e mbante për krahësh. Xheku e ngushëllonte, herë pas here, për njerëzit e saj të humbur, duke i dhënë kurajo. Ndërkohë, papritur, erdhi aty dhe Lul Krasniqi, vëllai i vetëm i Zanës, që kish shpëtuar gjallë nga lufta dhe, njëherësh, xhaxhai i Shpresës. Mbasi u përqaftua përmallshëm me Xhekun dhe Shpresën, ai kërkoi ndjesë që nuk kish mundur të vinte mbrëmë, pasi kish qenë mik larg në një fshat të Mitrovicës dhe se mezi kishte pritur të zbardhte dita, që të vinte turravrap e të takohej sa më parë me dhëndrin e ri, Xhekun dhe me mbesën e dashur, Shpresën. Pas Lul Krasniqit aty erdhën dhe u mblodhën dhe plot të tjerë, farefis e të njohur. Gëzimi i këtij takimi ishte i papërshtueshëm. Të gjithëve u bëhej sikur Shpresa kish zbritur nga qielli.

- Erdhi , më në fund, liria, moj bijë, - i tha Shpresës Lul Krasniqi, - por na kushtoi shtrenjtë! Lufta me shkjaun na mori gjithë njerëzit e familjes.

- I pastë Zoti, shpirtrat e tyre atje lart, pranë vetes! – thanë gjindja që kish rrethuar me dashuri e përgjërëm Shpresën dhe Lulin, teksa kuvendonin aty, në trojën e Shpresës, për më hollë, bash në themelet e ish kullës së saj, tashmë, të bërë rrugajë, dëshmi kjo e qartë e një lufte, pothuaj, të pazakontë. Shpresa, ndërkaq, mbështeti kokën në gjoksin e xhaxhi Lulit dhe u shkreh, rishtazi, në lotë. Të gjithë qenë përlotur. Dhe Xheku, dhe Luli vetë, dhe Zana, dhe dy vajzat e saj gjimnaziste, Pranvera dhe Fitorja, të cilat, për t’u çmallur me Shpresën, sot nuk do të shkonin në shkollë. Ndërkohë, rrugët u mbushën plot me njerëz që

nxitonin për në punë dhe nxënës që cicëronin si zogj të lirë e të gëzuar drejt shkollës. Ata e kaluan bukur atë ditë sa në shtëpi të Zanës dhe në shtëpi të tjera të farefisit dhe të fqinjëve duke shkëmbyer vizita, duke qitur kujdes e mall për njëri-tjetrin, duke kujtuar me respekt të thellë gjithë të rënë, familjarët dhe të afërmit e tyre, që u sakrifkuan në atë luftë të pabarabartë e të pashembullt në botë, me sllobodanoviçët e shkjaut të pabesë. Kur dita nisi me u thye, dy makinat, e Lulit dhe e Xhekut morën rrugën drejt shtëpisë së re të Lul Krasniqit në lindje të Prekazit, jo më larg se tri kilometra që këtej nga shtëpia e Zanës.

Si mbërritën dhe u rrafshuan mirë, Lul Krasniqi iu drejtua dhëndrit, mikut nga Kujosa e Shqipërisë. Ai tha:

- Dëgjo, o Xhek Përbasha! Keq u be për ata që na shkuan e vanë. Shkuan të rinj e të reja, burra e gra, pleq e fëmijë. Lufta është dasëm dhe dasëm pa mish nuk ka, thoshin të vjetrit, të parët tanë, të cilëve s'u bënte tërr syri nga luftërat! Se kanë qenë trima të mëdhenj. Ata shkonin në luftë si me qenë t'u shku në dasëm. Pa teklif. Me gaz e hare. Se e dinin përse luftonin. Ma mirë pranonin të vdisnin, sesa në robëri. A mundesh me ma kuptu muhabetin. Po kjo jona, kjo lufta e fundit, qe dasëm e rëndë fort, bre! Nuk është se shkoi nga një për shtëpi. As tërmeti më i fortë s'ma merr mendja se merr, pothuaj, gjithë robtë e shpisë.

- Ashtu është, - tha Xheku. - E rëndë, shumë e rëndë. Madje, si rasti i Bosnjes, dhe i Kosovës, gjithashtu, janë raste unikale në botë. Së paku, në historinë e kohëve të reja.

Në buzëmbremje ata bënë vizita të tjera të shkurtra tek disa farefis të tjerë të tyre. Ngado që qenë, mikpritësit luteshin me gjithë zemër, që Shpresa me Xhekun të qëndronin disa net në shtëpitë e tyre, me qëllim që të çmallehin me ta sa

më gjatë. Kur u kthyen në shtëpinë e Lulit, ish kohë darke. Tryeza ishte mbushur plot e përplot me të gjitha të mirat. Pas darke, kush e kush më parë, kërkonte të rrinte sa më afër Shpresës. Të gjithëve ajo u kish hyrë menjëherë në zemër, me atë buzëqeshjen e bukur, me fjalën e ëmbël, me sjelljen e matur dhe të hijshme. Lum si ne, - gjithsecili prej të afërmve mendonte për Shpresën, për këtë njeri të mirë që kemi! A nuk duket si një perëndi, si një yll i rënë nga qielli. Veçse e kemi pak larg. Po perënditë dhe yjet larg ndodhen, por ata na shikojnë, na ndjekin në çdo moment. Tjetër se ne jo gjithmonë i shohim dhe i takojmë. Nejse, fundja, Shpresa në Shqipëri jeton dhe Shqipëria është e jona ose, më mirë me thënë, ne, si Kosovë, jemi pjesë integrale e saj. Lum si ne që jemi shqiptarë. Ne jemi krejt te veçantë. Dhe për veçanësitë që kemi, në të vërtetë, bota na e ka zili. Kështu mendonin, pak a shumë, të gjithë njerëzit e saj, njerëzit e gjakut të zemrës, që e rrethonin Shpresën me aq dashuri, mall e bujari. Të nesërmen në mëngjes, gjithë sa ishin, vizituan varrezat e të rënëve për lirinë e Kosovës. Shpresa me Zanën dhe vajzat e saj, Pranverën dhe Fitoren, por dhe të tjerë kishin përgatitur disa kurora dhe tufa lulesh të freskëta për dëshmorët e lirisë. Në fillim Shpresa vizitoi varret e familjes së saj, të prindërve, gjyshit dhe gjyshes, vëllait dhe dy motrave më të vogla! Xheku dhe Zana s'i ndaheshin nga frika se mos binte. Ata e mbanin me kujdes për supesh. Në fillim ajo u duk e qetë dhe e vetëpërmbajtur, por, sapo u përkul duke puthur fotografinë e nënës shfaqur në hapësirën gri të pllakës së mermertë, u shkreh e gjitha. Të gjithëve iu rrëmbushën sytë. Për inerci të Shpresës u dëshpërua dhe Zana dhe vajzat, Pranvera dhe Fitorja. Vrik u duk se e mori veten, por i gënjeu të gjithë. Kur po puthte foton e motrës më të vogël, dëshmoresh më të re të

familjes, foton e bukur të Alketës 13 vjeçe, asaj, çuditërisht, i ra të fikët.

Madje do të ish dëmtuar po të mos e kish mbajtur fort për krahësh Zana me Xhekun. Fytyra e saj kish me u përplasur në tehun e mprehtë të mermerit. Të gjithë, befas, u çmeriten dhe mbajtën frymën pezull. Por Zana e kujdesshme, i hodhi, ndërkaq, ujë në fytyrë dhe në gjoks dhe ajo, aty për aty, erdhi në vete.

- Ta kisha ditur se je kaq e dobët, moj Shpresa, - u hodh e tha me sytë e përлотur Lul Krasniqi, nuk të kisha sjellë këtu, qebesa, moj bijë e xhaxhait!

- Ke të drejtë, Lul! - tha Xheku i shqetësuar.

Pastaj, në radhë, vizituan shumë varre të dëshmorëve të Kosovës. Në fund, përpara varreve të dy figurave më të mëdha të Kosovës, Adem Jasharit dhe Ibrahim Rugovës, të gjithë së toku, mbajtën nga një minutë heshtje.

Edhe kur po pinin nga një diçka freskuese diku në një kafe, fill pas vizitës në varrezat e dëshmorëve të luftës së Kosovës, Lul Krasniqi, të cilit i kish lënë një shije të hidhur kolapsi i Shpresës, e solli rishtas fjalën te vetëpërmbajtja:

- Nuk është i mirë vaji te varrezat! Me sa di, këtë e ndalon dhe Zoti, dhe feja.

Ai, ndërkaq, iu drejtua Shpresës me një ton, si me thënë, midis dhimbjes dhe krenarisë:

- Moj Shpresë, dëgjo, moj bija ime! Nuk i dilet me vaj e të qara. T'ish i mundur kthimi i tyre, unë i pari, qebesa, kisha me vënë kujën si burrat e vaktit, si ata vajtojcat e kohës së vjetër, për të cilët na kallëzonin prindërit tanë. Ai uli kokën i menduar dhe puliti sytë me dhimbje: O Zoti i madh, paçin ndjesë e dritë! Prandaj, le t'i trokasim gotat për kujtimin e ndritur të tyre.

- Të lumtë goja! - i thanë në një zë të gjithë. Pasoi një heshtje.

- Lavdi Dëshmorëve të Kosovës! - theu heshtjen Xhek Përbasha.

- Rrofsh, o mik! - e uroi Lul Krasniqi.

- Ata nuk kanë vdekur, bre! - vazhdoi Xheku. Ata janë gjallë. Prandaj Shpresa, jo vetëm s'duhet të ligështohet, por të jetë shumë krenare për njerëzit e saj të zemrës që dhanë jetën, gjënë më të shtrenjtë, në altarin e atdheut, për lirinë dhe pavarësinë e Kosoves kreshnike!

- Unë krenare jam, Xhek, si çdo shqiptar i vërtetë për të rënë e atdheut të tij, por, ndoshta, ngaqë ish vizita e parë imja te varret e tyre ose ndoshta dhe për shkak të largësisë a ku ta dish si më erdhi. Ajo tundi kryet disa herë radhazi, u zbeh sërish në fytyrë dhe, sakaq, sytë e saj u rrëmbushën, sërish, me pika loti.

- Mbahu, - i tha Xheku, se nuk je fëmijë i vogël.

- Kurajo, Shpresa! - i tha Zana. Ndërkohë, Pranvera dhe Fitorja që e kishin futur Shpresën në mes u shkrehën dhe ato, njëherësh, në vaj, si ta kishin bërë me fjalë.

- Jo, jo! - ia bëri Luli. U pa puna! As ti, Shpresa, që të kam vajzën e vëllait, por që të dua, as më shumë e as më pak se Zanën, motrën time dhe as ju dy mbesat, Pranvere e Fitore, nuk qenkeni nga soji ynë. Ne s'e kemi zakon me qa në këtë farë feje. Trimat e trimëreshat këndohen, nuk vajtohen.

Shpresa fshiu lotët dhe tha e hequr në fytyrë: Më fal, ke të drejtë, xhaxhi im, Lul Krasniqi!

- Hë, të lumtë! Ashtu, pra! - tha syqeshur Lul Krasniqi duke ulur qeleshen në sy. Shëndeti i Shpresës! Ngrijeni me fund gotën të gjithë se do t'i përsërisim! Të gjithë e uruan

Shpresën me gjithë shpirt pa ia ndarë sytë e mbushur plot mirësi, respekt dhe mirënjohje.

- Jo po, kjo është dhe me shkollë të lartë, - ndërhyri, papritur, Zana. - Është doktoreshë. Nuk është si unë, një copë helifimatrake.

Të gjithë sa ishin përqark tryezës ia plasën gazit me të madhe. Qeshi dhe Shpresa.

- Sjellësit e lirisë, në asnjë kohë, në asnjë vend të botës, nuk vdesin!- tha buzagaz Xheku duke marrë spunto nga e qeshura dhe gazi që shkaktoi Zana.

Ti je me shkollë, o miku im, - iu drejtua Lul Krasniqi Xhek Përbashës, - dhe shkolla t'i ka çelë sytë. Unë e Zana dhe atë pak shkollë që kemi, e kemi me të vjedhur, si i thonë! Por unë kam mësuar nga odat e burrave. Pastë ndjesë, babai na merrte qysh të vegjël, mua dhe vëllanë tim, Azganin, babanë e Shpresës, që i ndrittë shpirti, na merrte, pra, nëpër kuvende, ku tregoheshin mesele dhe na thoshte vërvjani veshin muhabetit, se dhe këtu mësohet, asht një farë shkolle oda e burrave! Ku desha me dalë ...! Ai mrroli fytyrën e zeshkët prej malësori tipik dhe tha: Po, te fjala që ka lënë Sulejman Vokshi: "Edhe 100 jetë po të kisha, të gjitha do t'i falja për lirinë e atdheut tim".

Sashtë sapo kish rënë mbrëmja. Në rrugët e Kujosës vezullonte një ndriçim i zbehtë. Ato ecnin përbri

njëra-tjetrës si t'i kishin bashkuar me zor. Befas ia nisi një shi e imët. Mali i Frylugjës ish mbuluar me ca re të zeza, të cilat Oltës i ngjanin sikur ndillnin borë.

- Shkojmë në shtëpinë time, - tha Olta, - pasi bisedojmë lirshëm, ngaqë të gjithë kanë shkuar në fshat në një dasmë.

- Shkojmë, - ia bëri Kejsi dhe një buzëqeshje ia zbukuroi edhe më shumë fytyrën e bukur ngjyrë çokollatë që kish marrë peshqesh nga plazhi i detit të bukur të Vlorës. E sheh, martohet bota! Po ne të dyjave kur do na vijë radha?

- Kemi kohë ne! - tha Olta duke e parë shoqen me ca sy shpotitës, si të kërkonin përgjigje prej saj për gjithçka kish vendosur të bënte me Xhekun.

Në shtëpi shoqet u ndjenë më se të lira. Shpejt Kejsi njoftoi mamin, që të mos merakosej nëse vonohej, pasi ish vetëm me Oltën në shtëpinë e saj.

Gjuha për të dyja vajzat shkoi tek dhëmbi që dhembte më shumë. Nuk kish se si të ndodhte ndryshe. A mund të shpenzonin aq kohë pa folur për Xhekun, të cilat, në të vërtetë, të dyja e dashuronin marrëzisht.

- Për një kohë, - tha dikur Kejsi, - kemi heshtur që të dy. Dhe Xheku, dhe unë. Është paksa i komplikuar problemi. E di ti, Olta, për shkak të Trishës. Veç ty ta kam thënë dhe nuk e di rob zoti në faqe të dheut.

- Mos u shqetëso, - pëshpëriti Olta dhe një nënqeshje iu vizatua, ndërkaq, pa dëshirën e saj në fytyrën engjëllore.

- Si thua ti, motra ime, - pyeti gati e shpërfytyruar Kejsi.

- Punët e tua i di vetë ti, lum motra! - tha tjetra dhe u ngrit të bënte nga një çaj me limon.

Duke pirë çajin e ngrohtë të dyja shoqet fluturonin nëpër vegime të bukura dashurore, ku secila në vetvete ndihej një princeshë e veshur me vellon e bardhë të nusërisë

dhe në të dyja rastet e vegimeve të tyre, princi i kaltër ish djali më simpatik i qytetit, Xhek Përbasha.

- Hm, s'paska hequr dorë prej Xhekut, ende! Ndërsa atij i ka thënë "punë që s'bëhet". Pyet fort kjo kuçkë për vajzën e dajës, Trishën! Vetëm është tërhequr, me demek, për të provuar Xhekun, nëse do ta ndjekë apo jo. Nëse "po", atëherë kjo krijon bindjen se ai e do dhe pas shumë nazeve, më në fund, i dorëzohet, gjasme. Siç ndodh, rëndomë, dhe në romane, në filma, po në radhë të parë, siç ndodh në jetë. Kaq mendoj Olta dhe shtoi:

- Kejsi, ke besim te Xheku?

- Jo, - tha ajo mendueshëm.

- Po, të isha unë në vendin tënd, do të kisha, - ia bëri Olta me një farë shpërfilljeje.

- Ku do ta bazoje, - u ndez ajo nga kërshtëria.

- Te fakti se ti je një vajzë, jo vetëm e bukur, por edhe e zgjuar.

- Po Shpresa e tij? Ajo ndoshta është më e bukur dhe më e zgjuar. Si thua?

- Jo, - tha prerë Olta, duke u ndjerë njësoj si të ish në një rol teatral nën surdinë e princit të saj të kaltër, Xhek. Ti dhe unë jemi më të bukura se Shpresa dhe Trisha.

- Hahaha! - qeshi Kejsi duke u ndjerë mirë me krahasimin. Jo, Trisha është më e bukur nga ne të dyja! - shtoi tjetra, gjoja për respekt ndaj kushërirës pak më të madhe në moshë.

- Ne jemi dhe më të reja, dhe më të bukura! - tha e shpërqendruar Olta. Është e qartë se djemtë lakmojnë bukurinë. Por ka dhe gra të bukura, dhe plaka të bukura. Por cilat bukuri janë, atëherë, më të bukura për djemtë? Natyrisht, ato bukuri janë vajzat, njomështësisa e tyre. Apo jo, Kejsi?

- Ashtu është! - tha tjetra duke pohuar me kokë. Dhe pas një heshtje të shkurtër pyeti:

- Olta, më thuaj drejt, të pëlqen Xheku?

Olta u habit pak, uli kokën dhe tha:

- Si të them! Gjersa ty të ka zënë qymyri me të, nuk mund ta pohoj! Se ti je shoqja ime. Më zure ngushtë me këtë pyetje, shtoi pas një pauze të pakëndshme. Por, për hir të së vërtetës, më duhet të them se ai është një djalë që s'ka të sharë, veçse për të besuar nuk i besoj. Hë, ç'është një gjarpër ai!

- E saktë! - tha Kejsi. Atë frikë kam dhe unë, pa qysh nesër martohem me të.

Nejse, se fjalët tona s'mbarojnë. Bisedojmë prapë. Ika se më presin te shtëpia. Ajo e përcolli deri te pragu i shtëpisë. Qyteti vezullonte nga dritat. Nata ish bërë e ngrohtë. Qielli ish kthjelluar. Kupëzën e tij të pastër si loti, e kishin pushtuar yjet. Hëna e plotë si fytyra e një gruaje të bukur, dukej sikur brehej nga xhelozia për yjet e largët e të shndritshëm.

17

Tani erdhi koha të ndahemi, - tha Xhek Përbasha. Na e bëni hallall, o Lul Krasniqi! Falemnderit për mikpritjen! Ju presim në Shqipëri.

- Pse mor Xhek, - tha Zana, s'na e le dhe ca ditë Shpresën!? Dhe për atë është mirë të çmallet më gjatë me Kosovën e lirë, po edhe për ne është mirë se jemi mërztur për të.

- Le të rrijë, - tha Xheku. - Rri dhe ca ditë, Shpresa. Te puna të justifikoj unë. Vij e të marr nga java. Të gjithë u gëzuan nga fjalët e Xhekut.

- Rrofsh, o mik! - tha Lul Krasniqi. - Rri dhe ca, moj bijë e xhaxhit! - iu drejtua Shpresës. Çmallu më shumë me njerëzit e tu, me vendlindjen tënde.

- Do vijmë prapë, - tha Shpresa. - Tani udhët janë të hapura. Radhën e keni ju. Xheku jua tha se jeni të mirëpritur.

- Ju paçim, moj bijë, - shtoi Luli. - Edhe ne do vijmë, veç, o Zot, ju ardhshim për të mirë!

- Ngaqë është hera e parë, - i tha si mënjanë Shpresa Zanës, - sesi më vjen ta lë Xhekun vetëm. Është, pothuaj, njeri pa njeri. Më vjen keq për të, se mua më ka dhe grua, dhe vëlla e motër, dhe nene, dhe baba, po dhe unë kështu e kam atë, si njeri pa njeri që mbeta mes katër rrugëve të botës. S'bjëjmë dot pa njëri-tjetrin.

- Shumë drejt e ke, moj mbesa ime. Të lumtë, që mendon kështu! Xhekun ta duash me shpirt, se ai është jeta jote.

Xheku, që, ndërkaq, u ndodh rastësisht pas shpinës së tyre, i dëgjoi fjalët e fundit të Shpresës dhe u prek aq shume, sa s'i përmbajti ca pika të vockla loti që, befas, i njomën sytë. Kishte disa kohë që s'e kishte ndjerë kaq të afërt Shpresën. Marrëdhëniet e tyre qenë ftohur disi në javët e fundit. Puna e tij me teatrin, fjalët që qarkullonin tek-tuk për kontaktin me vajza të reja, turnetë nëpër qytete të tjera të vendit, konkurrimet në Tiranë, Prishtinë, Shkup e gjetkë me trupën e teatrit të qytetit të Kujosës, mungesat e gjata, endjet nëpër kafene, shtimi i dozës së duhanit dhe alkoolit dhe, sidomos, kthimet në orët e vona të natës në shtëpi, dashje pa dashje, të gjitha këto, të marra veç e veç ose në kompleks, kishin akumuluar në shpirtin e Shpresës

një ndjenjë të thellë vetmie. Ajo rrekej t'i mbyste një nga një brengat që i shkaktonte ajo vetmi e madhe në botën e brendshme të saj, por pa sukses. E vetmja shoqe e ngushtë, tek e cila hapej për shqetësimet e saj, ishte Saranda. Mirëpo tani kjo e fundit po shkonte, pak nga pak, drejt shërimit të plotë dhe kishte të ngjarë të kthehej në Kosovë, në vendlindje, bashkë me çiftin e moshuar xha Isën dhe nënë Tixhen. Fakti që Saranda edhe mund të ikte, Shpresën e stresonte akoma më shumë, pavarësisht se dhe këshillat dhe gajreti që ajo i bënte, ende, nuk kishin bërë ndonjë efekt të dukshëm te Shpresa. Por, tek e fundit, dhe Shpresën, dhe Xhekun, herë-herë, i ngushëllonte mendimi i njohur, se në asnjë çift nuk mund të ketë relacione perfekte. Nejse. Pak para se të niseshin, Zana i ngjiti Shpresës në dorë një bohçe: Mos na shani, - i tha Shpresës dhe Xhekut. Janë ca dhurata të vogla të përgatitura nga familja e Lulit dhe nga unë me vajzat për ty dhe për Xhekun. Lul Krasniqi, ndërkaq, kish dredhur një cigare me duhan të fortë nga kutia e tij dhe ia qasi Xhekut, që, tashmë, ish në timon gati për nisje:

- E di që nuk e pi, po merre dhe vendose aty para timonit, te xhami i makinës se është një lloj besëtytnie kjo e viseve tona, e cila, thonë, se është një ogur i mirë, që sjell fat dhe, në këtë rast, udhëtim të mbarë!

- Faleminderit! - tha Xheku i habitur, duke e vendosur cigaren pikërisht aty ku tha Lul Krasniqi. Të gjithë u puthën dhe u përqaftuan përzemërsisht me Shpresën. Ajo, më në fund, hyri në makinë, gjithë duke përhëndetur e puthur me dorë, me radhë, përcjellësit e shumtë që rrethonin makinën. Makina u shkëput duke lënë pas dhjetëra duar të ngritura në formën e përhëndetjes më të përzemërt, për bijën dhe motrën e tyre aq të dashur, Shpresa Përbasha Krasniqi.

PJESA E DYTË

18

Asaj te diele fundgushti, Deni me Trishën u ngritën me herët se çdo ditë tjetër dhe zunë një çadër aty buzë detit, mu përpara “syve” të apartamentit të tyre, të cilin e kishin blerë veç një vit më parë, dy javë para se të martoheshin. Si ujdisë çadrën, vajtën te kafja “Deti”, fare pranë, përbri çadrës së tyre. Trisha porositi një kafe ekspres, kurse Deni, një kafe turke dhe një raki.

- Shyqyr që dolëm më herët sot në plazh, - theu heshtjen Trisha, - se mbetëm duke dalë të fundit, edhe pse detin e kemi te dera.

- Po ç’rëndësi ka se kur e bën plazhin, - tha Deni disi me përtesë, ende i pashkundur mirë nga përgjumja.

- Sa më herët të dalësh në plazh, aq më mirë është për shëndetin, sepse thith jodin e mëngjesit, more burrë, - tha Trisha gjithë vështrimtretur tutje përmbi sheshin gjigant e të përhimtë të detit, atje tej, ku reflekset e ujit shkriheshin në një vijë të vetme, të kaltër, me atë të qiellit. Ndryshe nga Deni, ajo s’ishte bregdetare. Trisha, kjo nuse e bukur motake, e brishtë si një polen, që fitonte, në çast, zilinë e gjithkujt që e shihte, vinte nga Kujosa, një qytet i vogël, por

mjaft piktoresk i Veriut. Sefte, detin e kish parë kur kishte ardhë në shkollën e mesme të muzikës, këtu në Durrës. Por mungesa e tij, e kishte bërë, ndoshta, që ta dashuronte atë sa dhe bjeshkët, mbi të cilat ishte lindur e rritur. Pas fjalëve të saj, Deni u bë disi më intim, më përgjërues. Nisi t'i hidhte shikime të ëmbla nuses së tij, e cila, kështu, me rroba plazhi, i dukej edhe më e bukur. Profil plot finesë, sy të zes e të mëdhenj, flokë gështenjë, onde-onde, që cirkaseshin lehtë nga fladi i ngrohtë i mëngjesit bregdetar, dhëmbë të bukur dhe të bardhë si dëbora e përhershme në kreshtat e bjeshkëve, buzë të bukura me pakëz tendencë përpara, të tulta, të kuqe si gjaku, tejet epshtjellëse. Të dy ishin të lumtur me njëri-tjetrin. Ajo ishte vetëm njëzet e një dhe i ruante linjat për bukuri të Zotit, ndërsa ai rreth të tridhjetave, me të vetmin merak se pas martesës kish filluar të shëndoshej edhe pse merrej, pothuaj, vazhdimisht me ushtrime fizike.

Ata kishin prishur shumë para kohët e fundit, pothuaj, gjithë ç'kish fituar Deni në kurbet në harkun kohor të shtatë viteve. Para një muaji blenë një shtëpi të bukur, tip vile, në periferi të Tiranës dhe vetëm para dy ditësh një makinë luksoze. Si Deni dhe Trisha nuk linin rast pa përmendur si shtëpinë dhe makinën e re. Dhe sa herë bëhej kjo përmendje nga njëri, tjetri menjëherë do t'i thoshte duke qeshur, për të mos thënë duke brohoritur prej haresë që, ndërkaq, i pushtonte: ku dhemb dhëmbi, vete gjuha! Se, natyrisht, ishte shpenzuar para e madhe, para të fituara me djersën e ballit, në punë nga më të rëndat, që mund të bënte robi ne dhë të huaj.

- Pasdite, si vonë, mendoj të shkojmë te shtëpia e re, - tha Deni ndërsa hodhi m'u në zderje të gurmazit rakinë e

mbetur në gotë. Të shohim si po ecën me punimet yt vëlla, Berti! Dakord je?

- U tha, u bë! - tha Trisha gjithë duke buzëqeshur dhe, ndërkohë, iu qas të shoqit dhe, pasi i përkëdheli flokët, dashurisht, e puthi në ballë.

19

Qielli ishte i pastër si loti. Deti, krejt i qetë dhe i kaltër si qielli. Ata u ngritën për të shijuar më nga afër buzën e detit. Ndërkohë, një mace e zezë, rastësisht, u pret rrugën.

- Ua! - ia bëri Trisha. - Po kjo mace, si na preu udhën, kështu!

- E pastaj?! - u çmerit Deni duke i hedhur dorën në qafë së dashurës, përmes rërës së vakët, sa ende, nuk kish lindur dielli.

- Sipas një besëtytnie, kur të prët udhën macja e zezë, nuk është mirë.

- Beson ti në këtë? - pyeti ai, pothuaj shpërqendrueshëm, me sytë e tretur në hapësirën e pafund detare.

- Pse jo, gjersa besojnë mjaft njerëz, - tha Trisha dhe fytyra i mori një çehre paksa të trembur si të ishte jo një mëngjes i ndritshëm vere, por një natë e errët dimri. Ajo, instinktivisht, afroi, ndërkaq, kurmin e saj me të tijin.

Deni diç desh të shtonte, por ndërkaq, vështrimi i tij sapo kish spikatur në mes të plazhistëve që po shtoheshin,

siluetën e një miku, në krah të së cilit, një femër.

- Xhek Përbasha me të shoqen, Shpresën! - tha, befas, Trisha e lumturuar.

- Po këta!? - ia bëri, si pa qejf, Deni.

- Në plazh, more, si dhe ne! - shtoi Trisha. - Plazhi është si pazari, kush s'e psonis.

- Dhe jo më larg se mbrëmë folëm për ta, - tha Deni. - Kësaj i thonë: përmend qenin, bëj hazër shkopin.

- Pse qenin? - pyeti Trisha dhe bëri sikur s'e vuri re shqetësimin e tij. Përmend mikun, bëj gati petanikun!

Xhek Përbasha me Shpresën, gruan e tij, tashmë, ishin afruar. Xheku hapi krahët përballë tyre dhe u ndal i ngazëllyer:

- Po ku të kam, more Den Mitrushi! Pa të parë prej shtatë-tetë vitesh! M'i ke tharë sytë, more plak i detit.

Për një copë herë të gjate, ata ndenjën ashtu të përqaftuar! Xheku nuk e lëshonte! Trisha mbante të shtrënguar Shpresën duke e puthur e përqaftuar siç puthet e përqafohet një motër. Ndërkohë, disku i diellit bëri ballë në horizont dhe hapësira u vesh me një dritë të argjendtë. Refleksët e valëve të detit përplaseshin mbi fytyrat dhe kurmet e nxira të plazhistëve dhe binin përdhe e bëheshin copë më copë, si kristale të thyera kujtimesh.

Dy çiftet bënë disa ecejake në vijën që ndante tokën me detin, gjithë duke biseduar të qeshur e krah për krah. Xheku me Shpresën kishin zënë, për dy javë, një apartament me qira, jo shumë larg atij të Denit dhe Trishës dhe se tani s'u kishin mbetur veçse dy ditët e fundit. Ata ishin bërë thirr të zinj krahasuar me çiftin Mitrushi. Trisha, gjithë kohës, fol e qesh. Ajo përfitonte dhe nga fakti se i njihte që të dy më mirë se Deni. Ata ishin nga i njëjti qytet verior, Kujosa.

Me Xhekun, atje në Kujosë, në shtëpinë e vajzërisë, kishin qenë dhe vazhdonin të ishin fqinj dera-derës. Pastaj, vitin e fundit, kur Xheku qe martuar me Shpresën, Trisha rreth gjashtë muaj përpara se të martohej me Denin, qe njohur dhe afruar shumë edhe me Shpresën.

Afër çadrës së tyre, Trisha zuri dhe një çadër tjetër për Xhekun dhe Shpresën. Në një restorant, aty pranë, ata kishin mëngjesin dhe diçka për të pirë. Fytyrat iu ndrisnin nga bukuria e beftë e takimit. Nga kjo përndritje, pothuajse, bënte disi një përjashtim të vogël vetëm Deni. Këtë jo vetëm Trisha, por edhe Shpresa e pikasi qysh në fillim.

Ata të dy kishin qenë shokë klase në lice. Kujtimet morën udhë drejt burimit të tyre. Pas siluetës së kahershme të flokëspërdredhurit kryeneç të Xhek Përbashës, befas, u shpërfaq figura e qetë e një adoleshenti të ndrojtur, që, jo rrallë vonohej, për dreq, në mensën e shkollës, nga vinin erërat e gjellëve dhe zërat gazmorë që përshkonin muret e mensës me pëshpërime e të qeshura gurgulluese.

- Den Mitrushi, - theu heshtjen e deshifrueshme Xheku, - ti ke qenë më i shëndoshë atëherë. Tani dukesh i hequr, i mprehtë dhe më simpatik. Deni tundi kokën buzëqeshës. Ndërsa fliste, Xheku, herë pas here, e vështronte disi vjedhurazi anakënd. Dukej, s'po i hynte në sy ndonjë vajzë e bukur. Ndërkaq, ai ngriti lehtas njëren vetull, si për t'i dhënë më shumë rëndësi vetvetes. E kishte pasur këtë zakon qysh atëherë në adoleshencë. Denit iu ndërmend, papritur, qëndrimi i tij i dikurshëm më shumë se duhej përpara pasqyrës, kur rrekej të imitonte aktorin e madh shqiptar Aleksandër Moisiu. Madje, edhe në fotografinë e polifotos së maturës, ashtu kish dalë, me atë grimasën imitative, me njëren vetull më të ngritur se tjetra.

- Edhe sa ditë u mbeten? - pyeti Trisha.

- Pasesër shkojmë, - tha Xheku, - duke parë Shpresën në sy.

Deni u ndje disi i lehtësuar dhe, ndërkohë, u bë pak më i afërt. Trisha foli për rëndësinë e plazhit, për verat që sa vijnë e po bëhen më të nxehta si dhe për punën e Denit si gazetar dhe publicist i njohur.

- Ke ecur mirë ti! - tha Xheku duke e parë Denin me një farë zilie të shtirur. Gëzohem që je bërë dikushi!

- Joooo! - ia bëri Deni dhe hoqi syzet e zeza të diellit.

- Deni është përherë i pakënaqur me veten, - tha Trisha duke kundruar të shoqin me dashuri. - Puna e gazetarit ia ka mbushur jetën me poezi e përshkrime të bukura!

- Shumë bukur! - tha Shpresa dhe buzëqeshi çiltërsisht. Buzëqeshi dhe vetë Trisha e kënaqur. Deni tundi kokën në shenjë mosmiratimi. Buzëqeshi dhe Xheku si për inerci, me sytë nëpër tavolina të sallës, si të kish humbur ndonjë gjë fort të shtrenjtë.

- Mirë thonë, - mendoi Deni, ujku qimen e ndërron, por zakonin kurrë. Mirë atëherë, çun i ri, i falej, por edhe tani, i martuar, me alamet gruaje në krah. Jazëk i qoftë!

- Po ti, me se je marrë, Xhek? - pyeti Deni, kinse, si pa teklif.

Ai, si të shkundej në çast nga një dremitje, mezi u përmend:

- Po ja, veç punës me teatrin, për të qenë disi me shijen e kohës, shkruaj ndonjë gjë për estradën, ndonjë pjesë të vogël për teatrin, pse jo, ndonjë tregim, tek-tuk, kupton! Me një fjalë, me kësi çikërrimash.

- Shkruake letërsi! - bëri të habiturin Den Mitrushi.

- Po, po! - tha Shpresa. - Shkruan mirë. Së paku, mua më pëlqejnë.

- Po atëherë, Deni im, - ndërhyri gjithë pathos Trisha, - si gazetar dhe kritik që është, mund t'i kushtojë mikut të tij të vjetër, Xhekut, ndonjë shkrim për krijimtarinë që bën. Apo jo Deni, se ti boton në disa gazeta dhe revista. Nga se kërkojnë këtë! - shtoi ajo për të shoqin duke u rrekur të tërhiqte vëmendjen e çiftit Përbasha.

- Po të jenë të mira, pse jo, - tha, befas, Deni si me gjysmë zëri dhe ngriti gotën në shenjë përshëndetjeje me miqtë. - Gëzuar!

Biseda po shkonte natyrshëm, ndonëse e parëndësishme, gjithsesi, në hullinë e vet miqësore. Mimika e Xhekut herë ndriçohej dhe herë errësohej. Tamam si dikur. Një ngacmim i beftë përshkoi, ndërkaq, trurin e Denit gjithë përmes zhurmës së fjalëve në rrethin e tryezës: Është joshur, gjithsesi, nga bukuria e sime shoqe! E shoh qartë në sytë e tij plotësisht të lexueshëm. Po më kot e ka se nuk jam më ai adoleshenti i plogët, kur më bënte zap me dredhitë dhe budallallëqet e tij. Unë studioja me këmbëngulje dhe kisha rezultate të mira në të gjitha lëndët. E, çuditërisht, ndihesha inferior ndaj tij, edhe pse ai ish një nxënës, si me thënë, më pak se mesatar, madje, në ndonjë lëndë, në mos gabofsha, në solfezh, në të gjithë semestrat e parë figuronte ngelës. Nganjëherë, më vinte pranë, më trazonte, më ndërpriste studimin duke më treguar histori dashuriçkash. Mirëpo kujdestarja e klasës, sapo të shihte shqetësimin tim, e zhvendoste atë për mënge të xhaketës te vend i tij. Edhe në orët mësimore ulej në një bangë me mua, po pedagogët nuk na linin asnjëherë bashkë. "Nuk e bën dot Denin si veten" - i thoshin shpesh.

Të dielave dhe ditëfestave më mërziste së treguari aventurat e tij të dashurisë. Për një pjesë të mirë të tyre,

besoja se gënjente. Një buzëqeshje e fryrë, thuajse, nervoze e shoqëronte gjithmonë kur ndalej në imtësira që të lemerisnin. Më vonë ai kish pasur dhe të tjera aventura që të habitnin me të gjitha ato femra që ua vinte syrin. Në parim unë isha kundër tyre. Pastaj ishim të rinj fare. Unë as gjashtëmbëdhjetë s'i kisha mbushur. Ndërsa Xheku ish një vit e pak më i madh nga unë. Nganjëherë, më rrëmbente aq shumë në rrjedhën e tregimeve të tij aventurore, sa më dukej sikur jeta e tij dashurore, instinktivisht, bëhej e tillë edhe për mua. Kjo ndodhte, ndoshta, ngaqë isha jo vetëm më i ri, por, në të njëjtën kohë edhe i virgjër. Megjithatë, as që më shkonte ndërmend për ta imituar. Isha aq i lidhur me mësimet, sa nuk më bënin asnjë përshtypje as edhe joshjet e vajzave. Buzëqeshja, qoftë edhe e vajzës më të bukur, më dukej sikur më asfiksonte, e jo më t'i viheshja për të rënë në dashuri me të. Nganjëherë, në kohë të lirë, kur ndodhesha vetëm, meditoja rreth kësaj dhe më vinte inat se pse qëndroja aq i tërhequr, aq larg vajzave, kur të tjerët bënin çmos për t'i futur në dorë. Jo, jo, i thosha vetes, nuk është se jam i lidhur aq pazgjidhmërisht me mësimet. Arsyeja qëndronte gjetkë, në natyrën time të plogësht, të turpshme. Nisa të shqetësohesha . Dita-ditës, më dukej sikur po më vinte vdekja nga kjo fizionomi e imja, nga ky karakter i fshehtë, nga kjo natyrë e squllët, nga pamundësia për të dalë prej kësaj lëkure. Ndoshta në këtë aspekt isha ndikuar së tepërmi dhe nga fjalët e nënës, fjalë të cilat m'i kishte thënë në mënyrë të përsëritur: “Mos shiko, bir, asnjë femër drejt në sy. Ato të çorodisin dhe të shmangin nga rruga e mësimëve”. Nejsë. Kohë pas kohe, Xheku, dashje pa dashje, filloi të më imponohej. Imponimi i tij, çuditërisht, më dukej sikur më paralizonte. Kaluan muaj dhe një ditë ai

më liroi dhomën e tij dhe më solli, ndërkaq, një femër që në pamje e duk të merrte më qafë. Na la vetëm nëë dhomë dhe doli. Femrës, që të shtangte me bukurinë fizike, i binte pak goja erë. Ajo vrik e vuri re sikletin tim dhe më tha se kishte një dhëmballë të prishur, të cilën, dentisti i kish thënë se duhet hequr, por kjo, ende, vazhdonte ta mbante, pasi, kishte shumë frikë. E lashë ashtu gjysmë të zhveshur në krevat dhe ika, sa çel e mshel sytë, me zemër të thyer. Për disa kohë, më pas, e kujtoja me një farë keqardhjeje atë skenë, në të cilën dështova. Edhe në Fakultetin e Gazetarisë për një kohë qëndrova larg krevatllëqeve të shokëve të mi. Xheku që studionte, në të njëjtën kohë, për Dramë, sa herë që takoheshim, tallej me agjërimin tim. Në bare, rrugë e parqe apo në dhoma plot tym cigaresh, zienin bisedat e debatet për femrat, për dashurinë, për jetën dhe sidomos për vdekjen në emër të dashurisë. Një mbrëmje, pa mundur të ndaheshim, u zura ngushtë nga fjalët e tij esenciale: “Si nuk dole një herë prej guaskës së kërmillit” dhe, më në fund: “Dhe kërmilli e braktis guaskën e vet në ditët me shi”. Nuk mundem, - i thosha dhe, ndërkaq, më vinte në mend porosia e babait: “Mos u bëj rob i askujt, im bir, përveçse i librave!” Po t’ia thosha këtë Xhekut, me siguri do të më thoshte: Baballarët tanë e kanë jetuar si kanë dashur të ritë e jetës së tyre. Mirëpo këtë s’ia thosha dot se më vinte keq, ngaqë ai ish rritur në shtëpinë e fëmijës dhe nuk e njihite as babanë dhe as nënën e tij. Kështu, unë kisha gjithnjë e më pak kohë për të shpenzuar me gjërat që më torturonin. Kohët e provimeve me ndonjë “pikëpjekje” gjithsesi, më boshatisnin barkun dhe më kthjellonin trurin. Fill pas mbarimit të fakultetit nisa një licensë shkencore. Më vonë, pasi kalova tezën, vendosa t’u vihem studimeve filologjike

pa u shkëputur nga puna e gazetarit. Shumë punë, ndërsa rrogë sa për të mbajtur frymën. Kurse Xheku edhe në këtë kohë, pa e çarë kryet për para, misterioz dhe optimist, ish i zënë me “probleme” gjer në fyt.

Dikur, si vonë, më la takim në një bar afër kinostudios “Shqipëria e Re” në verilindje të Tiranës, ku, ende, shërbehej një raki e mirë fshati. Atë ditë kish sjellë me vete përsëri atë femrën e bukur. Ajo, siç dukej, nuk ishte më e dashura e tij, paçka se ai e prezantoi thjesht si një shoqe, ndoshta duke harruar se ma kishte servitur, një herë e një kohë, në dhomën e tij. Nejse, me këtë rast, ma prezantoi me emër. Ajo quhej Sidola. Disa ndryshime në pamjen e jashtme, si prerja shkurt e flokëve, një veshje pothuaj sportive, mbajtja e ca syzeve gri, mbase pa numër, thjesht, për fashion, disa aksesore të jashtëm, një buzëkuq rozë i lehtë i mezidukshëm, etj., e paraqisnin atë tejet elegante dhe, njëherësh, mjaft epsndjellëse. Ajo më përqafoi si për herë të parë dhe vura re me kënaqësi se, tashmë, ajo binte një erë të mirë si një lule trëndeline. Vinte pak si më e shëndoshur nga këmbët dhe këllqet. Faqet i kuqëlonin si dy molle të skuqura në degë në kohëpjekjeje. Më joshi aq shumë, ndaj dhe më shkrepri dhe e putha disa herë radhazi në të dyja faqet. U rreka të bëja “harraçin”, medemek se nuk e kisha hasur kurrë më parë këtë mrekulli. Dhe ajo, për fat të mirë, bëri të njëjtën lojë. Xheku, po se po. Në të vërtetë, këto gënjeshtër ose, më saktë, sajime të atypëratyshme, të secilit prej nesh ndaj vetes dhe njëri-tjetrit, krijojnë një gjendje më të pranueshme. Pothuajse në të gjitha ditët që pasuan, nuk nguronim të dilnim të tre së toku. Kur unë këmbëngulja që të paguaja, Xheku ma priste me një gjest që s’te lejonte ta zgjasje: “Pusho! - më thoshte. Ku ke lekë

til! Të martoheni një herë, të merrni veten, ngadalë-ngadalë! Pastaj, me kismet, ndoshta do ma shpërbleni!

- Për t'u martuar, - ia ktheva një herë, ndoshta jo, por për të bashkëjetuar për një farë kohe, unë për vete jam gati qysh tani. Xheku qeshi me të madhe. Qeshi dhe Sidola, e cila, befas, m'u hodh në qafë duke më shtrënguar aq shumë, sa desh më mbyti me të puthurat e saja aq të freskëta dhe të bukura, me të cilat për pak sa s'më kaloi në ekstazë. U ndjeva aq mire, sa nuk isha ndjerë ndonjëherë në gjithë jetën time. Kësaj here pikasa një si aromë të këndshme parfumi të lehtë, nga ata të shtrenjtët fare, aromë që më dukej sikur i buronte nga rrënja e flokëve të saj sterrë të zeza e të harlisura. Prej dashurisë së Sidolës nuk u ndjeva kurrë më i verbuar. Isha me këmbë në tokë, i qetë dhe realist. Bashkëjetesa me të më kishte bërë mirë. Kisha nisur të ndihem më burrë, më konfident. Pak më vonë pyesja veten: si ka mundësi që një femër kaq e bukur dhe e hareshme si Sidola, Xheku s'ë mbajti për vete, por ma bëri dalje mua? Për shkak të kësaj bujarie, nisa ta doja Xhekun. Takoheshim pasditeve dhe kalonim orë të tëra me qejfe e qyfyre. Prindërit e mi u dashuruan pas Sidolës njësoj si për mua. Asnjëherë atyre s'u thashë se mes meje dhe asaj qëndronte Xheku. Më vinte rëndë.

- Bëjeni shpejt një fëmijë! - na thoshte nëna dhe fytyrat tona qeshnin.

- Jeni që të dy si drita, - na thosh babai, i cili ish në grahmat e fundit të jetës. - Ah, sikur t'ju kisha lënë me një fëmijë, gjë Zotit s'i doja! Do ikja i lumtur në atë botë! Jetonim thjesht, me gëzim dhe harmoni. Sa herë që Xheku mungonte me javë, kjo s'përbënte shqetësim. Dihej, do t'ish pleksur me ndonjë bukuroshe të re përmes

ndërlikimesh të pazakonta, telefonatash, përllogaritjesh të sakta matematike, takimesh, intimitetesh, ekstazash, lotësh dhe, më në fund, ndarje.

Nejse. Kështu e mbyllëm ditën e parë, me biseda kujtimesh, me të qeshura, më së shumti, të shtirura, me vizita të ndërsjella në apartamentet përkatëse. E nesërmja do të ish dita e fundit e plazhit për çiftin Përbasha. Që të jem i sinqertë, prania e Shpresës më pëlqente, ndërsa praninë e tij, nuk di pse mezi prisja ta hiqja qafe sa më parë.

20

Dita e dytë e përbashkët e dy çifteve në plazh që më e nxehtë se e para. Aq e nxehtë, sa s'pipërinte as gjethja. Dy çiftet, për një farë kohe qëndruan në ujin e ngrohtë të detit, gjithë pranë e pranë, herë duke notuar, herë duke biseduar, bërë shaka, qeshur e gajasur me ojnate e shakatë e njëri-tjetrit. Shpresa me Trishën dolën më shpejt dhe preferuan të shtriheshin në rërë aty pranë çadrave. Nuk vonuan dhe dolën dhe Deni me Xhekun. Kur po dilnin nga deti, ai e zuri për krahu Den Mitrushin dhe i tha, pothuajse, në formën e një pëshpëritjeje intime:

- Je i kënaqur me nusen?

- Si jo! – tha në çast Deni, duke mos e paragjykuar dhe aq për pyetjen ish-shokun e klasës Xhek Përbashën dhe fytyra, ndërkaq, iu këndell si një gjethe fundvjeshte.

- Trisha është njeri i mirë! – shtoi Xheku pas një copë here.

E mbaj mend fare të vogël, ndërsa tani është bërë nusja jote, dmth, nusja e mikut tim! - dhe qeshi duke i rrahur shpatullat. Edhe familjen e ka shumë të mirë. Jemi prej shumë kohësh fqinj me ta.

- E di, - tha Deni zvagërthi, sepse, siç dukej, nuk parapëlqente të dëgjonte imtësira rreth gruas së tij nga ish-fqinji i dikurshëm i saj.

-Më ka thënë Trisha. Po ti, me Shpresën, mirë ia kaloni? Pyetja e tij, - mendoi, ndërkohë, gjithë mllef për Xhekun, - gjithsesi, s'është një pyetje prej gallëfi, por prej të ligu. Rrezik se përgatitej të më thoshte: Përpara se ta merrje ti për nuse, Trishën e kam pasur unë dashnore. Dhe kjo, mund të vijonte ai, ka ndodhur, thjesht, në këmbim të Sidoles. Të kujtohet bashkëjetesa ideale me Sidolën, të cilës, atëherë, i pe pikën e lezetit! Prej kujt e more dhuratë ti, të bekuarën Sidola? Mos vallë kjo Trisha, dikur imja e sot e jotja, është më e bukur se Sidola? Ja, kështu, pra, është dhe kjo punë: Të dhashë, më dhe ose, më saktë, ta mora! Një borxh për të hequr kishe. E hoqe.

- Shumë mirë, - ia bëri Xheku duke tundur kokën si një kalë kur e bezdisin mizat. E dua dyfish më shumë sesa duhet dashur gruaja, sepse, siç mund ta kesh dëgjuar, Shpresa është njeri pa njeri. Gjenocidi serb ia zhduku gjithë njerëzit e shtëpisë. Të kujtohet si u dynd Kosova drejt nesh, atëherë?

- Si s'më kujtohet!? - tha tjetri.

- Dy ditë para ndërhyrjes së NATO-s në Kosovë, 25 mars 1999, në qytetin tim, në Kujosë, e di ti, në kufi me Kosovën, sosi një shpurë e madhe. Mes tyre dhe Shpresa. Veç disa javë pas ardhjes, ajo filloi punë si doktoreshë. Kështu edhe ne, dalëngadalë, i ndreqëm telat, - dhe buzëqeshi si i

zënë në kular. Tani, megjithëse e mira s'ka fund, prapë them që mirë jemi. Këtë mendim ka dhe Shpresa. Bile veç para disa javësh vizitova për herë të parë Kosovën. Isha bashkë me Shpresën. Shumë e rëndë për të. Njerëzit më të afërt, prindërit, një vëlla, gjyshin dhe gjyshen dhe dy motrat më të vogla ia mori lufta. Vetëm një xhaxha i ka mbetur dhe një hallë. Pikërisht te këta të dy ishim. Vizituam dhe varret e të rënëve në Prekaz e Drenicë. Ata deshën ta mbanin më gjate Shpresën, që të çmalleshin me të, se nuk e kishin parë që në ditët e tmerrshme të gjenocidit serb. Unë i thashë të rrinte sa të donte, por Shpresa nuk deshë të më linte të kthehesha vetëm. U premtoi se do t'i vizitonte sërish, në rastin më të parë që do t'i krijohej.

Ata zunë vend në një lokal pijesh freskuese, aty buzë detit, me sytë që u shkëlqenin nga gëzimi si dielli i shkëlqyer i asaj dite të nxehtë vere.

Deni s'kish një vit që ish kthyer, përgjithmonë, nga mërgimi dhe jeta në atdhe i dukej më e mirë se më parë. Ai po i thoshte Xhekut, ndër të tjera, që pavarësisht se jeta në Perëndim është si një parajsë, para vendit të vet nuk i hynte në sy, se me martesën merrka tjetër kuptim jeta dhe se tani po shijonte, vërtet, lëngun e jetës.

- Edhe unë kam qenë tre vjet në Gjermani, - ndërhyri Xheku, - por ngaqë punoja pa letra, në të zezë, një ditë, krejt papritur, më kapën dhe më kthyen. Vende, mor vëlla, ku është mbret morali. Vende që të japin shijen e jetës sikur të ndihesh edhe buzë varrit. Por, tek e fundit, është fjala jote, s'ka si vendi yt! Më pas, foli sërish Deni për vendet ku kish punuar, bredhur e shëtitur, si qytetar britanik, për mbresat dhe përshtypjet, për shokë dhe miq të rinj që kish njohur nga gjithë globi, për disa kualifikime që kish kryer si dhe

për planet që kish për të ardhmen. Tashmë, Den Mitrushi në sytë e Xhek Përbashës, nuk ish, gjithsesi, ai nxënësi i ndrojtur i shkollës së mesme që ngutej e precipitohej, që mbytej, si me thënë, me një lugë ujë dhe që s'guxonte t'i propozonte dhe një vajze. Gjithë ato projekt-idera që i gëlonin në zemër dhe në mendje, i jepnin tani atij pamjen e plotë të njeriut të qetë, të gëzuar dhe optimist.

21

Në rrugë, gjithë duke ecur shpenguar si dy miq të vjetër, Deni e shpuri shokun te benzi i tij, i cili sapo i kish ardhur nga Gjermania. Makina ishte mahnitëse, me një sfond të argjendtë, prodhim i fundit. Deni nisi t'i fliste Xhekut me ekzaltimin e një adoleshenti për gjithçka, për konsumin minimal të karburantit, për rutinë e shpejtësisë, për frenat, për komfortin e sediljeve, sistemin e dritave dhe reprizën e çuditshme. Xheku u shtang. Ai vdiste për makinat.

- Eja, e grishi mikun, hip në makinë. Po të shpie në shtëpinë time, veç të pimë nga një gotë. Tjetri pranoi me kënaqësi.

- Sikur t'i merrnim dhe gratë, do të ish më mirë! S'kemi pse t'i lëmë vetëm në plazh, shtoi Xheku. Deni pohoi me kokë. Xhekut, tashmë, s'i bënte zemra të ndahej nga Deni. Prania e grave në makinën e re luksoze të Denit, bisedat e tyre gazmore si cicërimat e ëmbla të thëllëzave në zabel, e bënin, gjithsesi, më të këndshëm udhëtimin.

Pas tridhjetë minutash makina frenoi para një shtëpie dy katëshe, tip vile, diku në periferi të qytetit të Tiranës. Kjo është shtëpia e re, s'ka një muaj që blemë, tha Deni. Është më e rehatshme se apartamenti që pate në plazh. Në një paradhomë, një djalë i ri po meremetonte diçka. Deni bëri prezantimin: Vëllai i Trishës, Berti. Xheku qeshi. Ne jemi jo vetëm bashkëqytetarë, por edhe komshinj të vjetër. Trisha dhe Shpresa u puthën me Bertin.

- Shiko, moj Shpresa, se ç'vëlla ka motra jote! A s'është si ata artistët e Hollivudit! - dhe qeshi me gurgullima duke e përqaftuar Bertin me mall sikur të mos e kish parë prej vitesh.

- E njoh Bertin, moj Trisha, a s'jemi komshinjtë e Kujosës! - tha Shpresa gjithë shend e verë. Ty moj të ka ngjarë, krejt, këmbë e kokë.

Trisha u shkri fare prej këtij gazmendi: Po unë moj i kam ngjarë këtij se ky është katër vjet më i madh nga unë!

- Oh, po vërtet, se harrova! Se ngaqë ti je e martuar dhe ky beqar, s'di pse m'u bë sikur ti ishe më e madhe! Pasi panë gjithë mjediset e shtëpisë, Deni e ftoi Xhekun dhe Shpresën të uleshin në kolltukët, aty në dhomën e pritjes. Berti u shërbeu nga një uiski, ca snaps, pije freskuese si dhe fruta. Xhekut dhe Shpresës tani habia u që shtuar. Mobiliet me një dritësim të zbardhëllemë, stili mondan, tonet e pamjes së verës së fshatit, e tjerë, të sillnin në shpirt një atmosferë qetësie dhe çlodhëse. Një kopsht i përskuqur si një muzikë e ndezur me disa pemë të ndryshme kumbullash dhe me disa shtraza të larta pjergullash jo vetëm që dendeshin nga frutat në pjekje, por edhe rrethonin shtëpinë e bukur nga të gjitha anët si në një ëndërr vere. Shpresa e sidomos Xheku pëlqyen edhe tablotë e autorëve të mëdhenj të Rilindjes Europiane, që zbukurorin muret. Atij, ndërkohë, iu

ndërmendësua Shpresa, e shoqja, e cila, pasi kish dëgjuar të shoqin të fliste për gjërat e dikurshme dhe të pakëndshme të adoleshentit Den Mitrushi, i kishte thënë: “Njeriu ndryshon. Dhe në se ka pasur ndonjë ndrojtje dikur, tani nuk e ka më. Megjithëse nga ndrojtja, kam lexuar diku, lindin talentet dhe gjenitë. Deni ka bërë hop aq të madh, sa dhe atij vetë nuk i besohet. Mos trego përrallat e shkollës së mesme, kur nxënësit janë të gjithë nën moshën e pjekurisë. Pastaj në fakultet ti nuk e ke ndjekur Denin, sepse ai ka mbaruar për gazetari dhe ti për tjetër gjë, për art dramatik. Pastaj mos harro jetën e tij në Mbretërinë e Bashkuar. Puna, kualifikimet, kultura, shëtitjet, eksperiencat. Njeriu është produkt i kulturës. Edhe nusen të mirë e ka. Trisha është një artiste dhe, njëherësh, një mësuese e mirë muzike. Dhe përveçse e bukur, ajo është shpirt njeriu.

Në të njëjtën kohë, edhe Deni vinte re, ndonëse me një farë dyshimi të lehtë, gjithsesi, se te miku i tij i adoleshencës, Xhek Përbasha, sikur ishin sfumuar, deri në një farë mase, si misterioziteti, ashtu dhe ajo kryeneçësia e kahershme, të cilat Deni parapëlqente t’i identifikonte si paraqitje të pakulturuara të personit.

Grifa që kishte pasur nga një vizitë e tillë, Xhekut i qe larguar plotësisht. Për disa çaste ai u krodh në heshtje. Vështrimi i saj e vëzhgonte me kujdes, me përkëdhelje, mall

e nostalgji. Ata trokitën gotat. Ponçi u nxehu gojën. Befas, Trishën e zuri një si frikë, vetëm nga ideja se ç'duhej të bisedonte me këtë burrë. I bëhej se s'kishte ç't'i thoshte. Atëherë lindte pyetja: pse e kish ftuar. Atij iu kujtuan në seri të gjitha skenat qysh kur e kish njohur: marrja në shtëpi kur ajo ish fare e re, lajkat, përkëdheljet, puthjet, akti final, çvirgjërimi, lidhjet e mëpasme të tyre, gjithnjë e me të forta, vallëzimet e dendura në pallatin e kulturës të Kujosës, në një lokal te llixhat e vjetra, në një dasmë në fshatin Shëndepremte, në skenën e teatrit të qytetit, në atë barin e fshehur të plazhit këtu në Durrës, dy vjet më parë, e tjerë. Ai ia përmendi këtë të fundit dhe ajo u çel menjëherë në fytyrë dhe nisi ta shikojë, ndërkohë, me koketeri:

- Le të shkojmë dhe sonte, shpirt, - tha ajo dhe iu qas atij pranë, i mikloi flokët dhe e puthi lehtë në faqe. Pse rri si mbi ferra, Xhek, apo e ke për herë të parë?! - bëri shaka ajo dhe qeshi fort. Qeshi dhe ai. Ajo i bëri shpejt një kafe te nxehte, i mbushi dhe një ponç tjetër. Të dy ndezën nga një cigare. Atë e brente merak, në se kjo dinte gjë për lidhjen që kish pasur me Kejsi Vroshtinën, kushërirën e parë të saj. Nuk kish si ta pyeste. Po të dinte gjë, ajo dhe mund t'i thoshte diçka. Atëherë, - mendoi Xheku, - në se Trisha nuk di gjë, Kejsin duhet ta ketë prapësuar e ëma. I pata thënë të mos i tregonte askujt, po ku rrinë vajzat pa u treguar mamave.

- Si po të shkon jeta me Shpresën? - pyeti ajo papritur.

- Kam ndërmend ta lë dhe të të marr ty! - tha ai dhe hodhi ponçin me fund. Se me ty e pata gjithçka, po ti më tradhtove. Kishe qenë e djegur për martesë.

- E lëmë këtë muhabet, të lutem! - tha ajo duke i mbushur gotën.

- Pse, - tha Xheku, apo ngaqë je lidhur me një të pasur. Kjo qe dashuria jote!

- S'bëhet ajo punë, Xhek! Ne do të kontaktojmë sa herë të duash, thjesht, për hatër të dashurisë që kemi pasur. Kuptohet, duke bërë kujdes të mos japim asnjë shenjë të Shpresa dhe te Deni.

- Nuk do të mbahet kur të kthehet nga Nju Jorku! - tha ai gjithë qesëndi për Denin. Ajo i priste fjalët e tij me një nënqeshje të lehtë.

- Kushedi ç'botë të re do na sjellë që andej! - pasoi ajo duke i puthur gushën.

Si Deni dhe Shpresa, nuk janë nga ata që meritojnë ironi. Të rrimë shtrembër e të flasim drejt. Janë shumë të mirë.

- Ti bëj ç'të duash me tëndin, unë, për vete, së shpejti i jap fund me timen!

- Ç'thua! - u çmerit Trisha. Po më vjen shumë keq për Shpresën! I di ndonjë gjë?!

- Jo, tha ai. Është siç the ti, shumë e mirë. Po mua s'më pëlqen dhe kaq.

- Sa të këqij jeni ju burrat! - pëshpëriti ajo me dhimbje. Ti me impresionon kaq shumë, Xhek, sa çuditem që nuk çmendem fare.

Ai i shkopsiti, ndërkaq, kopsën e parë të robdëshambrit roze, i cili duke qenë paksa i ngushtë i nxirrte në pah asaj gjithë format dhe linjat e bukura të trupit të gjatë dhe aq elegant duke e bërë, në të njëjtën kohë, edhe më tepër epushndjellëse seç ishte, në të vërtetë.

- Prit një sekondë, - tha ajo dhe pasi vuri një disk me këngë të muzikës së lehtë në DVD, ndezi televizorin, ngriti zërin, qartësoi figurën duke lëvizur pak antenën dhe erdhi

sërisht në krahët e tij. Dhoma, befas, u mbush me muzikë të përshtatshme vallëzimi.

- Ti je bota, Trisha! - tha ai gjithë i mrekulluar me prezencën dhe sjelljen e saj.

- Ti je idhulli im, Xhek! - tha ajo. Gishtërinjtë e tyre u ngërthyen keq nëpër flokët e kadalëshur të njeri-tjetrit. Ajo nisi të rrotullohej lehtë-lehtë, si një flutur tempullit të vet të dritës. Me sytë në gushën e bardhë si dëborë të saj, Xhekut, befas, iu përfytyrua Den Mitrush, adoleshenti i dikurshëm qullac, që, tashmë, kushedi sa herë e kishte zhveshur, marrë në krah dhe shtrirë në shtratin e lumturisë së tij bashkëshortore. I erdhi me plas. Ç'fat paska pasur jeziti! - tha me vete dhe, çuditërisht, befas u ndie si në një grackë. Prekjet dhe përkëdheljet e Trishës, pak nga pak, po e turbullonin.

- Çfarë po mendon?! - e pyeti ajo gjithë koketeri.

- Bullafiqin një qind e njëzet kilësh, pa asnjë fije muskuli mbi trupin e bukur dhe të brishtë të fytyrës - engjëjlores sime, të dashurës sime që s'më del kurrë nga zemra, me të cilën s'bëja dhe s'bëj gjë në jetë, Trisha Vrania! - tha ai dhe, ndërkaq, një nënqeshje ironike, që pas gjithë gjasash ia adresonte vetvetes, bëri fole në fytyrën aq shprehëse dhe burrërore. Ajo qeshi në një mënyrë disi të shtirur, pasi nuk e miratonte, gjithsesi, përshkrimin e pavend që ai i bëri Denit. Trisha tani, çuditërisht, nisi të shtrëngohej më shumë pas trupit të tij. Ndërsa vallëzonin pa pushim, gjithë duke u puthur e përqafuar, atij iu ndërmendësua, ndërkohë, një orë e kulturës fizike në lice, kur Deni varej në hekur si një thes me rërë, me këmbët e shtrira si të vdekura. Një herë mësues Lakja i kish thënë të mos shkonte kurrë në kinema, pasi në errësirë mund të ndodhte që ndonjë mashkull maniak duke u përplasur pa dashur me tulet e tij, mund ta merrte

për femër. Trisha, sakaq, diç deshi të thoshte. Buzët e saj mezi lëviznin. Ai i mori dorën dhe e vuri mbi buzët e tij. Pas disa çastesh ata përfunduan të zhveshur në shtrat. Xhek Përbasha u bind dhe një herë se kënaqësinë që i falte Trisha Vrania, ai ende s'e kish provuar me të tjera në gjithë jetën e tij të deritashme. U veshën dhe dolën. Vetura e Xhekut ish-mbështjellë nga mbrëmja me shi bri një bambuje. Ata qenë nisur për rrugë pa ditur saktësisht se ku do shkonin. Këmbeheshin me hije të ndryshme të veshura me mjegull të ftohtë. Burra jakëngritur, gra me fytyra gjysmë të mbështjella me shalle e shamia. Një masë e madhe njerëzish nxitonin të pakënaqur. Sa i ngadalshëm ish ky qarkullim në këtë qytet vjeshtor bregdetar që shkëlqente nga shiu dhe mjegulla e lehtë si dhe regëtinte nga dritat. Kur ndonjë dritë e kuqe semaforësh ndalonte valën e veturave Xhekut i ndriste mërzitja në sy. Në atë restorant ku ndihej aq pranë zhurma e detit, ai s'kish qenë ndonjëherë. Salla ish veshur me mermer të kuq dhe dru. Kolona mesjetare me bojëra të ndezura. Mishërimi më modern, - mendoi ai, - i restoranteve të kohës. Flokët u qenë lagur të dyve dhe ashtu të lagura u binin gjer mbi sy. Edhe buzëqeshjet, çuditërisht, të lagura u ndrisnin. Ndrichi i neonit ua zverdhte dhe, njëherësh, ua dobësonte disi fytyrat. Trisha bëri përpara dhe u ndal te një tavoline dyshe buzë banakut. Aty tek kryqëzoheshin ca mozaikë pllakash të vogla, Xheku hasi një mik të vjetër. Kohët e fundit ish bërë i rëndësishëm. Miku i dha shumë të njohur atij. Në fund, ai e luti të ulej në tavolinën ku ishin dy shoqëruesit e tij, por Xheku i tha se ish i shoqëruar. Ky i bëri shenjë, ndërkaq, Trishës të zinin vend diku të dritarja që shihte nga deti. Kamerierja e njihte aq mirë Trishën sa i sillte gjërat e saj të preferuara pa marrë, ende, porosinë.

Macja e lokalit, një mace e zezë me pulla të bardha mezi të nëpërdukshme, sapo nuhati erën e Trishës iu qas, ndërkohë, te këmbët. Kushedi sa herë ka qenë këtu me Denin a me ndonjë mik të fshehtë, mendoi ai për Trishën. Kjo më pas, por me takt, e pyeti për personin që takoi pranë banakut, duke e soditur sërish me koketeri. Ky lloj shikimi atij gjithmonë i ndizte dëshirën për ta marre hopa në krah e për ta shpjerë fluturimthi te shtrati i lumturisë. Ajo pastaj i tha atij se e kishte pyetur, ngaqë personi në fjalë i qe dukur si një fytyrë e njohur. Ai, tha Xheku, ka qenë zëvendësministër i punëve të jashtme dhe se tani është kryetar i gjykatës së lartë. Trisha tundi kokën me një lloj ndjenje disi madhështie dhe një zot e di pse atij iu duk si një lloj shtirjeje përzier me servilizëm. Ai shtoi jo pa mburrje se nuk ish pa miq të fortë dhe se ata, në rast nevojë, bënin gjithçka për të. Ndërkohë Trisha përmendi thënien e vjetër: “më mirë një mik se një çiflig”. Gotat e verës së kuqe, që dallohej dhe nga larg si një musht, u përpoqën. Trokitja e tyre sikur lëshoi një tingull, si me thënë, paqëtues. Trisha u duk sikur kish ndonjë hall. Në se ke ndonjë telash, ti a njerëzit e tu, mos nguro të më thuash, tha ai dhe rrëkëlleu gotën në zderje të gurmazit. Ajo tundi kokën në mënyrë mohuese. Sa i lezetshëm që je, mor aman! Aq i këndshëm, sa jo me mua, por dhe gurët e drurët i bën të të duan gjer në pambarim.

- Që do të thotë, shtoi ai i ndezur flakë, se në të dyve asgjë s’na pengon që të martohemi bashkë!

- Kaq i vendosur je? - pyeti ajo kësaj here seriozisht.

- Njeriu një herë vjen në jetë dhe këtë jetë duhet ta harxhojë me njeriun që ndien me afër zemrës. Përndryshe, ai nuk ka jetuar. Ajo ngriu komplet. Qyqja! - tha. Ti mendon për shkatërrimin e dy familjeve!

- Çfarë familjesh! - tha ai. As unë, as ti, nuk kemi fëmijë! Mbase Deni dashuron Shpresën më shumë se ty dhe Shpresa mbase dashuron dhe ajo Denin më shumë se mua. Se jo rrallë ma ka lëvduar atë, pa pikë turpi.

Trisha ia plasi të qeshurit: Jo, tha. Je gabim Xhek. Unë kurrë s'mund ta bëj një gjë të tillë. Më mirë e vdekur, sesa e gjallë e me një marrëzi të tillë mbi kurriz!

- Marrëzi është kjo që bëjmë ne tani, kur jemi të martuar dhe shkojmë me njëri-tjetrin. Kjo quhet shkelje kurore. Këtë e ndalon dhe ligji, dhe feja, dhe kanuni, dhe çdo opinion sado mediokër qoftë.

Ajo nuk foli. Uli kokën e zënë në faj. Pasi një heshtje e pakëndshme. Pas disa çastesh ajo tha:

- Ta thashë dhe në shtëpi, Xhek, unë vazhdoj me ty, thjesht, për hir të asaj dashurie qiellore që kishim dhe që, pafajshmërisht, e braktisëm. Dhe, të lutem, mos ma përmend tjetër herë, Xhek, se më bën të ndihem keq! Unë nuk shkoj me të tjerë. Ti e di mirë këtë. Një Xhek kam pasur dhe do ta dua deri në fund, njësoj siç e kam dashur në fillim, sikur ta di se do me presin kokën në gijotinë.

- Nejse! - tha tjetri. Mendohu, mendohu! Duhet të martohemi bashkë!

- A s'e mendon që, në se ne, vërtet, martohemi, Deni edhe mund të na vrasë? - shtoi ajo duke u ndjerë, ende, sa e shushatur aq dhe e pezmatuar.

- Nuk ia mban, tha ai, sepse e njeh frikën, s'është aq budalla sa mendon ti, Den qullashi!

- Aaaa! Këtu e prish! - tha ajo e shqetësuar. Deni jo vetëm që s'është i tillë, por, pa frikë do të thosha se i ka shokët e rrallë në të gjitha aspektet. Ndërkaq, që të mos zgjateshin më tej, ajo shkoi dhe ngriti volumin e muzikës. Atmosfera

u mbush nga jonet e bukura te dancit. Xheku me Trishën nuk mund të mos përfshiheshin në valët përshkënditëse që shpërfaqte, lumturisht, altoparlanti. Humbja e tyre mes çifteve të shumtë dhe të lumtur, ish diçka krejt e natyrshme dhe njerëzore. Herë-herë, binin në sy siluetat e tyre të bukura, silueta që ndiheshin, shpirtërisht, se ishin bërë për njëri-tjetrin.

23

Qdo ditë që vinte, Denit i rritej dëshira dhe pasioni për punën e bukur dhe plot jetë të gazetarit. Pas kthimit nga Nju Jorku, ai kish filluar të ndihej më i shpenguar në fantazi si dhe më i freskët në punën drejtuese të gazetës. Shap Sisteli dhe Vjollca e tij ishin më se të kënaqur me punën e kryeredaktorit të ri, zotit Mitrushit. Ata nuk linin rast pa përmendur se me ardhjen e Denit fytyra e “Kohës” së tyre kishte ndryshuar për mirë. Jo vetëm kaq, por sipas çfittit pronarë të gazetës, Deni kish ndikuar shumë dhe në punën e përmirësuar dukshëm të gazetarëve, vartës të tij, si: Leka, Luti, Blerta, Bona, e tjerë. Ndërkohë, si për ironi të fatit, jeta familjare e Denit kishte disa kohë që ish zbehur disi. Vëllai i vetëm i saj, Bert Vrania, kish rënë në pranga të policisë së shtetit, për shkak se akuzohej për mbjellje dhe shitje të bimëve narkotike. Për këtë, Trishën e kish pllakosur një trishtim i paparë, trishtim që nuk mund të mos reflektohej edhe të Deni. “Hm, me para droge e paska

ndërtuar vilën e bukur në Kujosë, kunati im, Bert Vrania” - kishte menduar i mërzhitur ai. Prindërit, Astriti dhe Selvia e, sidomos, Saranda, me arrestimin e Bertit ishin bërë për të vrarë veten. Gjithë opinion i Kujosës ishte çuditur, sepse as nuk e kish çuar ndonjëherë nëpër mend se Bert Vrania mund të merrej me të tilla pislleqe. Keq i kishte ardhur dhe Shpresës dhe Xhekut, si fqinj të hershëm të tyre.

- Dëgjo, Deni, - kish thënë Trisha. Kam marrë vesh se Xhek Përbasha ka një mik të fortë këtu në Tiranë. Dhe e di kë?! Kryetarin e Gjykatës së Larte. Ai që më pare ka qenë zëvendësministër i jashtëm. Them se mund të bëjë të pamundurën për Xhekun. Kështu Berti mund të lirohet.

- Nga e di ti këtë?! - kishte pyetur Deni.

- Shpresa ma ka thënë para disa kohësh, krejt rastësisht, përpara se Berti të binte në burg.

Ndërsa fliste me Denin, kujtesa e saj ripërtypte, si lopa natën në grazhd barin e livadhit të ditës, gjithë skenën e përjetuar me Xhekun, kohë më parë, në restorantin e fshehtë të plazhit, takimin e tij me kryetarin e gjykatës së lartë, aty, pranë banakut në këmbë, e tjerë, kur i shoqi, Den Mitrushi ndodhej në Nju Jork bashkë me bosin e tij, Shap Sistelin dhe të shoqen, Vjollca. Me zuri e drejta e Denit, -kishte thënë më vete, ndërkaq. Shkova me Xhekun, pa menduar se po shkelja kurorën. Ja që Zoti u hakmor. Me ra në burg shpirt’i motrës, Berti im i zemrës!

- Xheku, - kishte shtuar Deni, - para ca ditësh më ka sjellë në redaksi një libër dorëshkrim me tregime. Kishte dëshirë të dinte mendimin tim për të.

- E lexove librin, shpirt? - kishte pyetur duke bërë të habiturën Trisha gjithë duke i mikluar fytyrën e flokët me gishtat e saj të ëmbël dhe nazike, teksa rrinin ende të shtrire

në shtratin bashkëshortor, ndërsa ora shënjonte dhjetën e mëngjesit të së dielës së parë të tetorit.

- Jo vetëm e kam lexuar, por kam bërë dhe një shkrim shumë miqësor për të.

Sepse pashë se kishte shkëndija.

- Sa mirë ke bërë! Je i madh, i dashur. Jam me fat që të kam shok udhe, shok të vërtetë jetë. Dhe, ndërkaq, ajo iu hodh përsipër me shumë dashuri. Për një copë herë të gjatë, ata kishin qëndruar ashtu, siç i thonë, njëri mbi tjetrin. Të nesërmen në mëngjes herët, sipas fjalës që kishin bërë, Deni qe nisur për në punë me synimin për ta përmirësuar edhe pak shkrimin për Xhekun dhe për ta botuar, mundësisht, në numrin e radhës, ndërsa Trisha qe nisur për në Kujosë me autobusin e linjës, për t'i mbushur mendjen Xhekut që të ndërhynte sa më parë dhe energjikisht te miku i tij i madh në Tiranë, që të bënte çmos në lidhje me Bertin. Kuptohet, në këtë mes, nuk do të mungonin të hollat që familja Vrania do shpenzonte për të dy, si për Xhekun, dhe për kryetarin e gjykatës së lartë. Tek e fundit, - vriste mendjen e shqetësuar Trisha, - pse të mos lirohet Berti kur sot livadhisin të lirë përmidis pazarit dhe vrasës, dhe përdhunues, dhe hajdutë të regjur! Se kushedi çfarë ka bërë, im vëlla, në se, vërtet, mbolli atje lart në pyll, në fshatin tonë malor ku ha pula gur, nja dhjetë a pesëmbëdhjetë rrënjë kanabis sativa! Ai vilën e ka bërë me paratë e djersës së ballit dhe me duart e tij të arta. Një pjesë të rrugës, ajo kish rilexuar dhe njëherë shkrimin që Deni kish bërë për tregimet e Xhekut. Sa shumë do të gëzohet Xheku! - mërmëriste ajo e kënaqur. Deni është mjeshtër i kritikës. E ka qarë. E ka shkrirë gjithë talentin.

Ndërsa Xhek Përbasha, qysh prej takimit të fundit me

Trishën në Durrës, nuk kishte mundur të ndihej i qete. Atij i qe mbushur mendja top se nuk bënte pa të, gjersa Trisha s'i shqitej nga sytë e mendjes, as natë, as ditë. Veç kësaj ai kish avancuar në marrëdhënie, jo vetëm me Kejsin, por, çuditërisht, edhe me Oltën. Me të parën kish pajtuar përfundimisht duke zgjidhur, një herë e mirë, çdo keqkuptim apo kontradikte, ndërsa me të dytën, pra me Oltën, jashtë dijenisë së Kejsit, kishte mundur, për çudi, edhe të flirtonte. Në këto tri zgjedhje të mrekullueshme dhe, njëherësh, të suksesshme të tij: Trisha, Kejsi, Olta, ai, çuditërisht, kishte më shumë për zemër të parën, d.m.th., Trishën, edhe pse kjo, jo vetëm ish pak më e madhe në moshë, por edhe grua e martuar. Ai qe bindur përfundimisht se para Trishës, asnjë femër tjetër nuk i hynte në sy. Nejse.

Sapo autobusi i Tiranës ish ndaluar në stacionin e fundit të qytetit të bukur dhe piktoresk të Kujosës, Trisha pa zbritur, ende, nga autobusi kishte pikasur gjithë atë mori njerëzish të saj, që kishin dalë për ta pritur. Binte shi dhe të gjithë, pothuaj, mbanin çadra. Kishte dalë edhe Shpresa me Xhekun. Sapo shquajti sytë e përlotur të prindërve të saj dhe të Sarandës, nuses së dashur të vëllait, Trisha u përlot dhe vetë. Ishin lotë trishtimi për Bertin, i cili, ende, mbahej në qeli. Ajo i përqafoi të gjithë me mall dhe ashtu me lotë në sy. Xheku, teksa e shihte Trishën të rrëmbushur sysh kish ndjerë keqardhje. Fytyrës engjëjllore, - kish menduar ai, i shkon dhe trishtimi. Më pas, kur po pinin kafe në shtëpi dhe prindërit e Trishës kishin treguar fije për pe gjithë ç'kish ndodhur me Bertin, Trisha, rishtaz, s'i kish përmbajtur lotët. Ndërkaq kishin ndërhyrë për ta qetësuar, herë Saranda dhe herë Shpresa dhe, më në fund, ishte shprehur Xheku:

- Dëgjo, Trisha, ty të shoh në sy një trishtim që kurrë

s'ta kam parë. Është një trishtim i bukur. Një trishtim që i shkon motrës për vëllanë. Por Berti është gjallë dhe, shyqyr, nuk ka vdekur! Ai është djalë i ri dhe jetën e ka përpara. Ne nuk do ta lëmë atë në burg për dhjetë a pesëmbëdhjetë rrënjë kanabis sativa që ai paska mbjellë! Le që njëherë, mua nuk më besohet ta ketë bërë atë gjë Berti. Unë, ia kam thënë dhe xha Astritit, dhe nënë Sofisë, se kam një mik të fortë në Tiranë, tek i cili kam besim se e nxjerr brenda javës nga burgu Bertin, sikur ai, qoftë larg, edhe të ketë vrarë një njeri. Dua të them se aq mik të ngushtë e kam. Më kupton.

Trisha ish ngritur në këmbë dhe kish marrë drejt tij e lumturuar thellë në shpirt:

- Lërmë, Xhek, të të përqafoj si Bertin tim të dashur!

Ndërkaq, asaj i kishin rrjedhur sërish lotët çurkë. Ashtu, përmes ngashërimeve, ajo kish shtuar:

- E kam ditur, Xhek, që ti ke një mik të fortë. Prandaj dhe kam ardhur më shumë kësaj here!

- Po ne si të mos bëjmë kaq gjë për njëri-tjetrin, moj Trisha, le të na marrë drejt më mirë! Kishte thënë Xheku.

- Ta paçim borxh, o Xhek Përbasha! - kish thënë dhe një herë tjetër xha Astriti.

- Ti që mundohesh për Bertin, kish shtuar duke u lutur në Zot nënë Selvia, të bekoftë Zoti me gjithë Shpresën dhe inshalla Zoti u fal sa më shpejt një fëmijë!

- Të falemnderit, moj nënë Selvia dhe babë Astriti! - kish falënderuar Shpresa. Xheku është shpirtmirë dhe, si i tillë, me sa mundet, ndihmon çdo njeri dhe jo me ju që ju kemi komshinj të mirë dhe dera-derës!

- Falemnderit shumë Xhek, që po mundohesh për Bertin! - kish thënë dhe Saranda e prekur nga fjalët optimiste të Xhekut.

- Nuk i thonë kot, - kish ndërhyrë babë Astriti, - miku i mirë duket në ditë të ligë! Kish pasuar një heshtje e këndshme, përgjatë së cilës të gjithë sa ishin në shtëpinë e Astrit Vranisë i kishin pykëzuar sytë e mbushur me shpresë mbi siluetën shpëtimtare të Xhek Përbashës.

- Xhek, - kish prishur heshtjen, befas, Trisha. Deni më ka dhënë këtë shkrim për ty. Ajo tundi letrat që mbante në dorë aq e ngazëllyer, si të tundte një flamur amshimi dhe, ndërkaq, sqaroi: Është shkrimi që ka bërë për librin tënd (dorëshkrim) me tregime! Deni e ka vlerësuar shumë! Është me talent, tha për ty! Ma merr mendja se nesër e boton në gazetën e tij “Koha”.

Xheku, në vetvete, ish impresionuar jashtë mase. Ai ish rrekur të mos e shprehte gëzimin që ndjeu, thjesht, për burrëri ose, më saktë, për modesti. Ishin bërë kushedi sa shkrime për të si aktor dhe regjisor i mirë, ndoshta, nga më të mirët e verilindjes. Por tani, për herë të parë, shkruante dikush me aq kompetencë për të, kësaj here, jo për Xhek Përbashën, artist i skenës, por për Xhek Përbashën artist i pendës. Por gëzimi ishte shprehur më hapur të nesërmen kur në Kujosë kish sosur “Koha” tashme, e famshme e kryeredaktorit Den Mitrushi. Gjithë bota akademike dhe artistike e Kujosës ish befasuar me shkrimin e “Kohës” për Xhek Përbashën. Që nga kjo ditë, - i kish pëshpëritur e ekzaltuar Shpresa natën vonë, kur po bëheshin gati të flinin, - ti nuk je më veç i skenës, por çfarë është dhe më e rëndësishme, së paku, për mua, do të jesh dhe i pendës! Sa bukur, Xhek! Lërmë të të puth, shpirti im!

Trisha për dy ditë që kish qëndruar në Kujosë, ish çmallur me prindërit dhe nusen e vëllait, Sarandën. Ish rrekur t’u qiste atyre, si me thënë, kujdesin rreth

shqetësimeve dhe brengave që kishin për Bertin, shkurt, t'u largonte trishtimin. Natën e fundit kish ardhë te vëllai i saj, Astriti, motra e tij, Arlinda bashkë me të bijën, Kejsi Vroshtina. Sa qe gëzuar Trisha për ardhjen e tyre! Ajo ish kënaqur më së shumti me Kejsin, kushërirën e saj të parë, me të cilën kishin biseduar gjatë edhe veçmas, për herë të parë edhe disa sekrete të jetës së tyre intime. Kejsi, ndërkohë, i kish hapur Trishës, pothuaj, gjithë zemrën rreth lidhjeve shpirtërore të saj me Xhekun. Veçse nuk i kish thënë se qe përdorur prej tij. Mirëpo Trisha, pas gjithë gjasave e kish kuptuar se diçka i fshihte kushërira, ngase kur fliste, gjithsesi, atë e tradhtonin jo vetëm sytë, por e gjithë fytyra e saj e skuqur gjer në tëmtha. Trisha i kish thënë Kejsit se kjo kish të dhëna se Xheku kish nisur kohët e fundit të merrej edhe me Olta Turmishën. Kejsi, ndërkaq, kish mbetur pa mend me këtë zbulim të saj. Dhe ajo vetë, ndonëse kish pasur dyshime, por kurrë s'kish qenë e sigurt. Dytën e dytë të qëndrimit të saj në Kujosë, ajo pati disa telefonata nga Deni. Mes të tjerave ai e kish pyetur në se e morën gazetën "Koha" dhe se ç'mendim kish Xheku për shkrimin e botuar në të për tregimet e tij. Ajo i kish thënë se kishin jo një, por disa kopje të gazetës dhe se Xheku ka mbetur shume i kënaqur për nivelin tënd të lartë profesional të kritikës dhe se atë, deri më tani, e kanë falënderuar dhjetëra e dhjetëra miq e shokë artistë dhe jo vetëm përmes telefonit dhe rrjeteve sociale internetike. Më dëgjon, Deni, - kish ngulmuar disa herë ajo, pasi telefoni për momentin kish pasur një shkëputje, - Xheku të është shumë mirënjohës dhe sa herë bie fjala jote, nuk rresht së lavdëruari! Nesër më sjell Xheku herët në Tiranë me makinën e tij. Do të vijë dhe Shpresa. Ndërsa Xheku vjen për punën e Bertit

më shumë, do takojë atë mikun, për të cilin të kam folur. Kurse Shpresa do të bëjë dhe një vizitë atje në Tiranë, tek gjinekologu, pasi është shtatzënë. Mire, i kishte thënë Deni, mirardhshi. Në mbyllje Trisha i kish dërguar të dashurit, Denit, një të puthur me dorë, siç bëhet në këto raste nga çiftet, të cilët nuk rrinë dot pa e shprehur dashurinë edhe në bisedat telefonike, sidomos, kur janë larg njëri-tjetrit.

24

Pasdarke, rreth orës 10, kur po dilnin nga shtëpia e xha Astritit, Xheku i kish thënë Shpresës se, meqë do të niseshin shumë herët të nesërmen për në Tiranë, do të ish më e udhës që Trisha të flinte te shtëpia e tyre. Shpresa, ndërkaq, ia kish transmetuar këtë asaj dhe ajo, pasi kish marrë dhe miratimin e prindërve dhe të Sarandës, kish pranuar menjëherë. Përpara se të flinin, Xheku kish përgatitur nga një çaj kamomil për të tre, ndërkohë, që Shpresa kish bërë gati krevatin e Trishës në dhomën tjetër përballë së tyre. Më në fund, të tre kishin pire kamomilin, gjithë duke fjalosur për udhëtimin që do të ndërmerrnin nesër ndaj të gdhire. Pasi Xheku kish vënë orën në zile, Trisha kish thënë, ndërkaq, “natën e mirë”. Ndërsa Shpresa e kish shoqëruar atë për tek dhoma e saj e gjumit.

- S’po të merr gjumi as ty? - kish pëshpëritur Shpresa.

- Ne kamomil pimë, s’pimë kafe që të na largohej gjumi, - kish thënë ai.

Shpresa ish ngritur dhe kish hapur dritaren. Nata ish e errët, por e butë.

Ai kish shtrirë këmbët mbi të sajat.

- Kujdes se mos na vret bebushin! - kish thënë ajo me përkëdheli.

Akrepat fosforeshentë të orës mbi tryezën e vogël e të qelqtë të cikërrimave të kozmetikës shënjonin 12. Sikleti sa vinte dhe i shtoej. Bënte sikur flinte, po, në të vërtetë, psherëtinte. Shpresa nuk po ndihej. Me siguri e kish marrë gjumi. Trupi i saj rrezatonte nxehtësi. Kujtimet e ditës, atij i përziheshin në tru marramendthi. Në pyjet e Shëndepremtes ku kishin shëtitur bashkë me makinë, në atë trevë piktoreske ku ata nuk para njiheshin nga vendalinjtë, ai e kish marrë Trishën në vaskën e tij të llixhës. Tani rrinte si guak dhe me shpirtin e ngrirë. Sa më shumë i rritej dëshira t'i shkonte Trishës te shtrati, aq më shumë i shtoej frika se mos zgjohej Shpresa. Ish rrekur shpesh të bënte një krahasim mes marrëzisë së tij me Trishën dhe urtësisë së butë me Shpresën. Shpirt i Shpresës ish një shpirt i thellë dhe i trazuar. Një shpirt i mbushur me plumba, vrasje, gjak. I mbushur me vdekje. Shpirt i shpëtuar nga tmerret e luftës në Kosovë, shpirt, pothuaj, i vetmuar, të cilin fati e përplasi në këto anë, ku, se paku, siç kish menduar vetë, do të siguronte kokën. Njohja me Xhekun, kish menduar ajo, do t'i hapte një dritare të re, nga e cila do t'i vinte, gjithsesi, pak më shumë dritë dhe lumturi. Ankthi e kish kapluar të gjithin. Të ngrihej, kinse, të pinte një gotë ujë?! Ish ngritur në majë të gishtërinjve duke capitur ngadalë, gjithë duke u dridhur nga një frikë e paprovuar kurrë me parë. Meqë Shpresa ish kredhur në gjumë të thellë, gotën e ujit mund ta pinte kur të kthehej nga dhoma e Trishës. Iu

deshën disa minuta që derën e dhomës ta hapte lehtas që të mos kërkëllinte. E la ashtu gjysmë të hapur për ta pasur më të lehtë kthimin. Çau lehtësisht errësirën e korridorit dhe hapi me kujdes derën tjetër. E la dhe këtë, gjithashtu, gjysmë të hapur. Shkoi duart murit dhe përmes të prekurit ndezi dritën e meket të abazhurit. Trisha po flinte e qetë në shpinë. Flokët i kishin mbuluar fytyrën dhe dukej sikur nuk merrte frymë. I mënjanoi flokët lehtë me pëllëmbë dhe i puthi sytë. I përkulur gjithë tmerr mbi atë formë sa të etshme aq dhe të përsosur, mbi atë trajtë të gjallë, të re e voluptoze, ai dëgjoi frymëmarrjen, thithi erën e kurmit të saj të praruar. Ta zgjonte duke e puthur e përkëdhelur, i vinte keq. I vinte keq t'ia prishte atë qetësi të bukur. Vetëpërmbajtja ia shtonte edhe më shumë dëshirën për të. Ai e puthi serish. Ajo u përmend, sakaq, dhe hapi sytë e bukur. Befas, u tremb jashtë mase: Qyqja! – psherëtiu e tronditur. Je çmendur, Xhek!? Ik, ik! Ik se zgjohet Shpresa dhe ç'na mbeti pastaj! Ik, të lutem! Asaj iu ndërmendën, vetëtimthi, fjalët që Deni i kish thënë për të, dikur: “Xheku s'është sikur duket! Mo ki besim tek ai!” Ai mbeti si lugat në këmbë, gjysmë i zhveshur, por ajo i futi ndër vete palat e jorganit, që të pamundësonte futjen nën të të tij. Ai shkoi dhe i hodhi një sy Shpresës. Pasi u bind se ajo ish në gjumë të thellë, i erdhi, rishtas, Trishës mbi krye dhe i tha nën zë te veshi se Shpresa nuk zgjohet sikur të gjëmojnë dhe topat. Kam shumë frikë, - i thotë ajo, pastaj ti a nuk u ngope dje, më ke dërrmuar fare, sa dhe në vaskë të llixhës s'ndenje rehat. Ç'pandeh ti se jam unë, ndonjë nga ato të llixhave!? S'jam e atillë! Ti po më fyen kështu! Po kalon çdo kufi njerëzor. Ta dija se do më bëjë këtë, s'kisha ardhë të flija këtu, do flija të shtëpia e prindërve! Ik, shko të lutem!

Imagjino të zgjohet Shpresa, qoftë larg, s'ka më keq për ne, unë veç kur të vrasë veten atëherë. Mos u bej kaq i keq! Shko, të lutem!

Nga ana tjetër, Shpresa, e kredhur në një gjumë të ëmbël, e shihte veten në një ëndërr gjithë sikur po fluturonte përmbi një pyll të gjelbër, të pafund. Herë i bëhej se ish veshur me vellon e bardhë të nusërisë përbri një tufe patash të egra dhe herë sikur ish kthyer në një pulëbardhë që fluturonte mbi një det të turbullt. Teksa fluturonte, krahët i dridheshin nga një frikë e papërcaktuar. Megjithatë ajo qeshte në vend që mund të qante. Më pas nisi dhe të këndoje, madje, një këngë të cilën ajo dhe shoqet e veta e këndonin dikur, në ato vitet e para të luftës, në një vis të largët, që, tashmë, në ëndërr, për dreq, s'ia kujtonte emrin, veç se e dinte mire se ai vis ndodhej diku midis Prekazit dhe Drenicës. Çuditërisht, gjithmonë në rrethanat e ëndrrës, në vend të togfjalëshit të vargut të parë të këngës “vajzat tona” ajo këndonte “Unë, Shpresa” nuk kam dasëm, kam gjerdan si dada Shote!

- Mos me keqkupto, Trisha! - i tha asaj me pëshpërima teksa vazhdonte t'i rrinte mbi krye si një fantazmë në errësi. Le që s'ngrihet, po dhe sikur të ngrihet, Shpresa nuk do shoh asgjë, pasi llambën e abazhurit e shpërdrodha. Shkrepsën e kam fshehur që në darkë, plus, tani në fund, kam fikur dhe siguresën e dritave. Ajo kishte shastisur e gjitha. Ti dukesh, shtoi pas një pauze, nuk je as në formë, je i tronditur po aq sa dhe unë. Në të vërtetë, fjalët e saj atij i vinin afërmendsh. Në thelb ndiente një lodhje, një lodhje të tillë në shpirt, që, pas gjithë gjasave, do ta bënin të pazotin të shpinte gjer në fund qëllimin e tij. Ndërkaq, Trisha, tërësisht e shpërfytyruar, u dha lirinë duarve të tij. Më shumë e bëri këtë nga frika se mos ai ndërron mendjen

dhe nuk bën më të mirën për Bertin, vëllanë e vetëm, për të cilin ajo jepte jetën. Përndryshe, të mos ish ky rast, kurrë nuk do t'ia falte këtë akt tejet të rëndë Xhek Përbashës. E përgjumur dhe, njëherësh, tejet e tronditur, bëri ç'bëri, hoqi këmishën e natës me një lëvizje të fjetur, pastaj dhe sutienat dhe, më në fund, të brendshmet më intime, të cilat i vendosi me kujdes mbi shtrojerën e linjtë, të bardhë, poshtë te këmbët e kokës së shtratit. Ai mendoi ethshëm për të dhe u turbullua tërësisht. Pasi hoqi rrufeshëm rrobat e brendshme u hodh mbi të, si një ujk i uritur mbi prenë e tij të ngratë. Në fillim e përqafoi gjithë duke u dridhur nga emocione të përzishme me një frikë që dhe ai, në të vërtetë, nuk e kish provuar asnjëherë. Më pas, kur nisiën puthjet e furishme buzë më buzë, thëthitjet e thithave të cicave, thithjet e gjuhëve e, sidomos, kur nisi përkëdhelja e sekseve me buzë dhe gjuhë, herë-herë, lehtas dhe me dhëmbë, të dy njëherësh, pothuajse, u ndjenë disi të çliruar nga makthi i frikës. Tashmë, shtrati kërciste nën peshën e dy trupave të lakuriqtë e të mbërthyer si në pranga. Shpresa, ende, s'kishte dale nga ëndrra me fluturim. Tani i dukej se në atë fluturim të çmendur e të pakuptimte, ishte shndërruar, për çudi, nga pulëbardhë në korbëzezë. Ideja e kësaj metamorfoze e dëshpëroi keq. Ndërkohë, shfaqet, befas, një gjahtar, me çiftin dytytëshe dhe breshëria e saçmave, çuditërisht, përshkon, gjithkund, trupin e bukur të Shpresës "korbëzezë". Ajo bie, ndërkaq, e vrarë mbi detin e turbullt dhe të ftohtë akull. Por nuk ndiente dhimbje. Në kurm nuk kish asnjë shenjë saçmash ose plumbash. Madje dhe krismën e armës s'e kish dëgjuar fare. Ndoshta qe pushkë pa krismë. Ah, po, ajo ndjeu të ftohtin e ujit të detit të turbullt si dhe, në të njëjtën kohë, erën e keqe

të pislleqeve që mbartte ai det. Tashmë, ajo qe zgjuar e llahtaritur. Zgjati duart të prekte bashkëshortin, por më kot. Një ngërç e mbërtheu në grykë më keq se në ëndërr. Gjuha iu lidh. I dukej se dhe zëri i kishte ikur. Pa guxuar të ngrihej nga shtrati zgjati dorën të ndizte abazhurin mbi komo, por ai nuk u ndez. Qenkan fikur dhe dritat, tha me vete. Hapi sirtarin e komosë në krahun tjetër të shtratit që të merrte shkrepësen dhe ndizte qiririn mbi komo, por as shkrepësen s'e gjeti. U ngrit, megjithëse s'i bënin këmbët të ngrihej. Veshi robdeshambrin. Hapi paksa perden e dritares dhe dhoma u ndriçua disi nga reflektet e zbehta të dritave që vinin nga jashtë. Afroi kokën te xhami dhe pa se natyra po mbytej nga një shi i rrëmbyeshëm. Ashtu në heshtje, gjithnjë me shpresë se Xheku do të ish në banjo ose në ballkon duke pirë ndonjë cigare. Hodhi sytë nëpër dhomë dhe pa derën gjysmë të çelur. Doli në korridor ngadalë dhe në majë të gishtave pa shkaktuar asnjë shenjë ecjeje. Preku derën e dhomës përballë ku flinte mikeshja dhe e pikasi dhe këtë, gjithashtu, gjysmë të hapur. Veshi i zuri ca rënkime, psherëtima dhe ofshama të mbytura, që mezi receptoheshin. Shpresa u përmbajt, çuditërisht, me një gjakftohtësi të hatashme. Ajo kurrë s'e kish menduar Xhekun me Trishën. Dyshonte për të tjera femra, që i binin më qafë atij. E, megjithatë, Shpresa, kish bërë, si me thënë, njërin sy qorr e tjetrin vesh shurdhër, thjesht, se nuk mund ta mendonte ndarjen me të, ngaqë e dashuronte marrëzisht. E tmerrshme! - tha me vete. Po tani ç'të bëj unë korbëzeza! Ja, që më doli dhe ëndrra. Korbëzeze në ëndërr, korbëzeze në jetë! Por ëndrra sado e keqe, ajo qe lule përpara kësaj të vërtetës. Ndeshja ende s'kish mbaruar. Pornofilm pa dritë. Vetëm ajo mund ta duronte këtë gjendje të padurueshme.

Sytë e saj ishin pykëzuar në strumbullarin e errët të turpit të paparë. Skandal! tha me vete. Mire ai, po ajo s'i ka pranuar. S'i erdhi as keq dhe as turp për mua, që e kam dashur dhe respektuar më shumë se një motër! Shpresa kafshoi buzët dhe lotët i rrodhen çurkë nëpër faqet e kuqëluara apo të zverdhura nga tmerri. E kush i pa sytë e saj në atë dritë të zezë, ku akrepat e orës se kurdisur mbi tryezë vraponin drejt zbardhëllimit. Zemërngirë, ajo u shtri në shtrat. Tani ajo dëgjonte vetëm tiktaket e orës. Por dhe në dhomën tjetër ofshamat e orgazmës ishin sfumuar. Kish rënë një heshtje e zezë. Ai, më në fund, i kish puthur flokët dhe i kish thënë në vesh: Tani mund të flesh, shpirti im!

Trisha kish mbetur e shpërfytyruar dhe e gjitha e zhgënjyer me Xhek Përbashën. I erdhi ndot nga vetja. I erdhi turp nga Shpresa. Po sikur të na këtë diktuar ajo? A do të kisha sy e faqe t'i dilja Shpresës para syve!? Pasi një heshtje tjetër akoma me torturuese. Pastaj, befas, si për kontrast, iu shfaq silueta e paqtë dhe e pastër e Denit! Ajo qau për shkak të keqardhjes së thellë për të. Dënosi duke zënë gojën me pëllëmbë. I erdhi shumë keq për Denin. S'e meritoj, tha me vete! Ai është burrë burrash, nuk është pinç grash! Nuk është i pafytyrë! O Zot i madh, ma fal këtë mëkat të zi! Falmë, o Zot, për hatrin e Denit, që është shpirt njeriu, që është rob Zoti, por që unë e korita, pa dashje, me këtë turp që s'e lan as deti! Ajo nuk mund të flinte me dhe, vërtet, nuk fjeti. Ndiante thellësisht vrasjen e rëndë të ndërgjegjes. Kishte përjetuar dramën më të rëndë në gjithë jetën e saj.

Ndërkaq, Xheku, kish përdorur banjën, me pas, gjithë pa teklif, hapur frigoriferin, pirë një gotë ujë dhe ndezur një cigare. Pastaj kish shkuar në dhomë, ku, sipas tij, Shpresa

flinte si e vdekur. Ai hapi dritaren. Shiu kish pushuar. Qielli ish gjysme gri, gjysmë i kthjellët, i thatë dhe i ashpër me disa yje, aty këtu, nëpër të. Yjet ishin të zvetënuar nga mugëtira rrëzëllitëse e mëngjesit. Midis çatave me tjegulla rozë të sapolara nga shiu, lumi shkonte i përgjumur, gjithë i mbuluar me bardhësinë e shkumës së valëve. Shpresa, e shpërfytyruar, shtirej sikur flinte. Më keq s'kish si të bëhej për të. Ai u përkul paksa jashtë dritares dhe pa në ballkonin poshtë tij një djalë gjysmë të zhveshur që pinte duhan. Pozicioni i tij, s'lejojti që t'i dalloheshin tiparet. Me siguri, tha me vete Xheku, do të jetë ndonjë dashnor i krisur i Mozës, që po e gdhin me të duke bërë dashuri. Sevap bën, se Moza është grua e ve. E re po, e bukur po! Kot s'i jam vënë dhe unë! Duket, qejfi ia ka! Xhekut i erdhi mirë që vetëm një kat më poshtë, në të njëjtin pallat, u bënë dy shokë aventurierë që po e gdhinin atë natë pa gjumë në sy. Kushedi sa dhjetëra të tjerë janë në gjithë qytetin kështu si ne, - mendoj, ndërkaq, buzëqeshës. Sa qindra të tjerë janë në gjithë vendin, sa miliona të tjerë janë në gjithë botën.

Dhe, çuditërisht, një ndjenje triumfi e pushtoi, befas, atë çast. U shtri qetësisht në pjesën e vet të shtratit me fytyrë kah Shpresa, e cila, i kish kthyer shpinën. Mes tyre dukej sikur shtrihej një hapësirë e shkretë. Ai ndjeu, ndërkohë, një lloj rëndimi, një si squllje në vetvete. Fytyra e tij e theksuar nga pagjumësia dhe lodhja dukej me enigmatike se kurrë. I kishin mbetur vetëm dy orë për të fjetur. Shpresa që ngritur përpara se të binte zilja e orës së zgjimit. Ajo kish bërë gati mëngjesin dhe kafetë si dhe kish përgatitur, gjithashtu, sanduiçe, ujë dhe pije të tjera freskuese për t'i marrë me vete në udhëtimin e gjatë. Në ora pesë, një të rënë zilja, u ngrit e para Trisha dhe pak më vonë, si me përtesë

gjithë duke u shtriquar, dhe Xheku. Që të tre ndiheshin me dhimbje kokë. Veçanërisht, Shpresa që rrekur të ish sa më e buzëqeshur, me qëllim që të mos dyshohej se dinte gjë. Gjithmonë e luante bukur të paditurën. Ajo kish bërë gati mëngjesin dhe kafetë përpara se të binte zilja e orës së zgjimit. E gëzuar që rrekur të dukej dhe Trisha, por, megjithatë, sytë e tradhtonin. Ajo dukej shumë e lodhur dhe e vrarë shpirtërisht. Para se të niseshin, Xheku kish këshilluar Shpresën të qëndronte në sediljen mbrapa për të qenë më e sigurt, për shkak të shtatzënisë. Krahu shoferit që ulur Trisha me këmbënguljen e Shpresës. Xheku, ndërsa i dha gaz makinës, i thotë Trishës se, meqë ndihej pak i lodhur për shkak të një gjumi të keq që kish bërë mbremë, ta ndërronte në timon, diku, përgjatë rrugës. Kjo kishte pranuar edhe pse ish me e dërrmuar se ai vetë. Shpresa, ndërkaq, ishte ndjerë gjithë e pasigurt në atë udhëtim. Asaj, për dreq, iu shfaq, ndërkohë, pra, që në fillim, një parandjenjë e keqe. Fluturimi në ëndërr përmbi një det të turbullt dhe të pistë, transformimi i saj herë në pulëbardhë dhe herë në korbëzezë, rrëzimi mbi det, ftohtësia e ujit të tij, e tjerë, ia përforconin edhe më shumë atë parandjenjë të tmerrshme. Një frymë e pashprehur zemërimi dhe frike, njëherësh, kishte mbushur mjedisin e makinës, me të cilën udhëtonin. Trisha ish betuar në vetvete, gjithë asaj nate të pagjumë, se pasi t'i dilte vëllai, Berti i saj i urtë, nga burgu, me Xhek Përbashën nuk do të piquej më, veçse në natën e varrit.

PJESA E TRETË

25

Deni mbushi me duhan llullën që ia kish falur bosi i tij, Shap Sisteli. Nuk qe penduar që kish hequr dorë përfundimisht nga cigarja, ngaqë dhe gruaja e Shapit, Vjollca, i kish thënë se llulla është e shëndetshme, ndërsa cigarja, për shkak të letrës, është e dëmshme. Madje dhe vajzat, koleget e tij të “Kohës”, Bona dhe Blerta i kishin thënë se llulla i shkonte edhe pse, ende, është i ri. Por Deni s’pinte më shumë se dy a tri llulla në ditë. Në shkrimin e porsapërfunduar në kompjuterin e tij të shtëpisë, në lidhje me kritikën letrare, ai mendoi se skeptikët që e kishin kritikuar, dikur, me pa të drejtë, do të gjenin përgjigjen e tyre. Ai vështroi macen, Kitin, që lëshoi, ndërkaq, një mjaullimë si të kërkonte hesap për mbasdorën në të cilën e kishte lënë. Zilja e telefonit i ndërpreu atij bisedën e bukur me Kitin. Ai e lëshoi Kitin nga duart me një buzëqeshje ndjese dhe hapi celularin. Një zë i panjohur gruajë pyeti:

- Mund të flasim me zotin Den Mitrushi?!

-Deni jam,-tha ai. Kush jeni, ju lutem?

-Komisariati numër pesë i policisë së Tiranës. Më falni, zotëri, që jam i detyruar t’ju jap një lajm të keq në lidhje

me gruan tuaj Trisha Mitrushi Vrania, e cila sot në ora 8 të mëngjesit, tek ura e Maranicës, në trevën mes Kujosës dhe Tiranës qe viktimë e një aksidenti automobilistik.

Deni ngriu në këmbë si qiri. Ndjeu një hutim të plotë. Sytë i qenë errur dhe gjuha lidhur. Një therje paralizuese si të qe korrent, ende, i përshkonte gjithë trupin. Për një çast, u kalamend dhe desh u plandos për dysHEMEJE të studios. Marramendshëm, ai mundi të shqiptojë:

-Mos është ndonjë ngatërresë, se, jo rrallë, ndodhin në këso rastesh!

-Fatkeqësisht, jo,- u përgjigj zëri i oficerës së policisë. Më thuaj atëherë, e keni gruan në shtëpi?

-Jo, ka dy ditë që ka shkuar në Kujosë, te prindërit e saj.

-Hë, pra! Asaj iu gjet pasaporta që vërtetonte martesën me ty dhe telefoni, në të cilin gjetëm numrin tënd. Në makinën tip benz drejtuar nga Xhek Përbasha ndodheshin dhe dy pasagjerë të tjerë, një grua dhe një vajzë e re.

Pas një sforcimi të pazakontë, Deni pyeti sërish:

-Më thoni, ju lutem, është plagosur rëndë?

-Po, shumë rëndë! - u gjegj zëri, që kësaj here tingëlloi i largët. Pa humbur kohë, duhet të shkoni menjëherë në spitalin "Nënë Tereza" këtu në Tiranë. Atje ndodhen të tre të aksidentuarit. Deni duke futur telefonin në xhep, sa nuk u përplas me Kitin që e sodiste duke mjaullirë me një kureshtje miqësore, që atij se pse iu duk kureshtja e maces më shumë se miqësore, keqardhëse. Doli shpejt nga shtëpia dhe mori me vrap deri te makina që e priste në shi. Deri sa hyri në autostradë, vetura lëkundej në udhën e kalldrëmtë si një varkë me rrema. Po të kishte vdekur, do më kishin thënë! - mermëriti me vete. Idenë që Trisha tani vuante fizikisht, ai nuk mund ta duronte. Shkoi virana, të bënte çmos që

të lironte vëllanë nga burgu. Atij iu ndërmend një fjalë e popullit. Kësaj i thonë” shkoi shyta për brirë dhe la dhe veshët”. Atë, ndërkohë, një varg pyetjesh e godisnin si në një vorbullimë të mjegullt dhe marramendëse: “Si harrova t’i telefonoja spitalit? A thua se do kenë ardhur prindërit e Trishës? Si nuk lajmërova bosin tim, Shap Sisteli, Vjollcën e dashur të tij, Bonën dhe Bardhën, Lekën dhe Leksin. Ata do ma lehtësonin dhimbjen, në se, qoftë larg, ka ndodhur ndonjë tragjedi: Ç’t’u desh të shkoje kaq larg, moj Trisha ime e dashur? Për vëllanë! E lije të vuante dënimin, se i bën mirë. Ja tani si je katandisur si mos më keq. E kujt i duhesh kështu, me trupin gjithë plagë, me paterica nën sqetull? Oh, për pak harrova, më duhet të lajmëroj Sina Beratin, osteopaten më të mirë të Tiranës, e kam numrin e saj të telefonit! Për mua bën gjithçka. Mbase Trisha s’ka nevoje për të. Ajo mund të jetë, thjesht, e tronditur, ndaj dhe ndodhet në observacion. Ndërkaq, atij iu ndërpre filli i mendimeve. Vetëm tani, ai vuri re se kishte depërtuar në krye të Tiranës, se ish fare pranë spitalit dhe se nata kish pushtuar dhënë. Tirana vezullonte disi frikshëm nën një ndriçim të zbehtë neonësh për shkak të mjegullës, me të cilën ish mbuluar. Duart si të ngrira të Denit, njëherësh, dyllë të verdha, stopuan makinën buzë trotuarit, aty, rrëzë një pishe të vjetër, nja pesëmbëdhjetë hapa përballë hyrjes kryesore të “Nënë Tereza”. Ai mori korridorin kryesor ashtu i shushatur siç ishte. Një qarkullim i dendur dhe i zymtë. Njerëz të mërëzitur, të shqetësuar dhe plot bluza të bardha. Aty-këtu dhe ndonjë moskokëçarës. Iu desh të pyeste për observacionin. Merr majtas, - i tha një infermiere, - dhe do shohësh tabela shoqëruar me shigjeta orientuese. Më në fund, para syve të tij u shfaq një portë e madhe bojëhiri, me

mbishkrimin me shkronja të mëdha “OBSERVACIONI”. Trokiti në derë. Doli një burrë i moshuar me syze optike dhe kapele kadife bojëbari. Me siguri doktori, - tha me vete Deni. Pasi ky u shpjegua, burri me kapele tha që të priste sa të njoftonte doktorin. Denit nuk i pritej. Ngërçi iu rishfaq, rishtaz, kësaj here, madje, i dukej se po i hante gurmazin. Hodhi një sy përtej dritares se korridorit. E rrethuar nga një mjegull e lehtë, e bardhë, e pruar, vetëm pesëdhjete hapa tutje, iu shfaq godina e onkologjikut, ku vetëm dhjetë vite më parë, në katin e pestë, në dhomën numër shtatë, i kish vdekur nëna në moshë të re, vetëm 45 vjeçe, prej kancerit të mushkërive.

- E përse duhet të më kujtohet një ngjarje e tillë kaq tragjike? Për analogji!? Trisha s'ka vdekur! - mendoi krejt i akullt dhe i heshtur, ashtu në gjysmë - errësirë dhe mbushi llullën me duhan për kushedi të satën herë. Aty për aty, iu ndërmend se, pikërisht, në atë spital kushërira e tij, Keta, punonte, ende, si kuzhinierë. Kësaj të shtune që vjen, ishin ftuar prej saj në fejesën e së bijës, Laurës. Duhet lajmëruar që sonte se nuk mund të shkojmë, gjersa Trisha është e plagosur. Çfarë ngadalësie! Po plaste nga padurimi. Kaloi në anën tjetër të korridorit. U mbështet te parvazi i dritares së çelur. Tutje ndriçonin disa llamba jeshile mbi kokat e të sëmurëve që merrnin serume. Ne oborin e anës tjetër të spitalit disa blinj të hollë, të zhveshur, shtrinin degët e tyre të thata drejt mjegullës. Një autoambulancë e bardhë si bora heshtte nën një bredh vigan të blertë. Korridoret zienin nga hapat e nxituara të bluzave të bardha. Ngado nëpër spital të shihte syri veçse korridore të bardha. Një pash mbi dysHEME korridoret qenë të lyera me një gri të shpëlarë, që i bënte të dukeshin, gjithsesi, më të vjetra se ç'ishin. Më tej,

mbi një poltron të ri me dru pishe, me rimeso të shkëlqyer, një plakë e varfër vështronte me dhimbje krahun e saj të lidhur me një fasho disi të ndotur. Pranë saj, një djalë i ri, i zbehtë, mbante një shami të bardhë para gojës me të dyja duart duke rënkuar me zë të ulët. Siç dukej prisnin radhën e mjekimit. Nga fundi i korridorit të gjerë e më të ndriçuar, vinin tinguj që shkakttoheshin nga përplasje enësh. Andej, me siguri, duhej të ish kuzhina dhe mensa e pacientëve. Ndërkaq, një infermiere e re, e shkruar në fytyre gjithë hijeshi, me një kapuç mbi flokët e verdhë, erdhi drejt Denit, të cilin, pasi e përshëndeti, e pyeti:

- Çfarë prisni, zotëri?

- Jam një gazetar, Deni Mitrushi më quajnë. Këtu brenda, me sa di, ndodhet ime shoqe, e aksidentuar sot në mëngjes kur po kthehej nga Kujosa për në Tiranë. Po mundet, më shpini tek ajo!

Infermiera mori një çehre të hutuar dhe shtoi:

- A mund të më prisni dhe pesë minuta, ju lutem, sa të njoftoj doktoreshë Gjesikën? Sa çel e mshel sytë ajo u kthye duke shoqëruar doktoreshën, që ish një vajzë e re me një hundë të drejtë e të hollë si kalemi i Tushës dhe sy të kaltër kokërdhokë mes qepallave me qerpikë të lyer me një jeshile të ndezur fort:

- Më vjen keq, - tha ajo, që nuk e dija se ishit gazetar. Komisariati i policisë, sipas rregullit, lajmëron familjen. Po ta kisha ditur, do ju telefonoja vetë.

- Ju po merreni me time shoqe? - pyeti ai duke u rrekur të ruante qetësinë.

- Doktor Miha dhe unë, - tha ajo dhe psherëtiu ftohtësisht. Tiparet tërheqëse të vajzës doktoreshë sikur ngrinë kur mbylli qepallat dhe, njëherësh, uli kokën poshtë.

Denin, ndërkaq, e pushtoi një frikë akoma më e madhe. Njësoj si atëherë, kur doktoreshë Konstandina dhjetë vjet më parë i kish thënë se nëna e tij ka sëmundje serioze, pra, sëmundja do që t'i marrë kokën, por, nganjëherë, Zoti dhe natyra, bëjnë dhe mrekullira. Doktoreshë Gjesika, praktikante e re, në vend që ta fuste në Observacion, e tërhoqi Denin në një korridor të ngushtë ku s'dukronte frymë njeriu. Në fund të tij, një dritare e bllokuar me shufra hekuri dhe copa dërrasash lisi të njomë. Në një cep të pluhurosur, një arkë druri me pllaka xhamash. Pak më tej, në mur, një stendë plastike me një listë të madhe, në të cilën ishin shkruar gjithë emrat e të vdekurve në këto muajt e fundit.

- Ç'thotë doktor Miha? - përsëriti Deni, kësaj here me një zë pak më të lartë dhe, ndërkohë, ai ndjeu zhbirimim e vështrimin të thellë, misterioz dhe të kobshëm të Gjesikës. Jeni e lutur, të më thoni të vërtetën! Si është Trisha Mitrushit?

- Jashtëzakonisht keq, zotëri, - tha më në fund Gjesika. Doktor Miha nuk mund të bënte asgjë.

Denit, tashme, iu prenë dhe shpresat e fundit. Mjekra nisi t'i dridhej. Këmbët s'e mbanin. Ca pika loti i rrëmbushën sytë. Tmerri i vërtetë e kishte kapluar të gjithin. Një lutje e pacak i endej akoma në shpirt. Dukej sikur ajo lutje e fundit i lëvizte sipas ritmit të rrahjeve të zemrës. Gjesika kokulur sodiste majat e këpucëve të tij dimërore, me buzën e poshtme paksa të kafshuar. Hunda e saj e verdhë dhe nazike dukej sikur lëshonte një hije të lehtë, gati, të pakapshme mbi faqet e kuqeluara si molla në degëz në një fund shtatori. Pas një copë here të shkurtër, që atij iu duk një vit, ajo i tha:

- Më jep fjalën e burrit se do qëndrosh i fortë?!

- Do mundohem! - tha Deni me gishtërinjtë e të dyja duarve në buzë si të mbante ndonjë ulërimë të tmerrshme.

- Atëherë, eja! - i tha doktoresha. Ata ecën të heshtur përkrah korridorit të gjatë, ku, tashmë, s' rektonte kurrënjeri. Kjo heshtje e torturonte më shumë. Në të vërtetë, ishte një heshtje vdekjeprurëse. Gjesika shtyu një derë dhe ndezi një celës.

-Sesi e qysh ka ndodhur aksidenti, doktori e di më mire, tha vajza praktikante. Gruaja juaj kish marrë dy plumba, të cilët i kishin sjellë vdekjen në vend!

-Plumba!? - hapi sytë i tmerruar Deni. Je në vete?!

-S'të paskan thënë ata të policisë? - tha e habitur Gjesika. Janë ndeshur me një bandë plaçkitëse e veshur me maska. Banda kish ndalur një furgon dhe në kohën që po plaçkiste pasagjerët, duke i detyruar me forcën e armëve të dorëzonin gjithë ç'kishin, paratë, suvenirët, byzylykë, unaza dhe varëse floriri, e tjerë, kalon vetura në të cilën ndodhej dhe jot shoqe. Banda i kish bërë shenjë veturës që të ndalonte. Në fillim shoferi kish ulur shpejtësinë, medemek se po ndalonte, por në atë çast i kish dhënë gaz makinës. Në fraksion të sekondës, maskat kanë derdhur breshëri plumbash mbi makinën që po ikte. I pari kish mbetur i vdekur shoferi dhe makina ish përmbysur djathtas në një kanal të vogël ndanë rrugës. Sakaq, banda është zhdukur bashke me erën që frynte atë kohë egërsisht si të qe mes dimri. Brenda një çerek ore kanë sosur në vendin e ngjarjes forcat e policisë vendore. Është gjetur me frymë vetëm një grua, më duket se ajo e shoferit. Mendohet se është jashtë rrezikut për jetën. Ka qene dhe një vajze e re, siç duket, pasagjere, e cila dhe ajo ka mbërritur në spital e vdekur. Dhe tani, po shkoj t'i them doktorit që keni ardhur. Si thoni ju? - pyeti ajo me dhembshuri.

- Si të doni! - tha Deni me sytë e njomur e të skuqur dhe me buzën paksa të varur. Doktoresha e re u largua pa u ndjerë. Ai mbeti në dhomë vetëm me tre të vararët. Një burrë, një grua, një vajzë. Kontaktet me jetën ishin stakuar. Dhimbja po rrokullisej brenda tij si një gur i rëndë. Ai hoqi drejt karrocës mbi të cilën prehej Trisha. I bëhej se, nga çasti në çast, ajo do të zgjohej si përherë. Ajo do të zgjohej edhe pse Denit, ajo, herë-herë, nuk i dukej se ish gruaja e tij. Ngjante, çuditërisht, më shumë me një shtatore, me një statujë të shtrirë, e bërë në ngjashmërinë e saj. Ai lëvizi çarçafin e bardhë dhe i zbuloi së shoqes trupin e pajetë. Më bindëse së vetë ajo, qenë për te rrobat e saj. Bluza e kuqe e spërkatur me pika pothuaj të padukshme gjaku dhe pantallonat gri të njollosura e të grisura paksa te njëri xhep.

Xhek Përbasha qe veshur me një golf të zi me ca vizatime shigjetash të bardha, të cilat, tashmë, qenë bërë të padukshme prej rrjedhës së gjakut.

- Xheku! - mendoi Deni. Miku im i vjetër i shkollës, i jetës. Aq shume i etur për jetë e dashuri. Ai s'u besonte syve. Ish, ende, i turbulluar, përndryshe, pse të lëvizte si një i marrë, pa një qëllim të qartë në kokë, nga njëra karrocë te tjetra. Skenë me absurde, jo vetëm që s'kish parë, por as kish dëgjuar. Madje, as në librat më të rrallë me aventura, me fantazma, s'kishte parë një tmerr të tillë. Herë pas here, mbushej me frymë me vështirësi. Një lëmsh i qe mbledhur në grykë dhe sa vinte dhe i bëhej me alarmant. Ndiente zemrën t'i kërcente përpjetë nga një dëshpërim i brendshëm, që po i zinte grykën. Më në fund, me ngashërime u përkul mbi trupin e së shoqes. Pas një grimherë, e mblodhi veten, nxori shaminë dhe fshiu lotët. Ndërkaq, vetëtimthi, i shkrepiti në kokë një ide disi e

marrë: të nxirrte krëhërin dhe t'i krehte Trishës, për herë të parë dhe të fundit, flokët e ngatërruar keq. Dhe, vërtet, ai zbërtheu pardesynë dhe nxori krehrin e tij nga xhepi i brendshëm i xhaketës. Duke e krehur, pas një hopi, iu duk se po bënte diçka të pakuptimtë. Dhe, rishtaz, u shkreh në vaj. Bulat e lotëve pikonin nga mjekra e tij dhe binin, pikë-pikë, mbi fytyrën, ende, engjëllore, njëherësh, të ftohtë akull, te Trisha Mitrushit Vrania. Rrotull, një heshtje varri e trefishtë, një heshtje e panjohur, pothuaj, e panatyrshme e bënte morgun sa të frikshëm, aq dhe pikëllues. Jeta në sytë e shfytyruar të gazetarit të talentuar Den Mitrushi, natyrisht, qe bërë kallkan. Koha, gjithashtu, kish shtangur në vend. Makthi i papërshkrueshëm kish shtrënguar gjithë qenien e tij. Ardhja më pas e doktor Mihës, së toku me infermierin e moshuar me syze optike dhe kasketë kadife jeshile, nuk ndryshuan gjë. Me kokërdhokët e kërcyer të syve gjer në lajthitje, Den Mitrushi të jepte përshtypjen se po priste Trishën dhe Xhekun të dilnin nga ëndrrat e atij gjumi të rëndë.

26

Sjesika erdhi në sallën e morgut dhe me një zë lutës dhe, njëherësh, prekës gjer në dhimbje i tha Denit, duke i vënë dorën mbi sup si motra vëllait:

- Eja me mua, vëlla! Dolën. Jashtë qëmtonte një vesë e ftohtë shiu. Ajri i ftohtë e bëri Denin të fërgëllonte si një

zog në ferrë. I hodhi një sy makinës ndën bredhin e blertë dhe sytë, çuditërisht, iu njomën me pika loti. Vizitorët qenë rralluar. Dëgjoheshin vetëm të kolliturat dhe zërat e të sëmurëve që lëviznin të lirë brenda rrethimit të jashtëm të spitalit, ngaqë kishin kohën e liridaljes. Gjesika s'ia kish hequr dorën nga krahu. Hynë në një kafe. Ecejake bluzash të bardha. Me flokët paksa të lagur nga shiu imcak, por i ftohtë, zunë vend në njërin nga qoshet gjysmë të errët të lokalit. Ngrohur nga fryma e pëshpëritjeve si dhe nga kaffja e shoqëruar me një uiski, ai vrik erdhi në vete. Vetëm tani u kujtua të ulte jakën e pardesysë. Detyra e Gjesikës ish ta shoqëronte atë deri te reaminacioni, që të shihte Shpresën. Ngurtësia e kufomave ia kishte lodhur së tepërmi vështrimin. Mjeku i sherbimit s'bëri fjalë gjersa Deni që shoqëruar me Gjesikën. Doktor Mikli, një mesoburrë dhe truplart si një plep, nisi t'i shpjegonte për Shpresën duke tundur kokën si një gjirafë. Shpresa e shtrirë në një shtrat hekuri, veshur me një bluzë spitali me vija blu dhe bezhë, gjysmë e mbuluar me batanije të leshta, mbahej me respirator. Në flegrat e hundës kishte tubat plastike që i përcillnin oksigjen në mushkëri. Sipër kokës, në një ekran të vogël disa shirita të gjelbër tregonin rrahjet e zemrës së saj. Muret me shkëlqim, dyshemeja e kuqërremtë, era e ilaçeve, llampa e zhveshur që të vriste sytë. Shpresa puliti qepallat.

-Tani për tani, tha doktori Mikli, - përpëlitja e pandërprerë e kapakëve të syve është një shenjë e mirë.

-Fat i saj që i ka shpëtuar plumbit! - tha Deni.

-Nga përmbysja e makinës në kanal, vijoi doktori, ka pësuar shembje, tronditje, si dhe ka marrë disa plagë të lehta, në kokë, këmbë dhe krahu. Veç këtyre, për shkak të përplasjes, kuptohet, ka dështuar dhe një shtatzëni katër a pesë muajshe.

-Kanë kaluar orë të tëra që ka hyrë në koma, tha Gjesika. Duke qenë se është e re, them se do t'ia hedhë shpejt. Si thua doktor Mikli?

- Shpresojmë! - shtoi doktori pa ia ndarë sytë e vegjël, ndën syzet me xhama të trasha optike, Den Mitrushit.

- Shpresa ka lindur me këmishë, - shtoi Deni. S'e kapën as në Kosovë, plumbat e Millosheviçit dhe as në Shqipëri, plumbat e fundrinave të '97-ës, plaçkitësit vrasës, të cilët e gjetshin prej Zotit, se shteti dhe gjykatat s'bëjnë gjë. Edhe kur i arrestojnë ndonjëherë, i lirojnë pa bërë as javën në qeli.

- Paraja, vëlla, - ndërhyri Gjesika duke i rrahur supin Denit, - paraja ia ka prishur mendjen dhe kadiut, dhe ministrit.

Dhe mbretit, pse s'thua! - shtoi doktor Mikli nënqeshës. Pastaj, dihet, shpresa gjithmonë vdes e fundit. Dhe pacientja ime s'e ka rastësisht emrin: Shpresa!

Ndërkaq, Shpresa, çuditërisht ose, më saktë, si ta kishin bërë me fjalë, çeli sytë e bukur, krejt papritur, jo si të dilte nga koma, por si të zgjohej e trembur nga një ëndërr e frikshme! Dhe vërtet, ajo që kish ndodhur, ajo që kish parë me sy Shpresa, ia kalonte çdo ëndërr të keqe, çdo fantazie me plumba, vrasje, gjak dhe vdekje të njerëzve të pafajshëm. Ajo rrotulloi sytë e habitur, sytë e saj gjysmë të mjegulluar. Pa se ish në spital. Sytë e saj, në fillim ndeshën siluetën e mjegullt dhe të panjohur të doktor Miklit, pastaj, gjithmonë si nëpër tym, atë të Gjesikës dhe, më në fund, rinjohu për herë të parë në atë rilindje të çuditshme të saj, mikun e nderuar, Den Mitrushi. Për një copë herë, ajo i mbajti sytë të pikëzuar mbi fytyrën e Denit. Vetëm tani nisi të besonte se kish rriardhë, rishtaz, në jetë. Dukej sikur deshi të pyesë ku është Xheku, ku është Trisha, po ajo vajza e re,

pasagjere, e cila i ngriti dorën veturës sonë që të ndalonte dhe ne ndaluam, e morëm me vete në makinë. Ku janë bashkudhëtarët e mi?! A thua se, vërtet, kanë vdekur dhe Zoti më fali vetëm mua që të përcjell mesazhin e shpresës për jetën! Ajo dëshironte shumë që të fliste, por nuk mundte. Ish e lodhur jashtë mase, e këputur. Por mendtë i kishte, kur thonë, ujë! Deni, ndërkaq, si mbajti lotët. Iu qas Shpresës dhe e puthi lehtë në ballë. Ai i tha: Mirë se erdhe, Shpresa, mirë se rierdhe, më saktë, në jetë! S'do kish fare kuptim të mos mbijetonte, së paku, njëri nga ju! Dhe Zoti të shpëtoi ty, Shpresa. Mirë tha, pak më parë doktori yt, doktor Mikli që, ende, të rri te koka: Shpresa nuk vdes kurrë! Ajo, deshi zoti i kuptoi fjalët e Denit dhe, ndonëse e pamundur, ende, të fliste, mblodhi paksa buzët si të ironizonte gjithë ç'kish ndodhur, si për të thënë: "E di, e di që kanë vdekur të tre! Vdekjet e tyre i kam parë me këta sytë e mi!" Dhe, më pas, me gjithë fuqitë e shpirtit, Shpresa aq shumë e pamundur, u rrek, gjithsesi, të formulonte një buzëqeshje si për të thënë: Mirë se ju gjeta!

-Ti po rilind, Shpresa!-tha doktor Mikli. Të njëjtat fjalë përsëriti dhe doktoresha e re praktikante, Gjesika.

-Shpresa!- thirri Deni, më duhet të shkoj tani dhe për një tri ditë nuk do më shohësh. Do të jem në blatimin e pengut të nderit të bashkëshortëve tanë të paharrueshëm, Tishës dhe Xhekut, të cilët, kaq papritur, na kthyen shpinën, Shpresa! - dhe ai, befas, u dëshpërua. Më fal, që nuk u përmbajta dot! Do t'i përcjellim dhe në emrin tënd, Shpresa, do t'i përcjellim me të gjitha nderimet dhe respektet siç dhe i meritojnë. Më jep fjalën se kur të vij, kam me të gjetë në këmbë, Shpresa! Ti do të dalësh në prag, siç dilje, dikur, në Kujosë bashkë me Xhekun, duke na

pritur mua dhe Trishën!

Ai fshiu lotët që i kullonin faqeve me një letër higjienike që mbante në dorë pa ia ndarë sytë fytyrës së zbehtë të Shpresës, nga e cila priste me padurim një lloj reagimi.

Shpresa, për fatin e madh të saj, tundi lehtë kokën në shenjë pohimi dhe dy pika loti të nxehtë i rrodhën nga qerpikët e qepallave të mbyllura të syve të saj të nxirë nga përplasjet me vdekjen. Gjesika ia fshiu lehtësisht lotët me letër higjienike.

- Një shenjë tjetër e mirë, - tha doktor Mikli për lotët që i shkuan Shpresës. Lotët e saj treguan se ajo i kuptoi fjalët që tha Deni. Pra, Shpresës i është kthyer kujtesa. Logjika e saj, qysh tani, funksionon.

27

Dolën. Gjesika nuk e lëshonte prej krahut.

- Më je bërë motër e shkuar motrës, doktoreshë Gjesika! - e falënderoi nga zemra Deni.

- Ç'thua! Më dhimbshesh, Deni! Ke humbur njeriun më të dashur të jetës!

Shiu, ndonëse kish pushuar, kish nisur të frynte një erë, shakullima e së cilës deformonte dhe imazhet e pemëve të shumta përreth spitalit. Ndërkaq, spitali ish mbushur plot me njerëz, familjarë e të afërm, farefis, miq e shokë të viktimave. Denit kurrë s'i kish shkuar ndërmend se mund të pushtohej spitali kaq shpejt me njerëz nga të katër anët

e vendit. Kishin ardhur dhe lëviznin të gjorët si të hutuar duke pyetur e gjegjur korridoreve të përthyerë si labirinte të spitalit për viktimat, për të cilët kishin dëgjuar më shumë se nga familjet e viktimave dhe policia e spitali, nga mediat elektronike. Kishin ardhur nga Tirana, Kujosa dhe gjithë Shqipëria. Kishin ardhë dhe nga Kosova, njerëz të afërt të Shpresës, si Lul Krasniqi me gjithë djalë, Dritanin, me motrën, Zanën, hallën e vetme të Shpresës, dhe vajzat e saj, Pranverën dhe Fitoren dhe të tjerë. Kishin ardhur prindërit dhe të afërmit e Trishës, plot njerëz e miq e shokë të Xhekut si dhe të viktimës së tretë, vajzës së panjohur. Deni i takoi të gjithë, një nga një. Ai mori zemër e gajret prej tyre dhe nisi të ndihet disi më i fortë me njerëzit e tij në krah, me njerëzit e gjakut dhe miqtë e shokët e shumtë. Kish ardhur ndër të parët dhe Shap Sisteli, pronari i “Kohës” me Vjollcën dhe dy djemtë me nuset. Kish ardhur Leka dhe Leksi, Bon, Bardha.

- Hej, o Zot, - nisi të lutej ai, herë pas here, - mos na lër pa njerëz, pa miq e shokë! Për kohën që isha vetëm korridoreve të spitalit, - thoshte ai me cilindo që njetjetohej, falënderoj Zotin që m’i mbajti mend të në krye! Nuk kish, o burra, gjë më të rëndë në shpinë të dheut! Veç, i lutem Zotit, kjo që më ndodhi mua, mos i ndodhtë kujt!

Sas gati një muaji, Shpresa kishte dalë nga spitali e rikuperuar, pothuaj, plotësisht. Ajo kishte shkuar

menjëherë në shtëpinë e saj në Kujosë, ku kishte hapur zemrën dhe derën e shtëpisë për të gjithë ata që dëshironin t'i shprehnin ngushëllimet për ndarjen e papritur nga jeta të të shoqit. Përgjatë gjithë asaj kohe që kishte qëndruar në spital, Den Mitrushi, e pat vizituar Shpresën jo më pak se një herë çdo ditë. Ata kishin biseduar në detaje, pothuajse, për çdo gjë të rëndësishme të jetës së tyre të shkuar si dhe për planet që kishin që të dy për të ardhmen. Një ditë prej ditësh, kur po rrinin në një stol aty në lulishten e spitalit, Deni i kish thënë, më në fund, se ish i vendosur të martohej me të, nëse ky ishte dhe mendimi i saj. Ajo kishte qeshur dhe, ndërkohë, e kishte përqaftuar. Falemnderit shumë Deni për respektin, - i kish thënë pas një pauze të shkurtër, - por unë nuk mund të mendoj qysh tani për martesën! Pa bërë vitin Xheku, vitin e rënies në dhë, kohë kur rregullohet dhe varri i tij, as nuk mund ta çoj nëpër mend martesën. Mendoj se e njëjta gjë ka vlerë dhe për ty, sepse Trisha ka qenë, që pastë ndjesë, një zonje grua! Kuptomë, Deni, nuk është se të shkarkoj ty si njeri, si burrë, si intelektual, e tjerë. Përkundrazi, mendimi im për ty ka qenë shumë i mirë qysh në fillim, kur jemi njohur në dasmën tënde dhe të Trishës në Kujosë.

K ishte kaluar pak më shumë se një vit. Përgjatë kësaj kohe, Shpresa me Denin e kishin forcuar edhe më

shumë miqësinë e tyre. Pa përmendur bisedat e përditshme telefonike, herë Deni kishte shkuar në Kujosë për Shpresën dhe herë Shpresa kish ardhur në Tiranë për Denin. Tani ish koha që Deni dhe Shpresa të lëvtronin temën që kishin lënë përgjysmë këtu e më shumë se një vit më parë.

- Ku do më shpini? - tha befas ajo.

- Ku të dëshironi! - tha Deni dhe i dha gaz makinës përmes sheshit "Skënderbej" drejt rrugës së Dibrës.

- Unë s'e njoh Tiranën! - tha Shpresa duke ujdur çantën në një cep të ndenjësës së vet.

- Di një restorant të bukur! - tha Deni.

- Veç të jetë i qetë, aman, se s'i duroj zhurmat, tha Shpresa.

- Mos u bëj merak! - tha burri dhe, ndërkaq, pasoi një heshtje.

- Të pëlqen Tirana? - pyeti pas pak ai, më shumë për të thyer heshtjen.

- Shumë, - tha ajo.

- Më e bukur se Prishtina?

- Padyshim, - tha Shpresa. Në gjunjë të malit të Dajtit ai e ndaloi benzin pranë një vargu të stacionuar makinash. Fytyra e Shpresës u kthye drejt tij me një ngadalësi të habitshme. Në barin e fshehtë ku hynë, u ulën në ca ndenjësë të rehatshme lëkure ngjitur me kuzhinën. Tavani që i ulet. Në mure qenë varur, aty këtu, piktura të ndritshme, kryesisht, natyra të qeta. Një çift i ri përpara gotave gjysmë të zbrazura pëshpërisnin në mënyrë dramatike. Deni me Shpresën porositi diçka pasi unifikuan kërkesat. Papritur ata i zuri frika nga ideja se ç'duhet të bisedonin. Një gllënjë ponçi asaj i nxehu gojën. Ajo ndezi një cigare nga paketa e saj "Partner" dhe tha se ndihej mirë në këtë lokal të qetë

dhe se atje në Kujosë, (ajo theksoi se bënte fjalë për ata lokale që kishte vizituar bashkë me Xhekun) nuk më pat zënë syri një të tillë si ky, ujditur sipas shijeve të kohës. Ajo puliti qepallat nga tymi i cigares, të cilën e ndizte shumë rrallë. Nevoja për të përmendur Xhekun, i bënte që të dy të ndiheshin në siklet.

- Ikën të gjerët si të mos ishin, dhe Trisha, dhe Xheku! Ne ua bëmë të gjitha shërbimet dhe respektit - tha Deni.

- Po, shtoi Shpresa, jeta i ka këto. E keqja vjen vrik, e mira ngadalë. Të gjithë do të vdesim.

- Asaj rruge jemi të gjithë, kush më parë e kush më pas, veç o Zot, e mbyllim me nder e dinjitet! - tha Deni, duke mbushur llullën me duhan Martaneshi që e pati blerë dy ditë më parë te Pazari i Fshatarëve të Veriut në një cep të Tiranës.

- Kryesore është ajo që the ti, Deni. Mbyllja me nder, kapak floriri, themi andej nga anët tona. Ndërkaq, Shpresës iu ndërmend skena e llahtarshme e natës së fundit, e nesërmja e së cilës do sillte aksidentin, kur ajo i gjeti gafil Xhekun me Trishën, por, çuditërisht, u përmbajt, nuk reagoi. Ajo që betuar në vetvete se çfarë i kishin parë sytë, s'kish për t'ia treguar robi në shpinë të tokës. Por nga ana tjetër Shpresa e dinte mirë se Deni, gjithmonë, kishte pasur dyshime për Trishën dhe Xhekun. Por Shpresa ish një natyrë e tillë gruaje, e matur dhe e pjekur, sa nuk mund ta çonte as ndërmend t'i thoshte ndonjë gjë Denit. A thua se Zoti u hakmor me ta, për mëkatën e rëndë që bënë vetëm disa orë përpara se t'i merrte?! Kjo pyetje gjithmonë asaj i kish ndenjtur si një çekan mbi kokë dhe as nuk kish ditur, dhe as nuk dinte, ende, si t'i përgjigjej. Veçse ajo mjaftohej me një përgjigje disi të dyzuar: Ndoshta po, ndoshta jo. Punë Zoti.

S'dua të ngarkoj gjynahe. Zoti e jep njeriun, Zoti duhet ta marrë. Por ata të dy, në fakt, i mori plumbi i maskarenjve të maskuar, të cilët, vërtet, ndodhen në burg, por një ditë mund të dalin, siç kanë dalë qindra të tjerë pa e vuajtur dënimin e merituar. Ndoshta Zoti ka dorë, gjithsesi, në vrasjen e tyre. Prandaj thuhet shpesh nga gjindja: Punë Zoti. Megjithëse vdekjen asnjërit, as Xhekut dhe as Trishës, kurrë nuk ua desha! Natyrisht, që do të ndahesha me Xhekun. Dhe me Trishën, për shkak të veprimit të turpshëm që bënë, nuk do të flisja kurrë. Ajo u drodh si të dilte nga një ëndërr e keqe. Deni, ndërsa nuk ia ndante sytë gruas së tij të re të kredhur në mendime, njëherësh, thithte llullën duke bërë gropa në faqe si të qe jo një tridhjetëvjeçar i shëndetshëm dhe tejet simpatik, por një burrë i thyer, në kapërcyell të tetëdhjetave.

Deni dhe Shpresa këmbyen, ndërkohë, një vështrim të ëmbël. Ai desh t'i thosh asaj që do të ish më mirë të flisnin për të ardhmen e tyre, sesa të zhyteshin në të shkuarën e hidhur. Por, ndërkohë, ajo iu qas atij lehtësisht si një flutur zambakut dhe e puthi në buzë. Panë rrethrotull se nuk kish këmbë njeriu dhe puthja e mjaltë e tyre zgjati për një copë herë të gjatë, derisa u dëgjuan hapat e kamerieres që ngjiste shkallët duke ardhur me porosinë e tyre nga kuzhina. Më pas, Deni i tha asaj se e kishte shitur shtëpinë në periferi të Tiranës, shtëpi të cilën e kish vizituar disa herë dhe Shpresa prej kohësh, në gjallje të Xhekut dhe Trishës. E shita, - përsëriti ai me dhimbje, - sepse më bëhej rëndë pas vdekjes së Trishës! Shtova dhe ca dhe me paratë e saj bleva një shtëpi tjetër buzë liqenit të Tiranës. Në të vërtetë, është vilë trekatëshe, e kompletuar, me kopsht e me të gjitha, por unë i them shtëpi. Ia bleva një miku të vjetër të babait, i cili kish fituar lotarinë për në Amerikë bashkë

me familjen. Shpresa buzëqeshi e lumtur në krah të tij.

- Dëgjomë, Deni! - tha pas një vështrimi tejet të ngrohtë dashuror. Unë të dua përgjithmonshëm. Sikur të ishe dhe i pastrehë, kisha me të dashtë me të njëjtën fuqi. Pra, nuk të dua për interes, sepse e di mirë që aty ku hyn interesi, fashitet dashuria. Të jesh i bindur për këtë dhe, njëkohësisht, të jesh shumë i qetë gjer në fund. Unë jam mjaft stabile në karakterin tim. Dhe, ta dish, se të vlerësoj lart, shumë lart, që më respektove aq shumë duke më zgjedhur si shoqe jete. Se ti mund të kishe marrë për grua dhe një vajzë tetëmbëdhjetëvjeçare. Se kush nuk të merrte ty. I ri po, i pashëm po, i kompletuar, me shkollë e specializime brenda dhe jashtë vendit. Ajo, befaz, u dëshpërua, por shpejt e rimori veten dhe shtoi: Për një grua fatkeqe si unë, e mbetur dy herë e ve pas dy martesash të palumtura, të dështuara, është fat i madh dashuria ime për ty dhe jotja për mua. Është si një mrekulli e dhënë prej Zotit për dy zemrat tona. Pse jo, është diçka hyjnore, diçka e rënë nga qielli. Jam lutur në Zot, qyshse më ke propozuar këtu e më shumë se një vit më parë, që lidhja me ty, të jetë një lidhje e bekuar prej të madhit Zot.

- E treta, e vërteta! - tha Deni duke qeshur dhe, ndërkohë, i përkëdheli, butësisht, brushen e flokëve që i kishte rënë mbi ballin e lartë gjer poshtë te sytë e bukur. Ai u josh së tepërmi nga prania e saj aq e përzemërt. Fytyra e gruas së re atij iu duk akoma më e bukur dhe e pruarur kësaj mbrëmjeje të magjishme pranvere. Ai mendoi, ndërkaq, se dhe engjëjt atje lart në parajsën divine, zor se mund të ndihen më të lumtur. Buzët e saj, çuditërisht, kishin marrë një formë të përsosur, akoma më voluptoze, më ephndjellëse se kurrë më parë, po i dukeshin ato buzë

të tulta, me pak tendencë përpara, ato buzë paksa nazike, të bukura gjer në pambarim, ato buze të trëndafilta. Ai afroi edhe pak më shumë siluetën e tij me të sajnë dhe, befas, dy palë sy të mrekullueshëm u mbyllën dhe dy palë buzë të magjishme u shkrehën të copëtuara në zjarrin përvëlues të dashurisë së tyre të përgjëruar.

Ajo u shkëput shpejt prej krahëve të tij, duke thënë se nuk i pëlqente dashuria në bare. Deni po habitej se si ajo nuk parapëlqente të puthej në bare, kur gjithë dashuritë, sipas tij, pothuajse, bareve fillonin. Deni, pa e hequr llullën nga dora, i tha asaj se ajo mbetej njeriu më i shtrenjtë i jetës së tij. Ajo, ngaqë s'parapëlqente më të dëgjonte deklarata të tilla, i tha atij, ndërkohë, t'i jepte pak llullën në dorë. Ai ia dha me kënaqësi. Furra e llullës i ngrohu dorën: Sa qejf! - belbëzoi. Atij i bëhej aq e bukur dhe në heshtje, dhe kur fliste, sa mund të konkurronte dhe vajzat e reja, madje, më të bukurat e Tiranës. Në sytë e tij, ajo ish, në të njëjtën kohë, aq e këndshme dhe fisnike, aq e mençur dhe tërheqëse, sa mund të bënte dhe një mumie të binte në dashuri me të. Ajo thithi llullën vetëm pak dhe sytë iu errën sa i shkuan lotë. Deni u shqetësua.

- Nuk duhej të ta kisha dhënë, - tha ai.

- S'ka gjë pse ma dhe, - shtoi ajo duke qeshur, e ndjekur me sy shqetësimin e tij siç ndjek një lule dielli diellin për shkak të pakuptueshëm. Sa i fortë që qenke, tha ajo, derisa e duron këtë duhan të rëndë që të merrka mendtë. Mos e pi, të lutem, Deni!

Ai qeshi dhe i tha se llulla është më e mirë se çdo cigare. Këtë e kanë thënë shkencëtarët, që kanë bërë eksplorime, studime shkencore krahasuese mes cigares dhe llullës. Ajo qeshi se i dukej e pabesueshme edhe pse e kish lexuar, diku, kohë më parë.

Ai e përqafoi me shumë dashuri. Ajo për një copë herë të shkurtër i mbajti buzët mbi ballin e tij duke i lënë gjurmën e kuqe të formës së bukur të buzëve në ballë. Qeshi duke ia fshirë ballin të dashurit me një letër të pastër higjienike.

Deni pagoi dhe ata u ngritën. Benzi kish pritur gjithë atë kohë. Ajo hyri në makinë pa pyetur se ku do shkonin. Ai pyeti veten se mos shpirt i tij i etur aq shumë për Shpresën, kish trilluar gjithë këtë skenë. Makinën, tashmë, e këmbenin hije të ndryshme të ngufosura me ngrohtësinë e një ufme shiu të asaj nate pranverore. Stacionet e autobusëve, të trenave dhe taksive gëlltisnin njerëz pa fund. Kalimtarë të tjerë nxitonin me çanta e çadra në duar. Tirana kish një ndriçim fosforeshent, të cilin pikat e shiut e bënë disi më romantik dhe, njëherësh, pse jo, më sensual. Kështu, së paku, mendonte Shpresa. Por në vetëdijen e Denit, Tirana e kish parandjerë pranverën, si ngaherë, qysh në fillim të janarit, kur kishin shpërthyer sythet e mimozave, kur e verdha e tyre kish pushtuar rrugë e rrugicat e saj me aromën dehëse të dashurisë. Dhe Shpresa atëherë, i kish thënë Denit, pikërisht në një mbrëmje si kjo me shi, në rrugën që tashmë sapo e kaloi makina e tyre, që të mos nguteshin, që të prisnin pranverën e blertë. Vetura i shpuri në shtëpi. Ndërtesa ngjante e errët, e heshtur, në mes të kopshtit të qullur nga shiu. Lypi lehu fort duke tërhequr me forcë zinxhirin. Deni hapi portën dhe ndezi dritat e korridorit dhe pastaj të të gjitha dhomave dhe mjediseve të tjera të shtëpisë. Shpresa u befasua. Kishte gati një vit e gjysmë që i kish thënë Shpresës, diku, në lulishten e spitalit, që kish ndërmend të blinte një shtëpi tjetër pranë liqenit, por që më parë duhej të shiste atë që kishte në periferi të kryeqytetit. Shpresa, siç u shpreh më pas, kurrë s'e kish

imagjinuar kaq të bukur. Ndërkohë, me të dëgjuar erën e të zotit të shtëpisë, çatisi Kiti pranë këmbëve të tyre gjithë duke mjaullirë, si të kërkonte hesap për vonesën. Deni e mori në krahë dhe e përqafoi. Shpresa tha: Oh, sa mace e bukur dhe e sjellshme! Kiti, me të dëgjuar fjalët e saj, u miqësua menjëherë me të, a thua se e dinte se këtu e tutje ajo do ish zonja e shtëpisë. Më në fund, ata zunë vend në studion e tij. Deni, pasi shkuli një fletë nga blloku mbi tryezë të punës dhe skicoi planin e shtëpisë, i tha asaj:

- Mbaje!
- Pse? - u çudit ajo.
- Që ta kesh për t'u orientuar në gjithë këto labirinte

që ka shtëpia jote.

- Hahaha! - qeshi Shpresa me të madhe.
- Dhe unë ka rrezik të humbas! - shtoi ai për shaka.

Ata qeshën të dy. Kësaj here gulçimat e së qeshurës u bënë shkak që të mbaheshin në krahët e njeri-tjetrit. Si kurrë më parë në gjithë jetën e tyre dashurore, këtë radhë puthjet dhe shtrëngimet e tyre qenë aq të gjata, sa dukeshin, vërtet, sikur nuk do të kishin fund.

Kishte shkuar vonë.

- Këtu, - tha ai duke i treguar me laps korridorin e gjatë, - do të shemb një mur për të sajuar një studio për ty.

Shpresa ia ktheu mendjen. Ai i tha asaj se shtëpia është konceptuar që në fillim nga ana ime si një dhuratë për ty, e dashur. Sepse ti, shtoi Deni me mburrje, je shpirti dhe zemra ime. Je aq madhështore thellë zemrës sime, sa dhe ti vetë, nuk je e vetëdijshme për madhështinë që ke.

Ajo qeshi dhe tha se nuk dinte t'i gjente fjalët për të shprehur dashurinë e madhe që ndiente për të. Por, më mirë, le t'ia lëmë kohës që të provojë se sa e duam, vërtet, njëri-tjetrin.

Ai e çoi në të gjitha dhomat dhe ambientet e shtëpisë, më pas në kuzhinë, pastaj te ballkoni dhe, më në fund, te banjot. Çdo gjë dhe ngado shkëlqente nga pastërtia, rregulli dhe estetika. Peshqirët, sapunët, shampot, sfungjerët dhe çdo gjë tjetër në të dyja banjot ishin vendosur në vendet e duhura dhe dukeshin sikur të ftonin t'i përdorje sa më shpejt. Sa bukur, sa pastër! - thoshte me vete, herë pas here, Shpresa, duke prekur faqet e skuqura me duar. Sikur dhe grua të kishte pasur brenda, nuk do të kish më shumë rregull, shije dhe pastërti. Ajo, ndërkaq, iu hodh atij në qafë. Për një copë herë qëndruan ashtu siç ishin, qafë për qafë. Kështu dhe do vdesim, tha Deni.

- Si? - pyeti shpërqendrueshëm Shpresa.

- Ja, pra, kështu siç jemi tani, qafë për qafë, - përsëriti Deni.

Ajo ngriti kokën me sytë që shndrisnin nga gëzimi i papërmbajtur dhe e puthi në gushë. Papritur, faqeve i rrokullisën ca lotë. Ishin lotë lumturie. Sytë iu veshën nga avulli. Ai e mori në krahë gjithë duke e puthur dhe e shpuri në dhomën e gjumit. Parajsë, tha ajo duke fshirë lotët. Dhoma që e madhe dhe e lyer me rozë të lehtë. Garderobet, në ngjyrë të florinjte. Abazhurë të argjendtë, larmia e dritëzave të vogla shumëngjyrëshe që vareshin që nga tavani gati gjer poshtë në dysheme si konstelacione yjesh flakërues, një raft rekuizite në një cep, një tryezë e vogël me dy kolltuqe të vegjël në cepin tjetër. Dy vazo të mëdha me lule shqiponje pranë dritares që shihte nga kopshti dhe më tej. Një raft i vogël pranë shtratit destinohej sipas tij për librat e gjumit. Perdet ishin në ngjyrë të natës verore, grillat të kaltra. Ai hapi shishen e shampanjës që e mori në dhomën që destinohej vetëm për mbajtjen e pijeve,

kryesisht, të verërave. Zunë vend te kolltuqet e vegjël me tavolinën e vogël në mes. Gotat e para i pinë me fund, gjithë duke kryqëzuar duart me njëri-tjetrin. Në tryezë kish snak dhe fruta të ndryshme. Dhe momenti i shampanjës kaloi për bukuri të Zotit. Erdhi kohë e gjumit dhe ai u zhvesh i pari. Iu duk se pasqyra përballë e tregonte më të madh se ç'ishte në të vërtetë.

- Zhvishu, shpirt! - i tha asaj gjithë duke e parë me përmallim dhe krenari, njëherësh.

- Më ndihmo dhe ti! - tha ajo për shaka.

- Si jo! - tha ai dhe të qeshurat gurgulluese mbushën dhomën dhe gjithë shtëpinë e bukur dhe luksoze të Deni dhe Shpresa Mitrushit.

Nuk kishin kaluar më shumë se dy muaj nga vdekja Trishës dhe, për fat, Bert Vrania ish liruar nga burgu. Ca thonin se doli i pafajshëm e ca të tjerë se kishte dhënë shumë para. Gjithsesi, lirimi i tij kish bërë mirë për shëndetin e dy prindërve, nënë Selvisë dhe babë Astritit, të cilët vdekja e beftë e vajzës së vetme i pat përgjunjur keq. Po me lirimin e tij dhe e shoqja, Saranda, nuse e re, qe bërë me fletë nga gëzimi sado që dhe atë e kish goditur rëndë në zemër ikja e papritur e Trishës, të cilat kishin qenë dashur jo, thjesht, si kunata, por si motra të mira. Në të vërtetë, dhimbje kish ndjerë ajo shumë edhe për Xhekun,

pasi nuk e harronte mikpritjen e veçantë që kish treguar ai ndaj saj dhe çiftit të moshuar kosovar për muaj të tërë duke i mbajtur në shtëpinë e tij. Kur Berti kish marrë vesh për ndarjen e Trishës nga jeta, (madje, në përpjekje për të liruar atë nga burgu), ish tronditur aq shumë, sa i kish rënë të fikët. Për disa ditë atij i ish dashur të zinte spitalin. Gjynah! - kish thënë për Bertin gjithkush kish dëgjuar. Si vëllai i vetëm për motrën e vetme! - kishin pëshpëritur me dhimbje gjithë nënat, motrat, nuset dhe plakat e qytetit të Kujosës. Dhe për Trishën, - vazhdonin, ende, të thonin, - toka s'ë ka pasur! Pupupu, - vinin duart kokës të gjorat nëna e gjyshe, - çfarë s'po dëgjojmë! Po ikin vajzat e nuset e reja e rrojmë ne plakat që s'i duhemi as dreqit!

Që nga dita e mortit të Trishës dhe e Xhekut, kishin nisur të vinin, shpesh, që nga Tirana, nga azili i pleqve ku banonin prej më se një viti, çifti i moshuar kosovar, xha Isa dhe nënë Tixhja. Ngase kishin ndenjtur me muaj në shtëpitë e dy të vdekurve, të Xhekut dhe të Trishës, për të cilët ruanin kujtime shumë të mira, konsideroheshin, ende, jo më si miq të vjetër, por, madje, si të shtëpisë. Ata vinin dhe shkonin. Por ardhja e dëndur e tyre i kish ndihmuar dhe po i ndihmonte mjaft prindërit e Trishës si dhe Sarandën në atë fatkeqësi të rëndë, gjithë duke iu dhënë gajret, qarë dert e halle, e tjerë. Nga ana tjetër, familja Vrania nuk e kish pritur mirë lidhjen e Denit, ish-dhëndrit të tyre, me Shpresën. Edhe Saranda, shoqe e ngushtë dhe, njëherësh, patriote me të, (të cilat kishin ardhur tok në një ditë bashkë me xha Isën dhe nënë Tixhën), nga Kosova e luftës së tmerrshme me armiqtë serbë, në Kujosën e qetë të verilindjes së Shqipërisë) kishte nisur të shfaqte rezerva si për Denin dhe për Shpresën. Me këtë gjest të tyre kishin

bërë sikur ishin habitur dhe xha Isa me nënë Tixhen. Mirë Deni, po dhe Shpresa, - kishin thënë ata, - paska rrëshqitur. Këto fjalë më shumë i kishin thënë për të mbështetur familjen e dhimbjes dhe, njëherësh, të zemërimit, Vrania, si miq të saj që ishin, se, në të vërtetë, dy pleqtë kosovarë tjetër mendim kishin pasur në vetvete dhe që s'kishin nguruar ta përsëritnin me njëri-tjetrin kur ishin vetëm në azil. Madje, ata kishin menduar se shumë mirë ia ka bërë Shpresa që është lidhur me Denin. Një jetë ka njeriu, prandaj duhet ta jetojë jetën ashtu si i jepet. Ndaj populli thotë, - i vinin kësulën muhabetit dy pleqtë buzëqeshës: I vdekuri me të vdekurin, i gjalli me të gjallin.

Por edhe të afërmit si dhe shokët dhe miqtë e shumtë intelektualë dhe artistë të Kujosës dhe më gjerë, vdekja aksidentale dhe e parakohshme e artistit Xhek Përbasha, pothuajse, i kish tronditur. Mungesa e një regjisorit dhe aktori të talentuar si ai, kish nisur prej kohësh të vihej re në pallatin e kulturës së Kujosës, në performancat kulturore-artistike që kishin pasuar mbas ndarjes së tij nga jeta. Xhek Përbasha, veç dy muaj pas vdekjes, ish shpallur nga këshilli bashkiak "Qytetar nderi" i Kujosës. Keq e kishin përjetuar humbjen e tij gjithë stafi i artistëve profesionistë dhe amatorë në gjithë qytetin dhe krahinën e Kujosës. Gazetat dhe revistat letraro-artistike jo vetëm në Kujosë, por dhe në kryeqytet, ende, shkruanin për këtë talent, nga më të paktët, që kishte humbur skena dhe ekrani ynë. Duke qenë se ish rritur në shtëpinë e fëmijës, pa ngrohtësinë e vatrës prindërore, njerëzit, fansat e tij, ndjenin dyfish më shumë dhimbje për të, për shkak të të rriturit jetim, pa babë e nënë, pa vëlla e motër. Por një dhimbje akoma më të madhe ndjenin për Xhekun, moshatarët e tij dhe, sidomos, më të

moshuarit, burra e gra, baballarë e nëna, që përfshiheshin në gjeneratën e prindërve të Xhekut. Pikëlluar qenë për të ato ditë të mortit sa e sa vajza, nuse e gra të reja që aq shumë e kishin simpatizuar atë figurë prestigjioze të skenës dhe ekranit. Në varrezat e qytetit shpesh, ende, shiheshin njerëz me tufa lulësh në dorë duke vizituar varrin e artistit Xhek Përbasha, por edhe të këngëtares, violinistes dhe, njëherësh, mësueses së talentuar të muzikës Trisha Vrania, e cila do të mbahej mend për shumë e shumë kohë në historinë e Kujosës si një simbol i gjallë i dashurisë së motrës, gjer në sakrificë, për vëllanë. Midis tyre, çuditërisht, kishin rënë në sy, dy studentet, tashmë, të fakultetit të filologjikut, Kejsi Vroshtina dhe Olta Turmishi. Sa herë që vizitonin varrin e Trishës, (kushërirës së parë të Kejsit) varre që, rastësisht, u ndodhën fare pranë, ato të dyja, shoqe të ngushta që në fëmijëri, nuk mund të largoheshin nga varrezat pa vendosur lule të freskëta dhe mbi varrin e ish-mikut të përbashkët, mikut të tyre intim, ish-regjisorit të teatrit profesionist të Kujosës, Xhek Përbasha, me të cilin ato kishin luajtur në dramën “Vuajtje djaloshare”. Dhe s’është për t’u habitur, që sa herë e vizitonin atë varr, ato nuk mund t’i mbanin lotët. Bile, si njëra dhe tjetra, kishin provuar të shkonin dhe vetëm te varri i tij. Atëherë ishin ndjerë më të lira, kishin folur me të, gjithsesi, tejet të dëshpëruara. Dhe këmbët mezi u kishin bërë të shkuleshin nga varri i atij djaloshi kaq dinjitoz e të talentuar, të cilin, që të dyja, si Kejsi dhe Olta, njëherësh, e kishin dashuruar në mënyrë të pazakontë, pothuajse, marrëzisht. Dhe nuk ish rastësi, që atyre, dhe atje në konviktin e fakultetit në Tiranë, shpesh, ai u fanitej në ëndrrat e gjumit dhe këto të dyja, si shoqe besnike, kalonin një pjesë të kohës së lirë duke treguar dhe interpretuar

ëndrrat me princin e kaltër të tyre. Veçse në kallëzimin e ëndrrave që shihte me Xhekun, Olta, në krahasim me Kejsin, që i tregonte fije për pé, ishte shumë e kujdesshme, pra, bënte shumë reduktime para se t'ia kallëzonte Kejsit, sado që kjo i lutej ngaherë të mos i mbante rezerva.

Kejsi, ende, nuk dinte gjë prej gojës së Oltës për marrëdhëniet e fshehta që kish pasur kjo me Xhekun. Në të vërtetë, ajo kish pasur një fije dyshimi, dyshim, të cilin më vonë, ia forcoi dhe Trisha natën e fundit të jetës së saj, kur bashkë me të ëmën, ajo pati ardhë te dajat, meqë kishin marrë vesh se atë natë ndodhej aty dhe Trisha, e cila kish ardhë nga Tirana fill pas arrestimit të Bertit. Çuditërisht, Trisha kish dëgjuar nga një shoqe e saj artiste, që punonte në pallat të kulturës si violiniste e estradës profesioniste të qytetit. Kjo e kish parë Oltën duke hyrë e dalë disa herë e vetme në studion e Xhekut. Bile, shoqja në fjalë i kish thënë se Xhekut, një rast, i ka folur dhe drejtori i pallatit të kulturës kur ky e kish parë të dilte nga studio e tij Olta Turmishën. Megjithatë, Kejsi këtë s'ë kish bërë fjalë me njeri. Kushedi janë thashetheme, kish thënë me vete. Gjersa nuk ma kanë parë sytë, s'kam pse ta besoj. Zaten, Olta më ka treguar çdo të fshehtë të jetës intime të saj me djem të tjerë, pse të mos më tregonte atëherë, nëse kjo do ish e vërtetë, edhe për të fshehtat që do të ruante me Xhekun. Aq më pak që Xheku, tashmë, nuk jetonte, ajo nuk kish kurrfarë xhelozie në lidhje me këtë problem. Ato ishin studente në të njëjtin fakultet, në të njëjtën degë, në të njëjtin grup si dhe ndanin të njëjtën dhomë. Respekti dhe dashuria për njëra-tjetrën kurrë më parë s'kishin qenë në një shkallë kaq të lartë. Nëse Olta, mendonte shpesh Kejsi, vërtet më fsheh ndonjë gjë në lidhje me Xhekun, me siguri, do të vijë koha që do të

ma hapë zemrën dhe unë jo vetëm që s'do të prekesha, por përkundrazi do ta doja edhe më shumë.

31

Den Mitrushi pas botimit me shënime kritike “Qerthull” në shtëpinë botuese “Vjosteli” të bosit të tij të “Kohës”, ku ai bënte kryeredaktorin prej gati dy vjetësh, tashmë, po i jepte dorën e fundit romanit të tij të parë, titulluar “Lulekumbullat”, i cili dukej sikur tingëllonte me nota autobiografike dhe që ia dedikonte së dashurës së tij të re, Shpresa Krasniqit Mitrushit, me të cilën kurorëzoi martesën në një dasmë të vogël, por të bukur, diku, në një lokal luksoz të fshehur në mes gjelbërimit dhe luleve shumëngjyrëshe me aromë të mirë, në plazhin e Durrësit, vetëm disa javë më parë. Në dasmën e tyre, qenë ftuar të afërt dhe shokë e miq të çiftit të ri dhe të lumtur “Mitrushi”. Organizimin e dasmës Deni ia kish lënë në dorë bosit të “Kohës”, njëherësh, mikut të tij të dashur Shap Sisteli. Shapi bashkë me të shoqen, Vjollcën, me një dashuri dhe përkushtim si për djalin e tyre, qitën një dasmë aq të bukur dhe moderne, saqë të gjithë dasmorët qenë mrekulluar. Siç përshkruhej dhe në disa faqe të romanit, në dasmë kishin ardhur dhe ata pak të afërt të Shpresës nga Kosova, si xhaxhai i saj Lul Krasniqi me të shoqen dhe djalin Dritanin, halla e vetme Zana me dy vajzat, Pranverën dhe Fitoren, e tjerë. Deni dhe Shpresa qenë gëzuar shumë për praninë në

dasmën e tyre edhe të çiftit të moshuar kosovar xha Isës dhe nënë Tixhes. Qenë ftuar dhe familja e nuses së tij të parë, familja e Trisha Vranisë, por ajo, çuditërisht, kish refuzuar, madje, me indinjatë. Çudia më e madhe për Shpresën kish qenë mosreagimi i Sarandës. Ajo s'kish pasur kurajon t'i bënte dhe një telefonatë. Së paku, një kartolinë urimi t'i kish dërguar në ditën e dasmës. Si mund t'i harronte një vajzë e re si Saranda, që më shumë se një vit qe dergjur e sëmurë rëndë, me plagën e infektuar keq të plumbit të hasmit në gjurin e këmbës së djathtë? Një vajzë me paterica në krah, së cilës asnjë minutë nuk i pat munguar ndihma e gjithanshme dhe kualitative e Shpresës? Si mund t'i harronte gjithë ato përpjekje të mundimshme të Shpresës së pakursyer ndaj saj, si ndaj një motre më të vogël, natën e ditën, në dimër dhe në verë, në kohë të mirë e të keqe, në zhegë dhe në shqotë? Si mund të harronte ajo ndihmën e Shpresës-motër ose, më saktë, të Shpresës - doktoreshë? Çfarë iu prish Sarandës, në mos qumështi, gjiza, që Shpresa u martua me Denin, me ish-burrin e kunatës së saj? A nuk i paska ardhë keq sadopak Sarandës për Shpresën që pa vdekjen me sy në atë aksident të tmerrshëm, ku humbi bashkëshortin e dytë dhe, njëherësh, për fat të keq, dështoi dhe fëmijën e parë? A thua se nuk paska qenë ajo Sarandë që shtihet kaq gjyhnagare, një dyfytyrëshe, një shtirante, që paska dashur veçse të kalojë lumin dhe pastaj të thotë "të bëfsha kalin"...?

Nejse. Deni kish ndërmend ta botonte dhe romanin "Lulekumbullat" ashtu si librin e parë "Qerthull" në shtëpinë botuese "Vjosteli" të bosit të tij të "Kohës" Shap Sisteli, me një kopertinë elegante dhe me një tirazh të vogël, të gjithin me shpenzimet e veta. Duke shfletuar

romanin, ende, dorëshkrim të Denit, shohim që, e dashura i thotë protagonistit të veprës, se kur shoh jetën siç e ka bërë Zoti, s'më mbetet, veçse të falënderoj Zotin që ka bërë dhe vdekjen! Fjalët e fundit të saj, heroin e veprës e vënë në mendime. Ndërkaq, atij i ndërmendësohen Trisha dhe Xheku. Vallë, përmes ç'relatash, rrugësh dhe mënyrash kishin ardhur ata të dy gjer në vendin ku qenë goditur nga vdekja?! Ndërkohë, pason një heshtje e trishtë. E dashura e pyet se për çfarë e vret mendjen. Ai i thotë se prej kohësh e torturonte një pyetje. Ajo shtanget dhe i thotë se nuk do t'i pëlqenin pyetje të tilla qe i përkasin së shkuarës.

- Diku kam lexuar, thotë ai, se kush nuk harron të shkuarën, ka me vete të ardhmen.

- Dëgjoma një fjalë, shton ajo me një lodhje të dukshme në fytyrë. Ta lëmë të shkuarën të prehet e qetë atje ku është. Mos e ndërmend atë as si një ëndër të keqe.

- E di, moj e di, - thotë ai, si të ishin burrë e grua prej shekujsh, - se çdo pyetje rreth atij konteksti ogurzi, mbetet pa përgjigje.

- Shiko, - ndërhyt ajo pas një pauze të gjatë, - varri s'duron tjetër veç lopatës së dheut.

- Me ty jam, - thotë tjetri, - e pse them një të vërtetë rreth tij, kjo s'përbën mëkat, po dhe sikur të përbëjë, Zoti do të më falë.

- Çfarë të vërtete? - pyet tjetra e shpërfytyruar disi.

- Të vërtetën se ai qe një njeri i ulët. Sikur, jo titullin "Qytetar nderi", por dhe "Nobel" t'i japin, i ulët mbetet. Ajo uli sytë përdhe si e zënë në kurth.

- Mirë ai, po tjetra? - pyeti, aty për aty, e dashura me një çehre paksa të gjallëruar.

- Ajo ndërronte fytyrën, - u gjegj menjëherë i dashuri,

- sipas ndriçimit të mendjes së vet. Ndërsa këmbët i hidhte sipas daulles së tjetrit.

E dashura i buzëqeshi e lumtur atij, njësoj si ta kish çliruar nga prangat dhe iu turr në qafë. Puthjet, dashuritë dhe përkujdesjet e tyre për njëri-tjetrin do të vijonin gjer në pambarim. Ato përkujdesje fine s'qenë tjetër, veçse një mishërim origjinal i ëndrrave që i përkëdhelnin.

Pasi lanë Vlorën, ku kishin kaluar, mrekullisht, muajin e mjaltit, Deni dhe Shpresa u kthyen të lumturuar e të ripërtërirë në Tiranë. U kishin mbetur në dispozicion nga leja edhe pesë ditë dhe pastaj Deni do të vazhdonte punën e tij te “Koha”, ndërsa Shpresa do të riniste karrierën e saj si doktoreshë pediatre, jo më në Kujosë, (me të cilën i kish shkëputur lidhjet, ngaqë dhe shtëpinë e kishte shitur) po në spitalin qendror të fëmijëve në kryeqytet. Këtë vend pune asaj ia kishte gjetur Vjollca, (e shoqja e Shap Sistelit, bosit të “Kohës”), e cila drejtoreshën e atij spitali e kishte shoqe të ngushtë, ngaqë dikur kishin qenë komshinj të mirë për një kohë të gjatë. Meqë të nesërmen, Deni me Shpresën, do të niseshin për në Kosovë, ngase qenë ftuar në dasmën e Dritanit, djalit të vetëm të xhaxhait të Shpresës, Lul Krasniqi, ata menduan, asaj dite të bukur vere, të vizitonin shtëpinë e tyre në plazh të Durrësit, pasi s’e kishin parë për disa kohë dhe ndienin mall dhe që nga

Durrësi, të nesërmen, të niseshin për në Kosovë. Shpresa qe veshur me një fustan të hollë bojëgjaku me disa vizatime në të zezë si krahë shqiponjash, fustan, që i shkonte shumë me linjat e bukura të kurmit, flokët e verdhë dhe sytë e kaltër dhe shtatin e hedhur dhe aq elegant. Kur qenë nisur, Deni i kish thënë asaj se i ngjante si të qe mbështjellë me palat e flamurit të kombit tonë të shqiponjave. Prandaj dhe jam veshur kështu, i kish thënë ajo duke qeshur, pikërisht, për të krijuar atë imazh, i cili, gjithnjë, më ka mrekulluar. Bukur e the, ia kish kthyer ai. Njerëzit duhet të vishen sipas një imazhi që duan të krijojnë. Pasditen, pothuaj, e kaluan duke u çmallur me shtëpinë e tyre në mes të plazhit, ballkoni dhe dritaret e së cilës kishin në pëllëmbë të dorës gjithë hapësirën e detit Adriatik. Asaj mbrëmjeje të qetë vere, ata darkuan në një lokal me muzikë live, diku pranë Currilave, që sipas Denit ish pjesa më antike dhe më e bukur e qytetit të Durrësit, qytet me të cilin ai nuk bënte asnjë qytet të botës. Me t' u kthyer në shtëpi, ata iu drejtuan shtratit, të cilin e kish ujdishur Shpresa qyshkur erdhën në mesditë nga Tirana. Atë e kaploi gjumi, pothuaj, pa u ndjerë, ndërsa Deni ish zhytur në leximin e ditarit të Shpresës, ditar që ajo ia kish bërë surprizë në mëngjesin e asaj dite. Ajo kish shkruar shkurt dhe bukur për çdo ngjarje të rëndësishme të jetës së saj dhe të Kosovës, qysh në vitet e gjimnazit e deri në ditët e sotme. Pse nuk më ke thënë më parë se ti mbake ditar? - i kish thënë ai. Pata menduar se nuk kanë me të zgjuar ndonjë interes, - kish thënë ajo. Një kordon i hollë, i blertë zgjatej nga llamba gjer te shtrati. Deni mbuloi disi më mirë me çarçafin e bardhë nusen e vet, që flinte e qetë si një pulëbardhë, e puthi lehtë mbi ballin e pushtuar nga një brushe e bukur flokësh dhe tërhoqi kordonin e shoi dritën e

abazhurit të leximit. Në errësirën e plotë, ai u kthye në krah përballë Shpresës, i hodhi dorën mbi sup i lumturuar me pamjen e djaloshit dinjitoz të sapomartuar, me mendjen e mbledhur të burrit të ri fisnik e krenar.

33

A gimi sapo kishte zbardhur dhe Shpresa, si gjithmonë, ishte ngritur më herët dhe kish bërë gati jo vetëm mëngjesin dhe kafetë, por edhe gjithçka që do të merrnin me vete në udhëtimin e gjatë për në Kosovën e saj të dashur. Dielli nuk e kish nxjerrë, ende, syrin e zjarrtë në horizont, kur ata, ulur mbi karriget e kashtës, po pinin bashkë, në ballkon, kafënë e mëngjesit. Era e mirë e detit dhe fladi i freskët i tij përkëdhelte me madhëshi kurmet, flokët dhe fytyrat e bukura dhe fisnike të bashkëshortëve, Mitrushit, aq shumë të dashuruar me jetën, me njëri-tjetrin, me atdheun dhe të ardhmen e tij. Ai tha se mbrëmë kish lexuar goxha në ditaret, deri vonë dhe se ditaret e saj kishin diçka të papërsëritshme, madje, të pazakontë. Shpresa po e ndiqte me kërshtëri duke mbledhur flokët në një karficë me një farë pasigurie. Ai perfrazoi ca pasazhe të dhimbshme të jetës së saj në Kosovën e luftës kundër milosheviçëve shtazarakë. Shpresa, e ulur kundruall tij, pohonte me krye, me sytë e përshkënditur e paksa të njomur, tashmë, me një vesë të mezinëpërdukshme loti. Ai kish dëgjuar herët për Shpresën se këndonte bukur, se kish një zë të veçantë, melodioz dhe

të dhimbshëm. Këtë atij ia kish ndërmendësuar njëri nga kujtimet e saj të lexuara mbrëmë vonë në ditar kur ajo flinte. Shpresa qeshi dhe tha se kish kënduar dikur, por tani nuk i besohej se mund ta kish atë zërin e dikurshëm. Rrugës, në kushtet e një udhëtimit komod, me benzin e fjalës së fundit, vetëm për vetëm me të dashurin e saj, që ngiste makinën me një siguri të habitshme, pikërisht, kur makina po merrte luginës së blertë mes dy Drinave, që shoqëroheshin përbri nga Bjeshkët e Nemura, ai zë magjepës, befas, ia mori këngës: “Pse vajtojnë brigjet e Drinit”. Ishte një këngë e dhimbjes krenare, të cilën, njerëzit e anëve të të dy Drinave e këndonin sa herë i merrte malli për të rënë. Veçse Shpresa ia mori asaj kënge me një gjallëri aq feminare e me një qetësi kaq të ngashënjyer, saqë Deni, për një çast, shtangu i menduar se mos e kish parë në ëndërr atë zanë magjepsëse me atë zë të kthjellët e gurgullues porsì ujëvarat mahnitëse të Bjeshkëve të Nëmura shqiptare. Zëri i bukur i Shpresës, as më shumë dhe as më pak, që, thjesht, një mishërim i gjallë i asaj dite të bardhë pragvjeshite. Ai ndaloi makinën pranë një burimi, në një fushë tërë gjithë gjelbërim dhe aromë lulësh vere, dhe pushtoi i ngazëllyer thellë në shpirt të dashurën e tij, tek e cila sapo kish zbuluar një talent të rrallë të këngës. Asaj iu ngadalësua frymëmarrja nga kënaqësia që ndjeu. Era e mirë e të dashurit e mbushi me jetë e siguri. Me jetën dhe sigurinë, që asaj, pothuajse, gjithmonë, i kish munguar përgjatë gjithë kohës në tokën e saj të shtrenjtë, që quhet Kosovë dhe, që, tash, po e vizitonte atë për herë të dytë, qysh pas shtegtimit në Shqipëri, disa ditë përpara ndërhyrjes së NATO-s në Kosovë. Me sy të perënduar, për një copë herë të gjatë, ata humbën në detin e lumturisë që u fali puthja dhe ledhatimi drithërues. Ajo

mbështeti kokën në gjoksin e Denit. Ai mbylli sytë. Afshi i kurmit të bukur dhe fytyrës së saj engjëjllore po i trazonte gjakun dhe trulloste kokën. Realiteti ish i pranishëm përmes frymëmarrjes së saj të ëmbël dhe tejet të freskët, pa të cilën, tashmë, Deni nuk mund ta imagjinonte veten. Ajo qe veshur me një fustan të bardhë, jakëstolisur me atlas të molltë, mëngëshkurtër e në mes kish vënë një rrip të hollë kashte. Pasi u freskuan te burimi me ujin e ftohtë të bjeshkëve, Shpresa qe mbledhur disi palmuc në sedilje, nga një farë lodhjeje e lehtë që i kish shkaktuar udhëtimi i gjatë. Megjithëkëtë, ajo s'e jepte veten, prapëseprapë, dukej e gjallë, e bukur, e shëndetshme, e këndshme dhe shumë e ëmbël. Teksa po hanin një drekë të shijshme dhe të pastër në një restorant, diku, ndanë rrugës, asaj i ranë në sy disa fytyra të njohura grash të bukura kosovare, të cilat, për momentin, nuk i kujtonte se ku i kish parë. Ajo deshi t'u fliste, por ngaqë ishin të shoqëruara, pas gjithë gjasash, me burrat e tyre, nguroi t'u bëzante. Udhëtimin, tashmë, po i vinte fundi. Sa më shumë benzi i afrohej vendlindjes, aq më shumë Shpresa ndihej me fletë. Ajo sa nuk fluturonte nga lumturia që po i pluskonte me forcë çdo pore të trupit, çdo qelizë të shpirtit. Ndaj qeshte, vetëm qeshte. Qeshte me gjithë zemër si një fëmijë i gëzuar në prehrin e prindit. Qeshte aq bukur e përmallshëm pors i një zogë e bukur kur merr udhën drejt çerdhes në majë të shkëmbit a nën strehën e një shtëpie bujare. E qeshura e saj, njësoj si dhe zëri, ishte e kumbueshme dhe e qartë, pa asnjë fije mendjelehtësie. Nuk përshkruhen me fjalë gëzimi dhe hareja që e pushtuan fisin e Krasniqit dhe gjithë dasmorët, sapo Shpresa dhe Deni bënë ballë në shteg të oborrit të bardhë të dasmës, ku gjëmonte kënga dhe daullja, dhe sa nuk çahej gërneta. Ku

hidhej vallja sa tundej dheu, dhe ku jehona e kësaj dite feste të ndezur përcillej nga era e lehtë lozonjare e fundverës, mal më mal e majë më majë.

Fill pas dasmës, Shpresa nuk mund të ikte pa vizituar varret e njerëzve të saj të paharrueshëm, të rënë për lirinë e Kosovës në luftë kundër robëruesve tiranikë serbë, nga viti 1944 e deri me 1999, kur Kosova u çlirua një herë e përgjithmonë. Mbi çdo varr të njerëzve të familjes, ajo dhe Deni i saj i shtrenjtë, vendosën buqeta lulësh të freskëta shumëngjyrëshe. Dhe mbi çdo varr dëshmoi që mundën të vizitonin, dhe Deni, dhe Shpresa, bashkë me puthjet që dhuruan në fotot e tyre të porcelantë, vendosën nga një lulëkuqe. Të gjithë njerëzit me të cilët ishte njohur në ditët e dasmës, i luteshin Denit të bënte gjithçka që Shpresa të mos vuante më. Ish kënaqësi e veçantë për të, të shihte Shpresën tek bisedonte aq përzemërsisht me njerëz edhe të panjohur më parë, por që i bënte të përzemërt emëruesi i përbashkët: humbja e njerëzve të gjakut të zemrës, humbja e pjesëtarëve të familjeve të tyre në atë luftë të pabarabartë me pushtuesin e egër serbomadh. Kujtesa e tij, çuditërisht, nderi krahet në të shkuarën e afërt: - Ish një ditë e bukur fundjave. Ai po bëhej gati të dilte nga shtëpia për një shëtitje bashkë me Shpresën bregut të liqenit, tutje kodrave me pishnaje të Tiranës, kur dëgjoji të binte zilja e telefonit. Ishte Bona, zëvendësja e parë e tij, që pyeti shefin e redaksisë së “Kohës” për një problem të ngutshëm dhe të papritur tek puna: Ç’të bëjmë?! - kish thënë ajo në siklet e sipër. Deni e kish këshilluar të mos bënin asgjë, pasi do të shkonte vetë në redaksi fluturimthi. Pasi kish ikur ai, Shpresa ish mërzuar vetëm në shtëpi dhe kish hequr udhës këmbësore përmes aromës së barit të njomë dhe luleve erëmirë të

blireve, gjithë përkundruall shtëpisë, që i ngjante asaj, çuditërisht, me një kështjellë princërore. Ajo që kënaqur duke kundruar liqenin e Tiranës, që i dukej si një sy vigan i kaltër, me pishat dhe bredhat si qerpikë të blertë, si dhe, më tutje, me lumin përmes gjethnajës, e cila sapo kish nisur të zverdhej dhe që i vinte kryeqytetit, në atë prag vjeshte, si një gjerdan i artë. Nuk kish shkuar gjatë dhe ajo kish dëgjuar një uturimë makine pranë shtëpisë së saj. Shpresa, ndërkaq, e kish marrë me mend se veç Denit s'mund të ish kush tjetër, ndaj dhe kish kërcyer e dalë me vrap në shteg të udhës, gjithë duke thirrur: Deni! Deni ...! Ja, po vij ...! Erdhe shpejt, shpirti...! Ndërkaq, ajo i ish dukur atij, në atë vrapim të bukur e të brishtë drejt pragut të shtëpisë, ku ai kish ndaluar makinën, herë, si një shtojzovalle e porsadalë nga pylli i blertë, i përhershëm i pishave dhe i bredhave dhe, herë, si një nimfë a sirenë e dalë nga valët e kaltra të liqenit drithërues, që ngjante si një mirazh i mistershëm dritëhijesh, që e krijonte loja inkandeshente e diellit rrezëllitës me hijet e gjata të drurëve të blertë të pyllit, që mbyteshin në thellësitë transparente dhe tallazitëse të ujërave të liqenit magjepës. Ajo ish hedhur furishëm në krah të të dashurit, njësoj si t'i kish munguar asaj me ditë të tëra. Ata kishin kaluar një tjetër pasdite të këndshme duke shëtitur kodrave të kryeqytetit dhe kjo gjithë duke i treguar atij, në detaje, për gjithë zigzaket e shtegtimit të saj nga Kosova, në fillim, për në Breglumas, më pas, në Masrekë, Maranicë, Ujëmishtë, Rrajcë e deri, më në fund, në Kujosë. I kish kallëzuar pa asnjë rezervë për gjithë ç'i kish ndodhur në atë kalvar të mundimshëm, si kishin fjetur jashtë me net të tëra, si kishin duruar urinë, etjen, pagjumësinë dhe të gjitha rreziqet e tjera për jetën, nderin dhe dinjitetin

njerëzor. Se mund të vdiqja, e kisha marrë me mend, - kish mjeruar ajo me lotë në sy, - se do shpëtoja, kurrë s'e kisha çuar nëpër mend! Por ja që Zoti kishte bërë emër që unë të jetoja për të çuar më përpara amanetin e njerëzve të mi, prindërve të mi të paharrueshëm, vëllezërve dhe motrave të mia, që u sakrifkuan për të ardhmen e vendit të tyre, Kosovën, gjaku i së cilës kurrë nuk falet.

Çiltërsia e tregimeve të saj, asnjëherë s'kishte përbërë diçka të papritur për Denin. Atij, thjesht, nga dashuria e thellë për të, sa herë që ajo fliste për të shkuarën e saj tejet të dhimbshme, i mbusheshin, instinktivisht, sytë më lotë, sikundër vetë asaj. Të dy ishin mësuar të qanin dhe të qeshnin, thjesht, nga dashuria dhe lumturia e të qenit bashkë.

34

Teksa ndahej me njerëzit, Shpresa nuk shqitej, për asnjë çast, nga Deni. Atë e kish si një nevojë të përsëritshme. S'e zinte vendi pa e pasur atë para syve dhe, mundësisht, të pashqitshëm nga krahu dhe dora e saj. Ai, gjithashtu, teksa dëgjonte Shpresën të fliste, sepse zëri i saj, tashmë, i dukej më i bukur se më parë. Qyshse zbuloi tek ajo, rrugës për në Kosovë, dhuntinë e të kënduarit bukur, zëri i Shpresës ish për të, më shumë se një cicërimë e ëmbël kanarine. Zëri i saj, atij i bëhej se zgjatej, pambarimisht, si një melodi e re dhe e bukur flauti, plot ndjenjë e kumbime,

plot përvojë, përpjekje e mendime. Dashuria e saj për jetën, përkujdesja shembullore për bashkëshortin dhe për veten, veç të tjerave, e preknin aq shumë Den Mitrushin, sa dhe lakuriqësia e magjishme e kurmit dhe aromës së saj prej gruaje, vërtet, personifikim i gjallë i brishtësisë dhe bukurisë së mahnitshme fizike dhe shpirtërore të femrës kontemporane.

Para se të niseshin për në Shqipëri, Lul Krasniqi dhe Den Mitrushi ndërruan edhe një herë kutitë e duhanit:

- Të na rrojë miqësia, - tha Lul Krasniqi duke dredhur cigaren, - të trashëgoheni e me faqe të bardhë dhe ju ardhshim pas nëntë muajsh për një djalë!

- Të lumtë goja, o miku im, - i tha Den Mitrushi, - dhe paçi, si gjithmonë, faqen e bardhë! Motra e Lulit, Zana bashkë me dy vajzat e saj, ju lut dhe njëherë Denit ta linte nja një javë Shpresën. Pas dy ditësh ajo fillon punën, megjithatë po të dojë le të rrijë se e justifikoj unë te puna e re. Shpresa i tha, si mënjandë, Denit, mos më thuaj rri se nuk rri dot, nuk të le vetëm ty!

Deni e mbushi me gaz makinën dhe ajo u shkëput nga vendi me një uturimë që të kujtonte atë të avionit. Sa ditë e bukur sot, tha Deni me sytë kah qielli. Kujdes, - i tha Shpresa, - shih rrugën! Ai qeshi. Qeshi dhe ajo me sytë e skuqur nga lotët e ndarjes me vendlindjen dhe njerëzit e fortë të saj.

Pasi kishin lënë pas Prishtinën, Shpresës i shkrepri në kokë t'i tregonte Denit sekretin, të cilin prej më se një muaji e kishte mbajtur vetëm për vete. Ajo, po nguronte disi dhe Deni e vuri re se po përpushej. Ai e pyeti nëse nuk ndihej mirë. Por ajo ndërkaq i tha se ndihej shumë mirë dhe se kishte diçka të bukur për të ndarë me të. Deni u

ndie, befaz, i likosur. Kur ajo i tha se ishte shtatzënë prej më se dy muajsh, ai sa nuk klithi fort nga gëzimi. Mënjanoi makinën në një anë të rrugës dhe ndaloi.

- Ky është një lajm që më bën shumë të lumtur, Shpresa ime! - dhe e pushtoi atë me shumë mall e krenari. Pas lidhjes me ty, ky është lajmi më madhështor që kam marrë ndonjëherë në jetën time, e dashur Shpresa! Po kjo është një gjë e mrekullueshme! Pse nuk ma ke thënë më parë, moj shpirt? Dhe nisi të qeshë fort tejet i ngazëllyer, e përqafoi dhe e shtrëngoi fort, sërisht, me shumë dashuri e mall të përzemërt, sa s'dinte më si ta shprehte me fjalë atë gaz e lumturi të papërmbajtur. Pasi një heshtje tejet e bukur, një heshtje që fliste më shumë se fjalët. Ata, qysh tani, nisën të ndiheshin prindër të ardhshëm. Asaj i qenë rrëmbushur sytë prej gëzimit. Kur e pa të dashurën, gëzimisht të përlotur, qau dhe ai si fëmijë. Makina, befaz, kishte pushtuar qendrën e qytetit të Shkupit. Këtu do të kemi drekën, do ta festojmë, - tha Deni. Festa fillon që këtu në Shkup, se dhe Shkupi tokë shqiptare është, toka jonë është. Apo jo, tha dhe qeshën që të dy. Më prit në makinë se erdha. Ai doli. Pas dhjetë minutash u kthye.

- U mërzite? - e pyeti Shpresën.

- Jo, - tha shpresa, - po ti ku ishe?

- Meqë ti ishe për myzhde, unë të solla një myzhde! Një varëse të shndritshme. Kujtim nga Shkupi, - i tha!

- Pse u harxhove, shpirt, unë kam mjaft gjëra të tilla, asgjë s'më ka munguar. Di një lokal të mirë, që s'është larg që këtej.

Zunë vend në lokal dhe në pritje të porosisë ai i tha asaj:

- Domethënë ne të dy do të jemi prindërit e një bebi që është nisur udhës për të ardhë!

- Padyshim, - tha Shpresa buzëqeshur dhe, befas, si ta kishin bërë me fjalë, të dy u përлотën në të njëjtën kohë. Ishin lotët e një gëzimi të vërtetë. Bebi mendonin ata, do ta bënte dashurinë e tyre edhe më të bukur. Do të shënonte një kulm të ri të lumturisë së tyre. Kur po dilnin, ai i tha asaj se nuk kishin të drejtë të konsumonin lumturi, nëse lumturinë nuk e prodhonin vetë.

- E saktë, u gjejg Shpresa dhe, ndërkaq, shtoi natyrshëm, - njësoj si pasurinë që s'kemi të drejtë ta gëzojmë, nëse nuk e fitojmë me djersë.

Makina, sakaq, hoqi drejt Tiranës duke përpirë me uturimë xhadenë e shkretë. Ai e pyeti të dashurën nëse dëshironte kondicionerin apo të hapeshin paksa dritaret e makinës. Ajo zgjodhi të dytën. Ai uli paksa xhamat e të dy krahëve, njësoj si të hapte të gjitha dritaret e asaj dite të re. Në të vërtetë, ai, në një farë mënyre, kish ndezur dritën e diellit të shpresës, buzëqeshjen e gëzimit, dritën e dashurisë.

Shkëlqimi i qiellit të asaj dite me diell, tashmë, u bë, gjithsesi, edhe më i afërt. U bë kaq i afërt, saqë kupëza e nxehtë si një saç e qiellit të kaltër dhe, njëherësh, e pastër si loti i një fëmije, Shpresës, çuditërisht, i dukej se do t'i gllabëronte nga çasti në çast. Ajo ndihej fare pranë të dashurit të saj, madje, pse jo, ndihej si një trup i vetëm me të. E njëjta gjë kish vlerë dhe për Denin. Në krah të Shpresës ai ndihej burri më i lumtur në botë. Veç të mirave që kishte, Shpresa ishte për të, një tunduese, në të njëjtën kohë. Një tunduese gjer në dhimbje të pashprehur. Aq e tejshme dhe e kthjellët, sa dhe qielli i asaj dite të përshkënditur. Nga ana tjetër, thellësitë e paskajshme të kaltërsisë qiellore e kishin mbërthyer vështrimin e Denit, njësoj sikundër atë të Shpresës. Makina e tyre rendte drejt maleve, majat

e të cilëve sapo ishin shkelur nga dëbora e parë. Rendte makina me shallin e kuq të Shpresës, skaji i gjatë i të cilit kish depërtuar jashtë dritares së hapur të benzit dhe tundej në erë. Deni, heraherës, ashtu vjedhurazi me cepin e syrit, pa e shkëputur vëmendjen nga rruga, vështronte me një lloj krenarie të pafshehur në pasqyrën e krahut të djathtë të makinës, valëvitjen e shallit të kuq të Shpresës, teksa flakëronte në ajër përmes fushave pa anë të Iliridës, drejt Tiranës, drejt shtetit amë, drejt qendrës kryesore të vendit të lashtë të shqiponjave.

Fund

